

Ársskýrsla 2004

Tímabilið 1. júlí 2003
til 30. júní 2004
Ársreikningur 2003

*Stærsta
meðalvæðing*

EFNISYFIRLIT

1	YFIRLIT YFIR STARFSEMI FME 1. JÚLÍ 2003 TIL 30. JÚNÍ 2004	2
1.1	FJÖLPÆTT STARFSEMI	2
1.2	EIGENDUR VIRKRA EIGNARHLUTA – STARFSHEIMILDIR FJÁRMÁLAFYRIRTÆKJA OG VÁTRYGGINGAFÉLAGA	3
1.3	LÁNAMARKAÐUR	4
1.4	VERÐBRÉFAMARKAÐUR	5
1.5	LÍFEYRISMARKAÐUR	6
1.6	VÁTRYGGINGAMARKAÐUR	6
1.7	ERLENT SAMSTARF	7
1.8	REKSTUR FJÁRMÁLAEFTIRLITSINS	7
2	FJÁRMÁLAMARKAÐURINN – ÞRÓUN OG HORFUR	8
2.1	LÁNAMARKAÐUR	8
2.2	VERÐBRÉFAMARKAÐUR	13
2.3	LÍFEYRISMARKAÐUR	16
2.4	VÁTRYGGINGAMARKAÐUR	20
3	ÁHERSLUR Í STARFI FJÁRMÁLAEFTIRLITSINS NÆSTU MISSERI	26
3.1	ÁHÆTTUSTÝRING OG INNRA EFTIRLIT	26
3.2	STARFSHÆTTIR Á FJÁRMÁLAMARKAÐI	26
3.3	MARKAÐSADHALD	26
3.4	SAMKEPPNISHÆFNI FJÁRMÁLAMARKAÐAR	27
4	EFTIRLITSSKYLDIR AÐILAR	28
4.1	FJÖLDI EFTIRLITSSKYLDRA AÐILA	28
4.2	BREYTINGAR Á STARFSLEYFUM, HEITUM OG FJÖLDA EFTIRLITSSKYLDRA AÐILA Á TÍMABILINU 1. JÚLÍ 2003 STIL 30. JÚNÍ 2004	28
4.3	LISTI YFIR EFTIRLITSSKYLDA AÐILA 30. JÚNÍ 2004	29
4.4	STARFSEMI ERLENDRA FJÁRMÁLAFYRIRTÆKJA Á ÍSLANDI	31
5	BREYTINGAR Á LÖGUM OG REGLUM	32
5.1	ALMENNT	32
5.2	LÁNAMARKAÐUR	32
5.3	VERÐBRÉFAMARKAÐUR	32
5.4	LÍFEYRISSJÓÐIR	33
5.5	VÁTRYGGINGAMARKAÐUR	33
5.6	LEIDBEINANDI TILMÆLI FJÁRMÁLAEFTIRLITSINS	33
6	ÁRSREIKNINGUR FME 2003	34
	SKÝRSLA STJÓRNENDA OG STAÐFESTING ÁRSREIKNINGS	34
	ÁRITUN ENDURSKOÐANDA	35
	REKSTRARREIKNINGUR ÁRSINS 2003	36
	EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2003	37
	SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2003	38
	SKÝRINGAR	39

INNGANGUR

Í ársskýrslu Fjármálaeftirlitsins (FME) sem hér birtist er gefið yfirlit yfir starfsemi eftirlitsins frá 1. júlí 2003 til 30. júní 2004. Í skýrslunni er einnig fjallað um þróun og horfur á fjármálamarkaði og greint frá áherslum í starfsemi Fjármálaeftirlitsins næstu misseri. Í skýrslunni er birtur listi yfir eftirlitsskylda aðila miðað við 30. júní 2004 og gerð grein fyrir breytingum á starfsleyfum eftirlitsskyldra aðila á því tímabili sem skýrslan tekur til. Einnig er í skýrslunni að finna yfirlit yfir breytingar á lögum og reglum á fjármálamarkaði á sama tímabili. Ársreikningur Fjármálaeftirlitsins fyrir árið 2003 er birtur aftast í skýrslunni.

Ársskýrsla Fjármálaeftirlitsins er sem fyrr jafnframt birt á ensku í sérstöku hefti en báðar útgáfurnar er einnig að finna á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins, www.fme.is. Vakin skal athygli á að þar má einnig finna margvíslegar upplýsingar er varða fjármálamarkaðinn og fyrirkomulag opinbers eftirlits með fjármálastarfsemi.

Stjórn Fjármálaeftirlitsins:

Stefán Svavarsson, löggiltur endurskoðandi, formaður;
Lárus Finnbogason, löggiltur endurskoðandi, varaformaður;
Ingimundur Friðriksson, aðstoðarbankastjóri Seðlabanka Íslands.

Varamenn í stjórn:

Benedikt Árnason, skrifstofustjóri, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti;
Þuríður I. Jónsdóttir, héraðsdómslögmaður;
Lilja Steinþórsdóttir, aðalendurskoðandi Seðlabanka Íslands.

Forstjóri: Páll Gunnar Pálsson

Aðstoðarforstjóri: Ragnar Hafliðason

YFIRLIT YFIR STARFSEMI FME

1. JÚLÍ 2003 TIL 30. JÚNÍ 2004

Í þessum kafla er almenn lýsing á starfsemi Fjármálaeftirlitsins á tímabilinu 1. júlí 2003 til 30. júní 2004 auk þess sem vikið er að málum sem til meðferðar hafa verið fram að útgáfu skýrslunnar.

1.1

Fjölþætt starfsemi

Áherslur á tímabilinu: Framþróun mælikvarða á árangur í starfi Fjármálaeftirlitsins.

Á tímabilinu voru 965 mál skráð til meðferðar hjá Fjármálaeftirlitinu (**tafla 1**). Mál þessi eru af mjög fjölþættum toga. Sum þeirra varða tilkynningar af ýmsu tagi, sem ekki krefjast mikillar vinnu, en önnur eru viðamikil og taka jafnvel hundruð klukkustunda í vinnslu. Erindi sem Fjármálaeftirlitið móttók og sendi frá sér vegna þessara mála voru því að sama skapi jafn fjölþætt en fjöldi þeirra skipti þúsundum. Starfsmenn skrá vinnutíma sinn í sérstakt tíma-skráningarkerfi, sem tengt er málaskrá Fjármálaeftirlitsins. Úr tímaskráningunni má lesa ýmsar fróðlegar upplýsingar um hvernig tími sem starfsmenn hafa til ráðstöfunar skiptist á ýmsa verkefnaflokka (**tafla 2**). Þannig má sjá að verkefni sem lúta að ýmiss konar leyfisveitingum, svörum við erindum og samstarfi tóku á árinu 2003 rúmlega þriðjung þess tíma sem Fjármálaeftirlitið hafði til ráðstöfunar. Þessi verkefni eiga það sammerkt að þau fela í sér samskipti sem að jafnaði eru að frumkvæði annarra en Fjármálaeftirlitsins. Umfang þessa þáttar í starfinu er því ekki nema að litlu leyti stýrt af Fjármálaeftirlitinu, en er mikilvægur hluti af eftirlitsverkefnum þess.

Ríflega þriðjungur ráðstöfunartímans fór í einstök eftirlitsverkefni að frumkvæði Fjármálaeftirlitsins. Þar undir er eftirlit á grundvelli reglubundinnar upplýsingagjafar, vettvangseftirlit, eftirlit sem byggir á fyrirspurnum, oft til stórs hóps eftirlitsskyldra aðila, og markaðsvakt, en þar undir falla athuganir mála sem varða verðbréfamarkaðinn sérstaklega og almenna vakt á markaðnum. Mikilvægt er að auka vægi þessa starfs.

Tæp 28% ráðstöfunartímans fóru í verkefni sem tengjast gagnaöflun sem skapar yfirsýn yfir einstök fyrirtæki og markaðinn í heild, mótun eftirlits og umgjarðar á fjármálamarkaði og í upplýsingamiðlun um fjármálamarkaðinn og eftirlitsstarfsemina. Þessi verkefni skapa veigamikinn grundvöll eftirlitsins.

Tímaskráningin gefur einnig upplýsingar um hvernig starfsemi Fjármálaeftirlitsins skiptist á einstaka flokka eftirlitsskyldra aðila (**tafla 3**) en höfð er hlíðsjón af þessum upplýsingum við ákvörðun um það í hvaða hlutföllum þessir aðilar standa undir kostnaði af rekstri Fjármálaeftirlitsins.

Tafla 1

Nokkrar tölur úr starfsemi FME frá 1. júlí 2003 til 30. júní 2004.

Mál stofnuð/tekin upp á tímabilinu.	965
Útsend bréf.	3131
Móttækin bréf.	2055
Skýrslur frá eftirlitsskyldum aðilum.	1766
Athuganir byggðar á fyrirspurnum til eftirlitsskyldra aðila. (Það sem hér er tilgreint sem ein athugun tekur í nokkrum tilvikum til margra eftirlitsskyldra aðila samtímis.)	35
Vettvangsathuganir (on-site).	50
Fyrirspurnir til FME, kvörtunar- og neytendamál. (Ótalinn er fjöldi óformlegra fyrirspurna.)	229

Tafla 2

Ráðstöfunartími FME skiptist þannig milli helstu verkefna á árinu 2003*:

Samskipti: Samþykking / ráðleggja.	37,8	Hlutfallsleg skipting (%)
Veiting leyfa, umsagnir um leyfi, samþykki, staðfestingar.	13,6	
Svör við fyrirspurnum og erindum frá eftirlitsskyldum aðilum og viðskiptamönnum þeirra.	9,2	
Vistun úrskurðarnefnda.	2,6	
Erlent samstarf.	12,4	
Aðgerðir að frumkvæði FME: Greina starfsemi / ná fram úrbótum.	34,6	
Eftirlit á grundvelli reglubundinnar upplýsingagjafar (off-site).	7,3	
Eftirlit á vettvangi (on-site).	14,7	
Eftirlit sem byggir á fyrirspurnum til eftirlitsskyldra aðila.	5,7	
Markaðsvakt, yfirsýn og athuganir mála á verðbréfamarkaði.	6,9	
Upplýsa / skapa yfirsýn / móta.	27,7	
Yfirsýn / gagnaöflun.	10,0	
Mótun eftirlits og umgjarðar á fjármálamarkaði.	12,7	
Gegnsæi, rekstur heimasíðu FME, kynningarfundir, birting ársreikningabóka á heimasíðu, ársskýrsla, ársfundur.	5,0	

* Tímunum skráðum á rekstur, almennt skrifstofuhald og verkkipulag er jafnað á þessi verkefni.

Tafla 3

Ráðstöfunartími FME skiptist þannig milli flokka eftirlitsskyldra aðila á árinu 2003:

Lánastofnanir.	45,2	Hlutfallsleg skipting (%)
Vátryggingafélög og vátryggingamiðlarar.	22,5	
Lífeyrissjóðir.	18,2	
Rekstrarfélög verðbréfasjóða.	10,6	
Verðbréfafyrirtæki og verðbréfamiðlanir.	2,7	
Ýmsir aðilar.	0,8	

Tölur um aðgerðir sýna að mikil áhersla er á fyrirbyggjandi eftirlit í starfsemi Fjármálaeftirlitsins (**tafla 4**). Við margs konar formlegar leyfisveitingar og lögmaelt samþykki hefur Fjármálaeftirlitið gengið úr skugga um að tiltekni þættir í starfsemi hinna eftirlitsskyldu aðila uppfylli kröfur sem settar eru í lögum, reglum og tilmælum og ætlað er að draga úr hættu á

óhöppum. Mikill fjöldi ákvarðana af þessu tagi á tímabilinu, eða um 190 alls, er í beinu sambandi við þær miklu breytingar sem orðið hafa á fjármálamarkaði að undanförmu. Annar þáttur fyrirbyggjandi eftirlits eru athuganir af ýmsu tagi, sem leiða til athugasemda, ábendinga og krafna um úrbætur. Samanlagður fjöldi slíkra

Tafla 4	Fjöldi bréfa/ ákvæðana
Nokkrar tölur um aðgerðir FME frá 1. júlí 2003 til 30. júní 2004.	
Veiting leyfa (starfsleyfi, virkur eignarhlutur o.fl.), samþykki o.fl.	187
Athugasemdir, ábendingar, kröfur um úrbætur (fjöldi bréfa).	456
Dagsektir.	20
Stjórnvaldssektir (einungis úrræði á afmörkuðu sviði verðbréfamarkaðar).	10
Ríkislögreglustjóra greint frá máli skv. 12. gr. laga nr. 89/1998.	1

Tafla 5	
Svona er FME þann 30. júní 2004	
Fjöldi starfsmanna; alls 35 / fjöldi stöðugilda; alls 33,8.	33,8
Þar af (stöðugildi):	
Viðskiptamenntaðir sérfræðingar.	15,3
Lögfræðingar.	8
Tryggingastærðfræðingar.	2
Tölvunarfræðingar.	2
Aðrir sérfræðingar.	1,7
Skrifstofustörf.	4,8
Meðalaldur.	41 ár
Meðalstarfsaldur.	8,1 ár
Starfsmannavelta.	6,0%

bréfa var alls um 460 á tímabilinu. Taka ber fram að bréfin eru misveigamikil, í sumum er gerð ítrekuð krafa um skil ákveðinna gagna eða upplýsinga en í öðrum er fylgt úr hlaði skýrslum er hafa að geyma margar og/eða veigamiklar athugasemdir og kröfur um úrbætur sem hrinda þyrfti í framkvæmd til þess að ekki verði gripið til alvarlegri aðgerða, svo sem afturköllunar starfsleyfa.

Fyrirbyggjandi eftirlitsaðgerðir sem hér var lýst, leiða til þess að sjaldnar er þörf harðari úrræða. Þannig kemur sjaldan til endanlegrar afturköllunar starfsleyfis, en athugasemdir, kröfur um úrbætur og undirbúningur afturköllunar starfsleyfis, leiða gjarnan til þess að starfsemi er lögð niður, hún sameinuð annarri starfsemi eða veigamiklar breytingar gerðar til þess að komast hjá afturköllun. Ennfremur er frekar sjaldgæft að athuganir leiði til þeirrar niðurstöðu að vísa þurfi alvarlegum og refsiverðum málum til Ríkislögreglustjóra. Frá því að Fjármálaeftirlitið hóf starfsemi hefur Ríkislögreglustjóra verið greint frá vel á öðrum tug mála sem talin eru alvarleg og refsiverð. Stjórnvaldssektarheimildir Fjármálaeftirlitsins eru mjög takmarkaðar og snúa fyrst og fremst að fyrirbyggjandi umgjörð vegna innherjavíðskipta. Þeim heimildum hefur verið beitt af afli á tímabilinu. Dagsektum er einkum beitt til að knýja fram gagnaskil af hálfu eftirlitskyldra aðila.

Hinum fjölbættu verkefnum Fjármálaeftirlitsins var á síðasta ári sinnt af um 34 starfsmönnum (**tafla 5**). Fjármálaeftirlitið hefur að verulegu

leyti mætt sífellt auknu umfangi í eftirliti með skilvirkum innra skipulagi, aukinni reynslu og skýrum markmiðum. Fjölgun verkefna, sem m.a. stafar af hröðum vexti og breytingum á fjármálamarkaði, hefur einungis að hluta verið mætt með fjölgun starfsfólks. Styrkur eftirlitsins felst hins vegar í því fólki sem þar starfar, en Fjármálaeftirlitinu hefur auðnast að halda í og laða að gott starfsfólk með menntun og reynslu sem nýtist í störfum þess. Öflug og skilvirk símenntunartefna styður við þetta.

Fjármálaeftirlitið hefur frá upphafi starfsemi sinnar leitast við að finna mælikvarða á árangur í starfi sínu og nýta slík mælitæki til úrbóta og aukinnar skilvirkni. Á tímabilinu hefur verið lögð áhersla á framþróun þessara mælitækja. Leitast er við að finna og fylgjast með mælikvörðum í eftirlitsstarfseminni sjálfri og tengdri þjónustu, innra starfi, atriðum er lúta að starfsmönnum og atriðum er lúta að rekstri stofnunarinnar. Niðurstöður mælinga eiga að gefa til kynna hvort settum markmiðum og stefnumótun sé fylgt eftir með fullnægjandi hætti. Á grundvelli slíkra mælinga eru markmið sett til næstu framtíðar.

Nánar er fjallað um þróun eftirlitsins, innra skipulag og stefnu í starfsmannamálum í viðauka við rekstraráætlun fyrir árið 2005, sem síðar mun birt á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins.

1.2

Eigendur virkra eignarhluta – starfsheimildir fjármálfyrirtækja¹ og váttryggingafélaga

Áherslur á tímabilinu: Eftirlit með starfsháttum eigenda virkra eignarhluta. Aðhald í útvíkkun á starfsemi fjármálfyrirtækja og váttryggingafélaga.

Sviptingar í eignarhaldi fjármálfyrirtækja á síðustu misserum koma m.a. fram í allmörgum umsóknum til Fjármálaeftirlitsins um kaup á virkum eignarhlut. Viðvarandi eftirlit með virkum eignarhlutum er einnig mikilvægt, en því er ætlað að tryggja að eignarhaldið skaði ekki heilbrigðan og traustan rekstur viðkomandi fjármálfyrirtækis eða váttryggingafélags. Verkefni í eftirliti með eignarhaldi fjármálfyrirtækja og váttryggingafélaga voru einkum þessi:

- Fjármálaeftirlitið tók til skoðunar 12 umsóknir um samþykki fyrir öflun virks eignarhlutar í 7 fjármálfyrirtækjum. Alls hafa 11 umsóknir verið afgreiddar vegna 6 váttryggingafélaga.
- Að undangenginni ítarlegri gagnaöflun hafa umsóknir um kaup á virkum eignarhlutum í flestum tilvikum verið samþykktar á grundvelli breytinga á eignarhaldinu, skuldbindinga um styrkingu á tilteknum innri reglum viðkomandi fyrirtækis, eða yfirlýsinga umsækjenda um það hvernig þeir hyggist fara með eignarhlutinn.
- Stærð virks eignarhlutar hefur í einstökum tilvikum verið tekin til skoðunar, þ.á.m. hvort tengsl fleiri aðila gefi tilefni til að ætla að til virks eignarhlutar hafi stofnast.
- Starfshættir stjórna fjármálfyrirtækja hafa verið teknir til athugunar í því skyni að kanna aðkomu eigenda virkra eignarhluta að stjórnun fyrirtækja. Meðal annars hvort og hvernig innri reglur um störf stjórna, sem til staðar eiga að vera samkvæmt lögum, hafa verið innleiddar og þeim fylgt eftir. Í því efni er kannað hvort reglurnar og framkvæmd þeirra uppfylli lágmarkskröfur sem Fjármálaeftirlitið hefur sett fram í leiðbeinandi tilmælum nr. 1/2003, um efni reglna skv. 2. mgr. 54. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki. Hluti af þessu eftirliti er m.a. regluleg upplýsingagjöf til Fjármálaeftirlitsins um fyrirgreiðslu fjármálfyrirtækja til venslaðra aðila.

1) Fjármálfyrirtæki eru þau fyrirtæki sem hafa starfsleyfi skv. lögum nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki. Váttryggingafélag, váttryggingamiðlarar, líffeyrisjóðir og ýmsir eftirlitskyldir aðilar sem starfa á grundvelli sérлага falla ekki þar undir.

Með framangreindu eftirliti er byggð upp saga gagnvart einstökum eigendum virkra eignarhluta, sem liggja mun til grundvallar mati á hæfi þeirra til að fara með virkan eignarhlut í framtíðinni.

Mörk leyfilegrar starfsemi fjármálfyrirtækja og vátryggingafélaga hafa talsvert verið til umfjöllunar hjá Fjármálaeftirlitinu á tímabilinu. Stundum virðast breytingar í starfsemi fjármálfyrirtækja og vátryggingafélaga að þessu leyti tengjast áherslum nýrra eigenda virkra eignarhluta í þessum fyrirtækjum. Helstu verkefni sem tengjast starfshemildum fjármálfyrirtækja og vátryggingafélaga eru þessi:

- Leiðbeinandi tilmæli nr. 1/2004 um heimildir viðskiptabanka, sparisjóða og lánaþyrirtækja til þátttöku á atvinnustarfsemi voru sett á fyrri hluta þessa árs. Í tilmælunum er leitast við að skýra ákvæði skv. 21. gr. og 22. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki, sem fjalla um aðra þjónustustarfsemi, hliðarstarfsemi og tímabundna starfsemi, m.a. umbreytingafjárfestingar. Tilmælin hafa einnig að geyma lágmarkskröfur eftirlitsins um undirbúning ákvörðunar um framangreinda starfsemi, verkferla, innra eftirlit og upplýsingagjöf til stjórnar viðkomandi fyrirtækis og Fjármálaeftirlitsins um starfsemina.
- Komið hefur verið á reglulegri upplýsingagjöf viðskiptabanka, sparisjóða og lánaþyrirtækja til Fjármálaeftirlitsins um þátttöku þessara aðila í atvinnurekstri. Þessum aðilum ber hálsárslega að senda Fjármálaeftirlitinu yfirlit yfir þessa starfsemi á sérstöku eyðublaði.
- Starfshemildir vátryggingafélaga hafa í nokkrum tilvikum komið til athugunar. Í því efni hefur Fjármálaeftirlitið ekki fallist á að bílalan vátryggingafélaga séu fjármögnuð með lántökum eða útlánastarfsemi útvíkkuð í nafni vátryggingafélags, t.d. með framkvæmdalánnum. Einnig hafa verið gerðar athugasemdir við eignarhluti í óskyldri starfsemi sem fela í sér yfirráð vátryggingafélags og krafist úrbóta sem miða að því að þau yfirráð séu ekki til staðar.
- Leiðbeinandi tilmæli um starfshemildir vátryggingafélaga eru í undirbúningi, þar sem túlkunum Fjármálaeftirlitsins á lagaákvæðum á þessu sviði verður komið á framfæri.

1.3

Lánamarkaður

Áherslur á tímabilinu: Samstæðueftirlit með alþjóðlegum bönkum byggt upp. Aukið aðhald í tengslum við eiginfjárhlutfall fjármálfyrirtækja. Eftirlit með stórum áhættuskuldbindingum.

Mikill vöxtur og útrás fjármálfyrirtækja, einkum hinna þriggja stóru viðskiptabanka, og áhættur sem m.a. tengjast sviptingum og vexti á verðbréfamarkaði, hafa verið meginviðfangsefni Fjármálaeftirlitsins í eftirliti á lánamarkaði. Á meðal eftirlitsverkefna eru þessi helst:

- Settar hafa verið reglur um eiginfjárhlutfall sem ætlað er að veita fjármálfyrirtækjum aukið aðhald. Reglurnar, nr. 530/2004, kveða á um útfærslu á nýlegri lagaheimild til að ákveða hærra lágmarksheimildfall en lögbundið 8% eiginfjárhlutfall, fyrir einstök fjármálfyrirtæki. Í reglunum er byggt á sérstöku áhættumatskerfi og álagsprófi sem Fjármálaeftirlitið hefur þróað og beitt í eftirliti á síðustu árum. Uppfylli fjármálfyrirtæki ekki tiltekin viðmið í framangreindum áhættumælingum kemur til viðræðna milli Fjármálaeftirlitsins og viðkomandi fyrirtækis um áhættumat og eiginfjárstöðu og þær ráðstafanir sem stjórnendur fyrirtækisins hyggjast grípa til. Að undangengnum slíkum viðræðum kemur til álita af hálfu Fjármálaeftirlitsins að ákvarða hærra lágmarks eiginfjárhlutfall, reynist aðrar leiðir ekki færar.
- Fjármálaeftirlitið hefur á tímabilinu lagt áherslu á að kynna framangreindar reglur fyrir fjármálfyrirtækjum og í því skyni fundað með flestum sparisjóðum og öllum viðskiptabönkunum. Nokkrir sparisjóðir eru til skoðunar þar sem þeir uppfylla ekki þau viðmið sem sett eru í nýjum reglum.
- Útlánaeftirlit hefur einkum beinst að samþjöppun á stórum áhættuskuldbindingum. Í því efni hefur komið til athugunar hvort fleiri lánþegar tengist með þeim hætti að líta beri á skuldbindingar þeirra sem eina áhættu. Í einstökum tilvikum hefur Fjármálaeftirlitið haft ástæðu til að ætla að slík tengsl feli í sér að stærð áhættuskuldbindinga hafi farið yfir leyfileg mörk. Hefur Fjármálaeftirlitið átt viðamikil samskipti við einstök fjármálfyrirtæki vegna þessa og gert athugasemdir við áhættustýringu þeirra.

- Unnið er að uppbyggingu á öflugri samstæðueftirliti með stóru viðskiptabönkunum þremur, sem í sífellu auknum mæli starfa á erlendra grundu. Fjármálaeftirlitið gerir kröfu til að þess að fjármálfyrirtæki hafi víðtæka yfirsýn yfir áhættustýringu á samstæðugrunni. Í því efni hefur Fjármálaeftirlitið sett fram kröfur um að stærstu viðskiptabankarnir þrjú taki saman og viðhaldi ítarlegri lýsingu á áhættustýringu á samstæðugrunni, þar sem áhættum er lýst fyrir hvert tekjusvið og dótturfyrirtæki, ásamt því að áhættumælingum og áhættustýringu er lýst. Þessi lýsing mun liggja til grundvallar ítarlegu áhættumati á þessum bönkum sem Fjármálaeftirlitið er með í undirbúningi. Jafnframt hefur verið komið á reglulegri upplýsingagjöf um kröfur og skuldir við erlenda aðila, sundurliðað eftir löndum.
- Fjármálaeftirlitið hefur leitað eftir aukinni samvinnu við erlend fjármálaeftirlit í því skyni að styrkja samstæðueftirlit með viðskiptabönkunum þremur og dótturfyrirtækjum þeirra. Flest evrópsk fjármálaeftirlit sem í hlut eiga hafa verið heimsótt á tímabilinu, auk dótturfyrirtækja bankanna í viðkomandi löndum. Fjármálaeftirlitið hefur gert sérstaka samstarfssamninga (Memorandum of Understanding) um eftirlit með Kaupþingi Búnaðarbanka hf. við fjármálaeftirlit í Svíþjóð og Finnlandi. Fleiri sambærilegir samstarfssamningar eru í undirbúningi.
- Kaup tveggja íslenskra banka á fjármálfyrirtækjum í Danmörku og Noregi voru tekin til skoðunar. Fjármálaeftirlitið taldi ekki ástæðu til að beita heimild í lögum um fjármálfyrirtæki til að banna umrædd kaup. Til grundvallar niðurstöðunnar lágu tilteknar lágmarkskröfur Fjármálaeftirlitsins er vörðuðu áhættustýringu á samstæðugrunni.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 4/2003, um undanþágu frá starfsrækslu endurskoðunardeildar hjá fjármálfyrirtækjum, voru sett á tímabilinu. Minni fjármálfyrirtækjum er heimilt samkvæmt lögum að sækja um undanþágu frá því að reka sérstaka innri endurskoðunardeild og hafa tilmælin að geyma viðmið um hvaða fyrirtæki geti óskað eftir slíkri undanþágu og hvaða lágmarkskröfur um fyrirkomulag innri endurskoðunar liggja til grundvallar undanþágunnar.
- Sett hafa verið leiðbeinandi tilmæli um framkvæmd á lausafjástýringu gengisbundinna liða hjá fjármálfyrirtækjum. Þau byggja á sameiginlegri vinnu Seðlabanka Íslands, Fjármálaeftirlitsins og þriggja stærstu viðskiptabankanna.

- Reglur um reikningsskil lánastofnana voru endurútgefnar með breytingum sem vörðuðu fyrst og fremst aukna upplýsingagjöf um laun til stjórnar og framkvæmdastjóra annars vegar og þóknar til endurskoðenda hins vegar. Ennfremur voru ákvæði um afskriftir útlána hert.
- Unnið hefur verið að undirbúningi innleiðingar nýrra alþjóðlegra reglna á sviði reikningsskila og eigin fjár. Fjármálaeftirlitið hefur fylgst með og tekið þátt í erlendu samstarfi á þessu sviði.
- Íbúðalánasjóður lýtur eftirliti Fjármálaeftirlitsins frá og með miðju þessu ári, í stað húsbrefadeildar sjóðsins áður. Jafnframt hefur verið lagður grunnur að eftirlitsreglum um sjóðinn, í lögum og reglugerð. Fjármálaeftirlitið er að byggja upp yfirsýn yfir breytingar á áhættum sjóðsins og fjármála-fyrirtækja sem felast í aukinni samkeppni á fasteignalánamarkaði.

Fjallað er um eftirlit með eignarhaldi á fjármálafyrirtækjum og starfsheimildum þeirra í kafla 1.2 hér að framan. Gerð er grein fyrir starfsemi fjármálafyrirtækja á verðbréfamarkaði í kaflanum hér á eftir.

1.4

Verðbréfamarkaður

Áherslur á tímabilinu: Fyrirbyggjandi eftirlit með starfsháttum á verðbréfamarkaði. Beiting stjórnvaldssekta. Samræming eftirlits á Evrópuvettvangi. Framkvæmd nýrra laga um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.

Markaðsvakt Fjármálaeftirlitsins leitast við að efla og viðhalda yfirsýn yfir starfsemi á verðbréfamarkaði. Með óformlegum samskiptum við þá sem starfa á verðbréfamarkaði, ekki síst regluverði, er leitast við að styðja við bættu eftirfylgni við lög og reglur um verðbréfavíðskipti. Einstök mál sem upp koma í markaðsvaktinni eða samkvæmt ábendingum frá Kauphöll Íslands hf. eru tekin til skoðunar. Í mörgum tilvikum er um að ræða frumathuganir sem ekki leiða til formlegra athugana, en önnur mál eru tekin til formlegrar athugunar með viðeigandi gagnaöflun. Formlegar athuganir og aðgerðir sem snúa að tilteknum verðbréfavíðskiptum og tekin voru upp frá miðju ári 2003 til miðs árs 2004 eru eftirfarandi:

- Tekin voru til athugunar 9 mál vegna hugsanlegra innherjasvika, skv. 44. gr. laga nr. 33/2003, um verðbréfavíðskipti. Þar á meðal eru mál sem beindust að mörgum aðilum tiltekinnna víðskipta. Ríkislögreglustjóra hefur verið gerð grein fyrir einu þessara mála.

- Tekin voru til athugunar 2 mál vegna hugsanlegrar markaðsmisnotkunar, skv. 41. gr. laga nr. 33/2003.
- Í 15 málum var tekið til athugunar hvort fruminnherjum hefði láðst að tilkynna regluverði um fyrirhuguð verðbréfavíðskipti, í samræmi við 47. gr. laga nr. 33/2003, um verðbréfavíðskipti, en slík tilkynning er liður í rannsóknarskyldu skv. 46. gr. sömu laga. Í 10 tilvikum ákvað Fjármálaeftirlitið að beita fruminnherja stjórnvaldssektum vegna brota á ákvæðinu.
- Í 3 málum var tekið til athugunar hvort útgefandi hefði tilkynnt um innherjavíðskipti til skipulegs verðbréfamarkaðar, skv. 47. gr. laga nr. 33/2003 og voru stjórnvaldssektir ákveðnar í einu máli á tímabilinu.
- Í 5 málum var tekið til athugunar hvort flöggunarskyldu skv. 27. gr. laga nr. 33/2003 hefði verið fylgt.

Á tímabilinu hefur Fjármálaeftirlitið beitt sér fyrir bættum starfsháttum á verðbréfamarkaði almennt. Á meðal verkefna á þessu sviði má nefna eftirfarandi:

- Haldinn var sérstakur kynningarfundur fyrir regluverði á fyrri hluta þessa árs, þar sem farið var yfir hlutverk og skyldur regluvarða.

- Starfshættir regluvarða hjá 11 útgefendum skráðra verðbréfa hafa verið kannaðir á vettvangi. Í framhaldi af þessum athugunum hefur Fjármálaeftirlitið komið á framfæri ábendingum, athugasemdum og kröfum um úrbætur á starfsháttum regluvarða og starfsemi útgefanda að þessu leyti. Í nokkrum tilvikum hafa þessar athuganir leitt til sérstakra athugana á brotum á tilteknum ákvæðum laga um verðbréfavíðskipti og í sumum tilvikum leitt til stjórnvaldssekta, sbr. umfjöllun hér neðst á síðu.
- Á tímabilinu var farið í viðamikla vettvangsathugun er snéri að starfsháttum fjármála-fyrirtækis í verðbréfavíðskiptum. Athuginin leiddi til margvíslegra athugasemda og krafna um úrbætur í starfsemi viðkomandi aðila, sem vörðuðu m.a. verkferla, aðskilnað hagsmuna, reglufylgni og innra eftirlit.
- Leiðbeinandi tilmæli um greiningardeildir voru gefin út á tímabilinu. Tilmælin fjalla um verklag greiningardeilda og framsetningu greininga.
- Í umræðuskjali nr. 10/2003 voru birt drög að tilmælum um fjárfestavernd, en þau fjalla um margvísleg atriði er varða þjónustu fjármálafyrirtækja við víðskiptavini sína. Tilmælin eru í lokafragangi, en ákveðið var

Beiting stjórnvaldssekta á verðbréfamarkaði

Með lögum nr. 33/2003, um verðbréfavíðskipti, sem tóku gildi á miðju ári 2003, er kveðið á um heimildir Fjármálaeftirlitsins til að leggja stjórnvaldssektir á þá sem brjóta gegn ákvæðum 47.-51. gr. laganna. Í þessum ákvæðum er fjallað um verklag og aðgerðir innherja og útgefenda skráðra verðbréfa sem koma eiga í veg fyrir eiginleg innherjasvik og styðja við trúverðuleika markaðarins.

Eins og fram kemur í kafla 1.4 hefur Fjármálaeftirlitið beitt stjórnvaldssektum í 10 tilvikum. Í þeim voru sektir lagðar á fruminnherja, einstakling eða lögaðila, þar sem tilkynningaskyldu til regluvarðar samkvæmt 47. gr. laga nr. 33/2003 hafði ekki verið sinnt. Sektir voru ákveðnar á bilinu 50.000 - 750.000 kr., en stjórnvaldssektir skv. 1. mgr. 54. gr. geta numið frá 10 þús.kr. til 2. m.kr.

Sex þessara mála hefur verið vísað til kæruneftindar, en fimm þeirra vörðuðu víðskipti fruminnherja hjá einu skráðu félagi. Í þremur málanna felldi kæruneftindin niður ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, en kærandi hélt því fram að forstjóri hins skráða félags sem í hlut átti hefði skipað staðgengil regluvarðar sem fyrirhuguð víðskipti hefðu verið tilkynnt til. Þessi málsástæða kom fyrst fram eftir að ákvörðun um stjórnvaldssekt var tekin og var ekki studd neinum gögnum af hálfu útgefanda. Kæruneftind komst að þeirri niðurstöðu að Fjármálaeftirlitið hefði ekki sýnt fram á með öggjandi hætti að staðgengill regluvarðar hefði ekki verið skipaður.

Í einu málanna felldi kæruneftind niður ákvörðun Fjármálaeftirlitsins á þeirri forsendu að ekki yrði ótvírætt leitt af íslenskum lögum að regluverði væri óheimilt að veita sjálfum sér heimild til víðskipta þrátt fyrir að nefndin féllist á með Fjármálaeftirlitinu að slíkt fyrirkomulag væri óeðlilegt.

Í tveimur hinna kærðu mála staðfesti kæruneftind ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um stjórnvaldssektir, og hafnaði þar með málsástæðum kæranda, sem m.a. lutu að efnislegri túlkun 47. gr. Hins vegar lækkaði kæruneftindin fjárhæð sektanna, en hún taldi að ekki ætti að taka tillit til fjárhæða þeirra víðskipta sem um var að ræða.

Í framangreindum úrskurðum gerði kæruneftind einnig tilteknar athugasemdir við undirbúning umræddra ákvarðana, sem Fjármálaeftirlitið mun fara vel yfir í því skyni að styrkja málsmeðferð í þessum málum til framtíðar.

að fresta setningu tilmælanna þar sem efni upphaflegs umræðuskjals skaraðist að hluta til við innleiðingu tilskipana á verðbréfamarkaði.

Fjármálaeftirlitið hefur tekið til athugunar 15 mál sem varða grun um tilboð til almennings um fjármálaþjónustu án þess að aðilinn sem býður þjónustuna hafi til þess starfsleyfi samkvæmt lögum um fjármálafyrirtæki. Í 9 tilvikum hefur Fjármálaeftirlitið birt viðvörðun til almennings vegna slíkrar starfsemi, samkvæmt sérstakri heimild í 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki.

Lög nr. 30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði, komust til framkvæmda á tímabilinu. Á meðal verkefna er varða framkvæmd laganna má nefnda eftirfarandi:

- Fimm rekstrarfélög verðbréfasjóða fengu starfsleyfi samkvæmt nýjum lögum. Meðferð starfsleyfisumsókna var ítarleg þar sem umsækjendur gerðu ýmsar breytingar og úrbætur í samræmi við tilmæli Fjármálaeftirlitsins.
- Fjármálaeftirlitið setti á tímabilinu leiðbeinandi tilmæli, nr. 5/2003 um aðskilnað reksturs og vörslu og óhæði rekstrarfélaga verðbréfasjóða, skv. 15. gr. laga nr. 30/2003. Þá birti Fjármálaeftirlitið tvö umræðuskjöl, annars vegar nr. 14/2003 um aðskilnað og hagsmunaaðreksu innan rekstrarfélaga verðbréfasjóða, og hins vegar nr. 2/2004 um drög að leiðbeinandi tilmælum um efnisinnihald útdráttá úr útbodslýsingum.
- Ráðist var í vettvangsathuganir á 3 rekstrarfélögum verðbréfasjóða, þar sem tilteknir þættir í starfsemi þeirra var könnuð.
- Fylgst hefur verið með nokkrum starfandi fjárfestingarfélögum og sjóðum sem ekki hafa sótt um starfsleyfi samkvæmt lögum nr. 30/2003, með tilliti til þess hvort starfsemi þeirra falli undir lögina og þeim beri því að sækja um starfsleyfi. Niðurstöður liggja ekki fyrir.

Á tímabilinu hefur staðið yfir umfangsmikil vinna við innleiðingu nýrra tilskipana á verðbréfamarkaði, svo sem tilskipunar um markaðssvik og tilskipunar um útbodslýsingar. Þá hafa lagaákvæði um yfirtökur á skráðum fyrirtækjum verið til endurskoðunar. Fjármálaeftirlitið hefur verið þátttakandi í þessari vinnu sem stýrt er af viðskiptaráðuneytinu.

1.5

Lífeyrismarkaður

Áherslur á tímabilinu: Aukið vettvangseftirlit. Bætt áhættustýring.

Lífeyrissjóðir hafa á síðustu árum verið að vinna sig út úr erfiðleikatímabili þar sem ávöxtun hefur verið slök. Í eftirliti hefur Fjármálaeftirlitið lagt áherslu á að dreginn verði lærdómur af þessari reynslu og hann nýttur í bættri áhættustýringu lífeyrissjóða. Eftirlitsverkefni á tímabilinu voru m.a. þessi:

- Unnið var að 5 vettvangsathugunum á starfsemi lífeyrissjóða. Ábendingar, athugasemdir og kröfur um úrbætur í kjölfar athugananna eru margvíslegar og lúta í meginatriðum að fjárfestingum sjóðanna, skuldbindingum og mati á þeim, innra eftirliti, verklagi vegna helstu þátta í starfsemi sjóðanna og skýrsluskilum til Fjármálaeftirlitsins.
- Unnið var að 9 fjárfestingarathugunum. Athuganirnar beinast að flokkun fjárfestinga auk þess sem innra eftirlit hjá lífeyrissjóðum er kannað og farið yfir ársreikninga, endurskoðunarskýrslur og fjárfestingarstefnur sjóðanna. Athugasemdir og kröfur um úrbætur hafa lotið að fjárfestingum í óskráðum verðbréfum, fjárfestingum í verðbréfum útgefnum af sama aðila og heildarfjárfestingum í einstökum verðbréfasjóðum. Í heild má segja að fjárfestingar lífeyrissjóða fylgi betur en áður þeim mörkum sem lög og lífeyrissjóðirnir sjálfir setja. Hjá allflestum lífeyrissjóðum sem gerðar voru athuganir á voru gerðar athugasemdir við ýmis atriði er vörðuðu fyrirkomulag innra eftirlits.
- Í nokkrum tilvikum hafa verið gerðar athugasemdir við ársreikninga lífeyrissjóða. Í einu tilviki var þess krafist að ársreikningur yrði endurútfærinn. Sú niðurstaða var kærð til kærunefndar, en niðurstaða hennar liggur ekki fyrir.
- Um 20 lífeyrissjóðir gerðu breytingar á samþykktum sínum á tímabilinu og var nokkur hluti þeirra vegna réttindaskerðinga. Þó var minna um réttindaskerðingar á nýliðnu tímabili heldur en undanfarin ár, enda hefur tryggingafræðileg staða sjóðanna farið batnandi á síðustu misserum. Fjármálaeftirlitið veitir fjármálaráðuneytinu umsagnir um samþykktarbreytingar. Í sumum tilvikum er óskað umsagnar Fjármálaeftirlitsins áður en slíkar breytingar eru sendar ráðuneyti til staðfestingar.
- Athuganir á tryggingafræðilegri stöðu lífeyrissjóða hafa verið unnar í tengslum við

framangreindar vettvangsathuganir og umsagnir um samþykktarbreytingar. Talsverð vinna hefur farið í að koma til framkvæmda nýjum skýrsluskilum vegna tryggingafræðilegra úttekta sem tekin voru upp á árinu 2003.

- Á tímabilinu veitti Fjármálaeftirlitið 4 umsagnir til ráðuneytisins um reglur er varða viðbótarlífeyrissparnað en jafnframt er nokkuð um að vörsluaðilar viðbótarlífeyrissparnaðar óski eftir því að eftirlitið yfirfari breytingar á samningseyðublöðum þótt ekki sé um breytingar á reglum að ræða.
- Rekstur og aðskilnaður á milli sölu á viðbótarlífeyrissparnaði og annarrar starfsemi vörsluaðilans hefur verið tekinn til athugunar í nokkrum tilvikum. Ljóst er að samkeppni á þessu sviði hefur aukist mjög á undanförunum misserum og brýn þörf á að söluaðilar gæti í hvívetna að starfsháttum sínum gagnvart neytendum.
- Á síðari hluta ársins 2003 hélt Fjármálaeftirlitið fundi með stjórnarmönnum lífeyrissjóða um hlutverk stjórna lífeyrissjóða þar sem rétt var um ábyrgð og skyldur stjórnarmanna, innra eftirlit, áhættu og áhættustýringu.

1.6

Vátryggingamarkaður

Áherslur á tímabilinu: Bætt áhættustýring. Eftirlit með vátryggingaskuld. Bættir starfshættir í sölu vátrygginga.

Á vátryggingamarkaði hafa verið umbrot eins og á öðrum sviðum fjármálamarkaðar. Verkefni tengd þessum umbrotum hafa verið áberandi í starfi Fjármálaeftirlitsins auk hefðbundinna verkefna. Helstu verkefni í eftirliti á vátryggingamarkaði voru þessi á tímabilinu:

- Nokkrar breytingar urðu á tímabilinu hjá eftirlitsskyldum aðilum á vátryggingamarkaði, sem Fjármálaeftirlitið hafði til skoðunar. Sjóvá-Almennar tryggingar hf. er nú hluti af samstæðu Íslandsbanka hf. og nýtt vátryggingafélag Vörður vátryggingafélag hf. fékk starfsleyfi og tók við vátryggingastofnum Varðar Vátryggingafélags g.t. Annað vátryggingafélag, European Risk Insurance Company hf., fékk starfsleyfi í almennum ábyrgðartryggingum, en félagið hyggst fyrst og fremst vera með starfsemi í Bretlandi. Vélbataábyrgðarfélag Ísfirðinga hætti endanlega starfsemi með firjalsum slitum, en áður höfðu vátryggingastofnar verið fluttir frá félaginu. Þá fengu 3 vátryggingamiðlalar starfsleyfi en 5 hættu starfsemi.

Á árinu 2003 námu gjöld Fjármálaeftirlitsins að meðtöldum eignakaupum alls 256,9 m.kr en tekjur að meðtöldum fjármunatekjum alls 263,0 m.kr. Þar af voru tekjur af eftirlitsgjaldi 259,8 m.kr. Á árinu 2003 varð því 6,1 m.kr. tekjuafgangur af rekstri Fjármálaeftirlitsins. Undanskilið í framangreindu eru gjöld og tekjur vegna úrskurðarnefnda, sem vistaðar eru hjá Fjármálaeftirlitinu. Höfuðstóll Fjármálaeftirlitsins í ársbyrjun 2003 var neikvæður um 1,3 m.kr. Tekið var tillit til þessa við ákvörðun eftirlitsgjalds, sem samþykkt var á Alþingi fyrir árið 2004. Tekjum ársins 2003 var ráðstafað til reksturs á árinu en vegna tekuafgangs myndaðist 4,7 m.kr. eigið fé á árinu 2003 eða sem nemur 1,8% af heildartekjum stofnunarinnar.

Ársreikningur Fjármálaeftirlitsins fyrir árið 2003 er birtur í 6. kafla skýrslunnar.

Samkvæmt rekstraráætlun Fjármálaeftirlitsins fyrir árið 2004 er gert ráð fyrir að gjöld á árinu verði alls 288,7 m.kr. Áætlað er að tekjur að meðtöldum vaxtatekjum verði 292,5 m.kr en þar af verði tekjur af eftirlitsgjaldi 289,5 m.kr. Tekjur umfram gjöld á árinu 2004 eru þannig áætlaðar 3,7 m.kr. og að teknu tilliti til jákvæðs eigin fjár í ársbyrjun 2004, að fjárhæð 4,8 m.kr., er gert ráð fyrir 8,5 m.kr. yfirfærðum rekstrarafgangi stofnunarinnar í rekstraráætlun vegna ársins 2005.

Rekstraráætlun Fjármálaeftirlitsins fyrir árið 2005 hefur verið kynnt viðskiptaráðherra í samræmi við ákvæði laga. Áætlunin gerir ráð fyrir að rekstrarumfang á árinu 2005 aukist um 7,2% frá árinu 2004. Gert er ráð fyrir að á árinu 2005 muni gjöld ársins nema alls 309,5 m.kr. og tekjur að meðtöldum fjármunatekjum verði 301,0 m.kr. en þar af verði álagt eftirlitsgjald á árinu 2005 um 298,0 m.kr.

félaga eða váttryggingamiðlana. Um nokkurs konar munnlegt próf er að ræða þar sem reynir á þekkingu viðkomandi á viðfangsefninu. Fyrirhugað er að taka upp hæfismat af þessu tagi á fleiri sviðum fjármálamarkaðar.

- Í því skyni að auka umræðu um áhættu-stýringu váttryggingafélaga hefur Fjármálaeftirlitið aukið við regluleg samskipti við stjórnendur váttryggingafélaga. Þá hefur Fjármálaeftirlitið lokið vettvangsathugunum á áhættustýringu og innra eftirliti hjá 5 váttryggingafélögum og 5 váttryggingamiðlurum.
- Leiðbeinandi tilmæli um starfshætti sölufólks váttryggingafélaga nr. 6/2003 voru birt á tímabilinu. Tilmælin eru hliðstæð tilmælum nr. 7/2002 um starfshætti váttryggingamiðlara. Fjallað er um eftirlit með eignarhaldi váttryggingafélaga og starfshæmildum þeirra í kafla 1.2 hér að framan.

1.7

Erlent samstarf

Áhersla: Samræming í eftirliti og reglusetningu á evrópska efnahagssvæðinu styrkir skýsamlega útrás innlendra fyrirtækja.

Fjármálaeftirlitið hefur áfram lagt áherslu á mikilvægi samræmis við nágrannalöndin í eftirliti og eftirlitsumgjörð á fjármálamarkaði. Eftirfarandi verkefni byggja á þessu:

- Niðurstöður athugunar á iðgjaldagrundvelli í lögboðnum ökutækjatrýggingum voru birtar fyrir á þessu ári. Athugunin beindist að því hvort iðgjöld váttryggingafélaganna teldust sanngjörn í garð váttryggingataka og í samræmi við þá áhættu sem í váttryggingum felst og eðlilegan rekstrarkostnað. Í því skyni var mat stóru váttryggingafélaganna þriggja á tjónaskuld tekið til skoðunar. Niðurstöður athugunarinnar gáfu til kynna að tjónaskuld hafi á fyrri árum verið heldur ofmetin en dregið hafi úr því ofmati síðustu ár, m.a. vegna bættis verklags við mat á tjónum og aukins aðhalds. Þessar úrbætur hafi m.a. valdið auknum hagnaði váttryggingafélaganna síðustu ár og nýlegum lækkunum iðgjalda. Fjármálaeftirlitið hafði ekki forsundur til að fara fram á lækkun iðgjalda, en taldi að svigrúm væri þó til frekari lækunar iðgjalda. Um frekari niðurstöður er vísað til fréttar á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins frá 11. júní 2004.
- Iðgjaldagrundvöllur í eignatrýggingum hefur verið til athugunar m.t.t. hækkana í árslok 2002 og þróunar greinarinnar síðan þá. Athuganirnar eru á lokastigi.
- Mótáðar voru nýjar reglur um mat á tjónaskuld og gagnaskil í því sambandi. Markmið hinna nýju reglna er í fyrsta lagi að koma á almennum verklagsreglum með samræmdu verklagi eftir því sem unnt er, í öðru lagi að til staðar séu sýnileg viðmið í mati á tjónaskuld og í þriðja lagi að auka upplýsingagjöf váttryggingafélaga til eftirlitsins um tjónaskuld.
- Starfsemi smærri váttryggingafélaga er til reglubundinnar athugunar en mikilvægt er að huga vel að fjárhagsstöðu váttryggingafélaga í vexti og uppbyggingu váttryggingaskuldar.
- Fylgst hefur verið með samkeppni í lögboðnum ökutækjatrýggingum sem kemur fram í verulegum frávikum frá iðgjaldaskrá og bónusreglum. Fjármálaeftirlitið hefur beint því til váttryggingafélaga að iðgjaldalækkunarir af þessum toga verði gerðar almennar. Þá hefur Fjármálaeftirlitið minnt á leiðbeinandi tilmæli þess nr. 5/2002 um bónusreglur váttryggjenda í lögboðnum ökutækjatrýggingum og brýnt fyrir váttryggingafélögum að framkvæma eigin bónusreglur og leiðbeinandi tilmæli samkvæmt efni sínu, en ella taka upp nýtt fyrirkomulag.
- Á tímabilinu framkvæmdi Fjármálaeftirlitið sérstakt mat á hæfi 6 aðila sem ráðnir höfðu verið sem framkvæmdastjórnar váttrygginga-

- Fjármálaeftirlitið hefur eft samstarf við systurstofnanir í löndum þar sem íslenskir viðskiptabankar stunda starfsemi, beint eða í gegnum dótturfyrirtæki með starfsleyfi þar. Nefna má að gerðir hafa verið samstarfs-samningar við Fjármálaeftirlit í Finnlandi og Svíþjóð um eftirlit með Kaupþingi Búnaðarbanka hf.

- Fjármálaeftirlitið er aðili að og tekur þátt í starfi samstarfsnefnda fjármálaeftirlita í Evrópu. en þessar nefndir hafa það hlutverk að samræma eftirlit á fjármálamarkaði og styðja þannig við skilvirkan innri markað á Evrópska efnahagssvæðinu. Ennfremur sinna þær ráðgjöf til framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins um mótun samræmdrar lög-gjafar á fjármálamarkaði. Þessar nefndir eru CESR (Committee of European Securities Regulators), CEBS (Committee of European Banking Supervisors) og CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors).

Nánari lýsingu á erlendu samstarfi Fjármálaeftirlitsins er að finna á heimasíðu þess.

2.1	Lánamarkaður	<p>förnum árum, einkum hlutabréfaeign. Sé þessi verðbréfaeign mæld sem hlutfall af lögbundnu eigin fé er þó um óverulega aukningu að ræða í tilvikum hlutabréfa og lækkun í tilvikum markaðsskuldabréfa á síðustu 3-4 árum. Sé hins vegar litið enn lengra aftur blasir önnur mynd við þegar markaðsverðbréfaeign var óverulegur hluti af eigin fé innlánsstofnana. Þróunin á síðustu 10 árum endurspeglar þá kerfisbreytingu sem orðið hefur í starfsemi innlánsstofnana hér á landi. Þessari breytingu fylgir að áhættustaða fyrirtækjanna hefur aukist verulega sem gerir enn ríkari kröfur en áður til þess að stjórnir fyrirtækjanna setji sér markmið um áhættutöku og að áhættum sé stýrt með markvissum hætti.</p>	<p>umsamdan gjalddaga. Lántökunum fylgir umtalsverð endurfjármögnunaráhætta, bæði vegna tiltölulega skamms lánstíma að jafnaði og vegna þess að stór hluti af lántökunum er á erlendum mörkuðum.</p> <p>Framangreindri þróun í aukningu á niðurstöðutölu efnahagsreiknings hefur fylgt sambærileg þróun í bókfærðu eigin fé innlánsstofnana sem aukist hefur úr 30 milljörðum króna í árslok 1995 í rúmlega 140 milljarða í lok júní 2004. Hlutföll af vergri landsframléiðslu eru 7% og 17%. Þessi þróun í eigin fé endurspeglar þá auknu möguleika sem orðið hafa til að þjónusta stöðugt umsvifameiri starfsemi íslenskra fyrirtækja á umræddu tímabili.</p>
	<p>Góð afkoma</p> <p>Á árinu 2003 og á fyrri hluta árs 2004 var arðsemi eigin fjár innlánsstofnana mjög góð. Þessa góðu arðsemi má einkum skýra með óvenju háum tekjum vegna mikils gengishagnaðar og einnig vegna annarra tekna en þóknunartekna. Gengishagnaðurinn skýrist einkum af hagstæðri þróun á gengi bæði hlutabréfa og markaðsskuldabréfa á verðbréfamarkaði. Ennfremur skýrist hin góða afkoma af betri nýtingu á kostnaði sem kemur fram í lækkandi kostnaðarhlutföllum samhliða verulega auknum umsvifum. Hin góða arðsemi innlánsstofnana undanfarin misseri byggist þannig að verulegu leyti á tekjum sem gera verður ráð fyrir að geti sveiflast umtalsvert milli ára. Þar á móti vegur að tekjугrundvöllurinn er nú breiðari en áður, einkum hjá stærstu viðskiptaböndkunum, m.a. vegna aukinna umsvifa utan Íslands.</p>	<p>Aukning í umsvifum – aukið mikilvægi fyrir íslenskt hagkerfi</p> <p>Á síðustu 10 árum hefur orðið gjörbreyting á umsvifum innlánsstofnana hér á landi. Í upphafi þess tímabils var niðurstöðutala efnahagsreiknings samtals um 300 milljarðar króna en í lok þess nálægt 2.000 milljörðum. Séu þessar stærðir settar í samhengi við verga landsframléiðslu er hlutfallið annars vegar 70% og hins vegar 215% (230% fyrir samstæður) sem sýnir glögglega þá miklu breytingu sem orðið hefur. Breytingarnar verða ekki nema að litlu leyti skýrðar með starfsemi innlánsstofnana í dótturfélögum utan Íslands. Framundan er síðan veruleg aukning á þessum stærðum með uppruna utan Íslands með tilkomu FIH bankans í samstæðuuppgjöri Kaupþings Búnaðarbanka hf. Þessar tölur gefa einnig til kynna aukið mikilvægi innlánsstofnana fyrir íslenskt hagkerfi og að áföll sem mögulega yrðu í starfsemi þessara fjármálafyrirtækja hefðu mun meiri áhrif nú en fyrr á árum.</p>	<p>Eiginfjárstaðan þarf að endurspegla áhættur viðkomandi aðila</p> <p>Eiginfjárlutfall (CAD hlutfall) viðskiptabanka og stærstu sparisjóða í heild, reiknað samkvæmt eiginfjárvæðingum laga um fjármálafyrirtæki, hefur farið hækkandi frá árslokum 2000. Í lok júní 2004 var hlutfallið rúmlega 13%. Lágmarks-hlutfall m.v. álagspróf samkvæmt viðmiðum í reglum Fjármálaeftirlitsins um herra eiginfjárlutfall var 10,3% en þau viðmið gera ráð fyrir 25% lækkun á bókfærðu virði hlutabréfa í eigin áhættu, 7% lækkun á virði markaðsskuldabréfa í eigin áhættu og 20% lækkun á virði vaxtafrystra útlána og fullnustueigna. Önnur eiginfjárlutföll, þ.e. eiginfjárlutfall samkvæmt eiginfjárþætti A og eiginfjárlutfall án víkjandi lána hafa þróast með svipuðum hætti og CAD hlutfallið, sjá mynd 11.</p>
	<p>Mikil útlánaaukning</p> <p>Frá árslokum 2002 hefur útlánavöxtur innlánsstofnana verið umtalsverður og hefur 12 mánaða aukning á fyrri hluta ársins farið yfir 30%. Að hluta til er um að ræða útlánaaukningu til erlendra aðila. Þessi mikla útlánaaukning er áhyggjuefni þar sem reynslan sýnir að í kjölfar mjög hraðrar útlánaaukningar má búast við auknum útlánatöpum. Þá er einnig áhyggjuefni að verulegur hluti þessarar útlánaaukningar er fjármagnaður með erlendum lántökum. Hröð útlánaaukning er ennfremur einn af áhættuþáttum sem geta verið undanfari erfiðleika í fjármálakerfinu.</p> <p>Fyrirliggjandi vísbendingar um gæði útlána gefa þó ekki tilefni til að ætla annað en að þau séu í viðunandi horfi samanborið við fyrri ár og er þá miðað annars vegar við þróun í vanskilum útlána og hins vegar í vaxtafrystum útlánnum og fullnustueignum. Fyrirvara verður þó að hafa varðandi fullyrðingar um gæði útlána þar sem ekki er komin full reynsla á endurgreiðslu nýveittra útlána. Þá liggur ennfremur fyrir að nokkur hluti af útlánaaukningu síðustu missera tengist eigendaskiptum og uppstokkunum hjá fyrirtækjum og eru tryggingar í þeim tilvikum oft fyrst og fremst fölgjar í handveðum í hlutabréfum í viðkomandi fyrirtækjum og áhættan því í reynd ígildi hlutabréfaáhættu.</p>	<p>Breytt fjármögnun</p> <p>Samhliða framangreindri þróun í umsvifum innlánsstofnana hefur orðið athyglisverð þróun í samsetningu á fjármögnuninni. Á umræddu 10 ára tímabili hefur hlutdeild innlána lækkað úr 50% í 30% af niðurstöðutölu efnahagsreiknings en hlutdeild annarra skulda og skuldbindinga aukist úr 40% í 63% og er þar fyrst og fremst um erlendar lántökur að ræða. Framangreind lýsing á þróun á fjármögnun innlánsstofnana á einkum við um viðskiptabankana en síður um sparisjóðina þar sem hlutdeild innlána í fjármögnun þeirra hefur verið nokkuð stöðug á síðustu 10 árum. Þróuninni í fjármögnun innlánsstofnana í átt til aukins vægis erlendra liða fylgja margvíslegar auknar áhættur. Reynslan sýnir að innlán eru mun stöðugri fjármögnunarpáttur en lántökur sem eru með fyrirfram</p>	<p>Að undanfögnu hefur stærsti viðskiptabankinn verið með mjög hátt eiginfjárlutfall, m.a. vegna fyrirhugaðra fjárfestinga í erlendum fjármálafyrirtækjum. Vegna þessarar sérstöðu og mikils vægis KB banka (áður Kaupþing og Búnaðarbanki) í heildartölum fyrir innlánsstofnanir gefa framangreindar tölur ekki rétta mynd af stöðunni fyrir innlánsstofnanir almennt. Þróun eiginfjárlutfalla fyrir viðskiptabanka og stærstu sparisjóði að frádregnum tölum fyrir KB banka sýnir lækkandi eiginfjárlutfall (CAD hlutfall) frá árslokum 2002 þegar eiginfjárlutfallið var rúmlega 12%. Í lok júní 2004 var hlutfallið 11% en lágmarkshlutfallið m.v. fyrrnefnt álagspróf var tæplega 10%, sjá mynd 12. Af þeim 10 innlánsstofnunum sem framangreindar tölur ná yfir eru 2 sem eru litllega undir þeim mörkum sem álagsprófið gerir ráð fyrir. Þróun annarra eiginfjárlutfalla fyrir innlánsstofnanir í heild utan KB banka, þ.e. eiginfjárlutfall samkvæmt</p>
	<p>Veruleg markaðsverðbréfaeign</p> <p>Eign innlánsstofnana í markaðsskuldabréfum og hlutabréfum hefur vaxið umtalsvert á undan-</p>		

eiginfjárbætti A og eiginfjárlutfall án vijkandi lána, hefur verið sambærileg og þróun CAD hlutfallsins að því frátöldu að hlutföllin hafa styrkst um 0,3-0,4% stig á fyrri hluta ársins 2004 og eru 8,7% og 8,3%.

Á heildina litið og með hliðsjón af fyrrnefndu álagsprófi virðist eiginfjárstaða viðskiptabanka og stærstu sparisjóða í heild vera viðunandi. Til skoðunar er þó hvort forsenda álagsprófsins um 25% lækkun á virði hlutabréfa sé nægilega varkár með hliðsjón af þeim hækkunum á hlutabréfa-verði sem átt hefur sér stað undanfarin misseri.

Þróunin framundan.

Fyrirsjáanlegar eru umtalsverðar breytingar á umsvifum fjármálafyrirtækja sem fyrst og fremst felast í enn frekari aukningu á starfsemi erlendis. Þetta á einkum við um 3 stærstu viðskiptabankanna. Jafnframt má búast við sameiningum og hagræðingu innan sparisjóðageirans. Ennfremur má búast við að frekari sameiningar fyrirtækja í stærri rekstrareiningar hafi áhrif á getu fjármálafyrirtækjanna til að veita þeim fullnægjandi fjármálaþjónustu m.a. með hliðsjón af reglum um hámark stórra áhættuskuldbindinga og í því sambandi mun reyna í auknum mæli á hvernig tengingum er háttað milli lánþega í skilningi viðkomandi reglna. Þá er fyrirsjáanleg

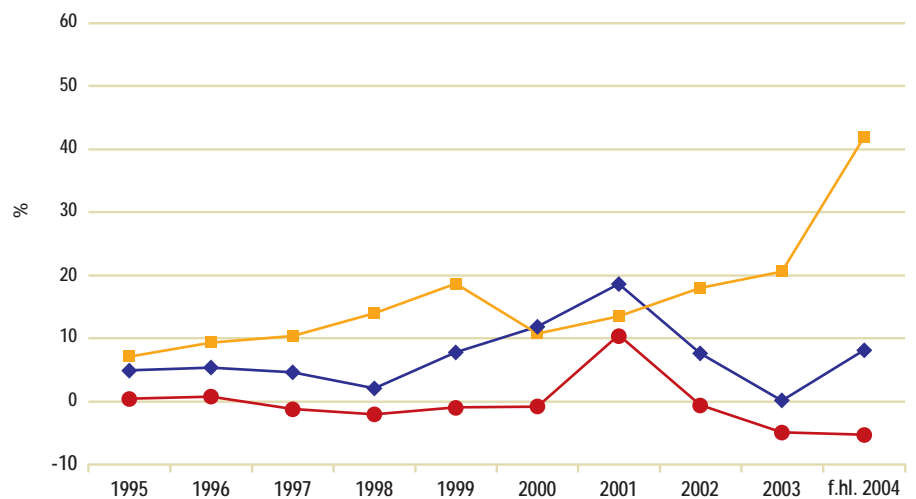
aukning í hlutdeild viðskiptabanka, sparisjóða og annarra fjármálafyrirtækja í lánveitingum vegna íbúðakaupa. Framangreindar breytingar munu hafa í för með sér ýmis ný tækifæri og fjölbreyttari tekjumöguleika fyrir fjármálafyrirtækin en einnig nýjar og breyttar áhættur sem fylgjast þarf með. Þá eru í farvatninu veigamiklar breytingar á regluumhverfi fjármálafyrirtækja, sem felast annars vegar í innleiðingu á alþjóðlegum reikningsskilareglum frá og með árinu 2005 og hins vegar í nýjum eiginfjárreglum (Basel 2) frá og með árinu 2007. Breytingar á regluumhverfinu munu m.a. hafa í för með sér auknar kröfur um mælingu á áhættum, áhættu-stýringu og innra eftirlit og upplýsingagjöf um áhættur.

Mynd 1

Arðsemi eigin fjár viðskiptabankanna og stærstu sparisjóðanna m.v. mismunandi vægi annarra rekstrartekna

Arðsemi eigin fjár á ársgrundvelli fyrir viðskiptabanka og stærstu sparisjóði. Arðsemi I miðast við hagnað samkvæmt reikningsskilum, arðsemi II miðast við hagnað að frádrögnum gengishagnaði og arðsemi III miðast við hagnað að frádrögnum öðrum rekstrartekjum en þöknunartekjum. Í útreikningi á arðsemi II og III hefur ekki verið tekið tillit til áhrifa af lægri vaxtakostnaði og sköttum vegna forsendunnar um lægri tekjur og er arðsemi II og III því vanmetin að einhverju leyti.

- Arðsemi eigin fjár I
- Arðsemi eigin fjár II
- Arðsemi eigin fjár III

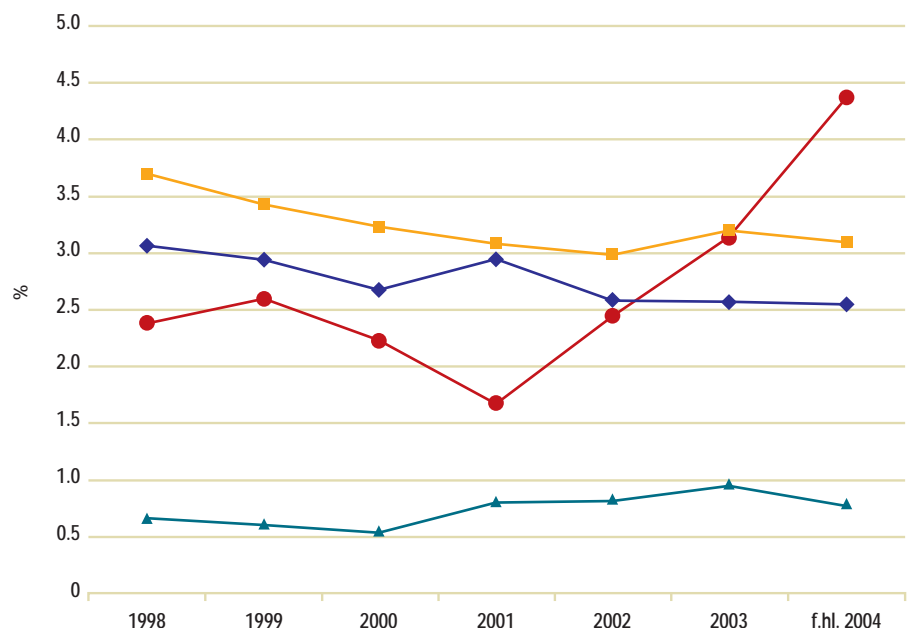

Mynd 2

Helstu rekstrarliðir í hlutfalli af meðalstöðu efnahagsreiknings hjá bönkum og sparisjóðum

Þróun helstu rekstrarliða hjá viðskiptabönkum og stærstu sparisjóðum í hlutfalli við meðalstöðu efnahagsreiknings. Tölur fyrir fyrri hluta árs 2004 eru umreiknaðar m.v. heilt ár. Vaxtamunur og rekstrargjöld hafa nær stöðugt lækkað á tímabilinu. Framlag í afskriftareikning hefur fremur farið vaxandi á seinni hluta tímabilsins fram til fyrri hluta árs 2004. Þróun annarra rekstrartekna sker sig hins vegar úr þróun annarra rekstrarliða. Aðrar rekstrartekjur hafa þannig farið stöðugt vaxandi frá árinu 2001 eftir niðursveiflu frá árunum þar á undan.

- Rekstrargjöld
- Hreinar vaxtatekjur
- Aðrar rekstrartekjur
- Afskriftarframlag

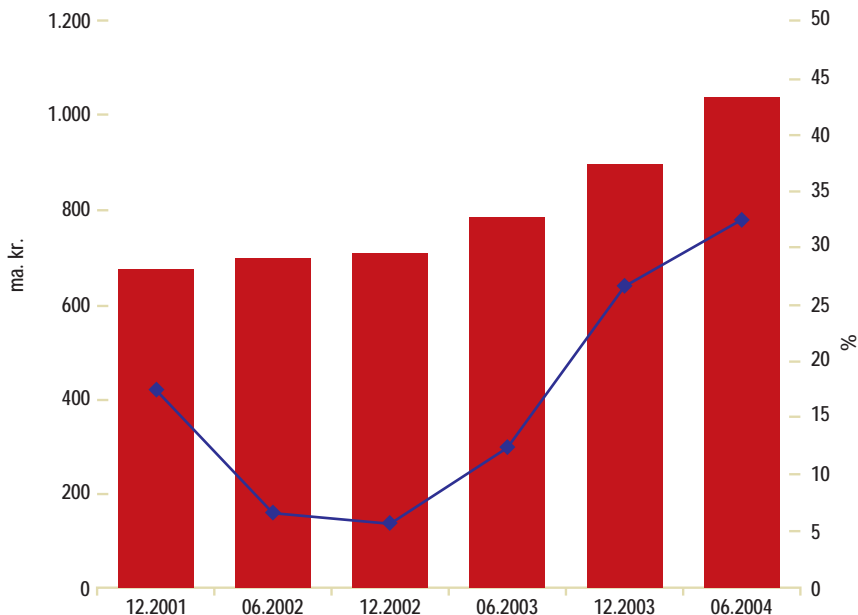

Mynd 3

Útlán innlánsstofnana og 12 mánaða nafnaukning útlána

Útlán og lok tímabils og 12 mánaða aukning útlána hjá innlánsstofnunum (móðurfélög eingöngu). Eins og fram kemur á myndinni hefur útlánavöxturinn verið verulegur á undanförunum árum.

■ útlán
◆ 12 mán. nafnaukning útlána

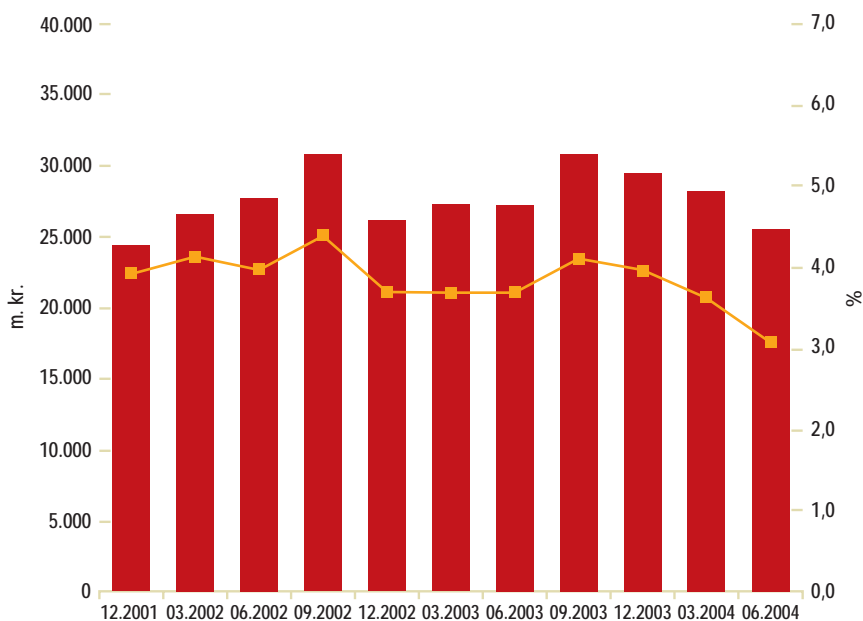

Mynd 4

Vanskil hjá innlánsstofnunum í m.kr. og % af útlánun, eins árs hliðrun (vanskil lengur en 1 mánuð)

Vanskil hjá innlánsstofnunum (móðurfélögum eingöngu) í lok hvers ársfjórðungs frá árslokum 2001 í fjárhæðum og sem hlutfall af útlánun með eins árs tilhliðrun. Myndin sýnir að frá seinni hluta árs 2003 hafa vanskilin farið lækkandi og eru í lok 2. ársfjórðungs 2004 með lægsta móti.

■ Vanskil > 1 mán.
■ Vanskil í % af útlánun, eins árs hliðrun.

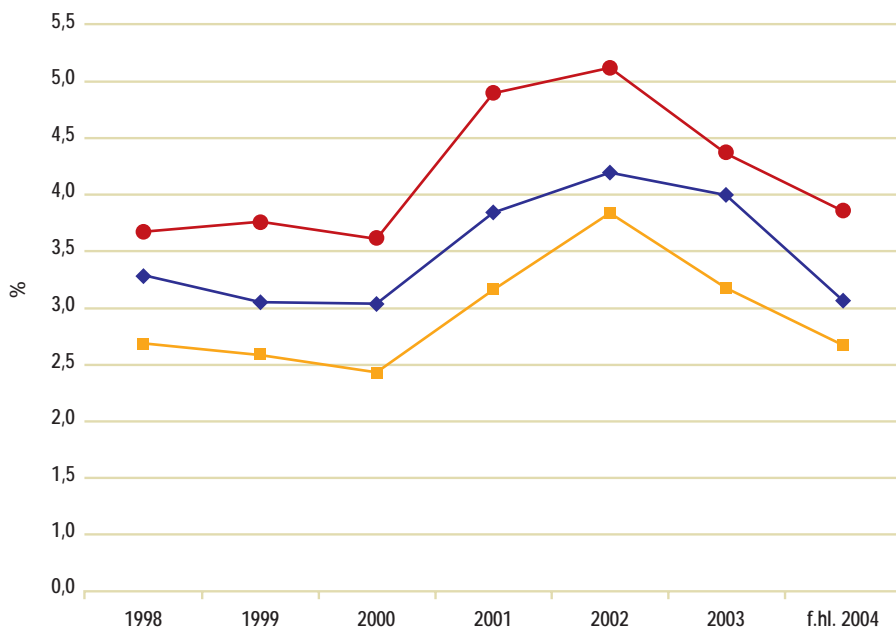

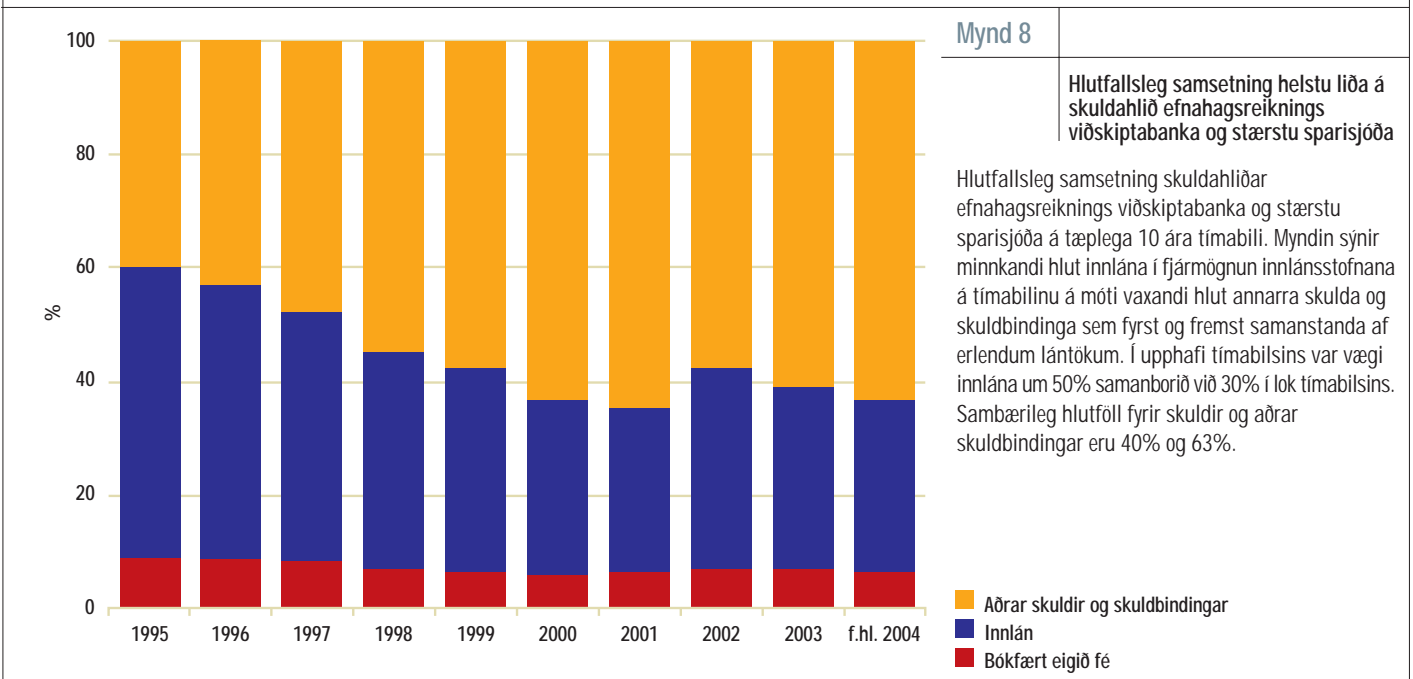
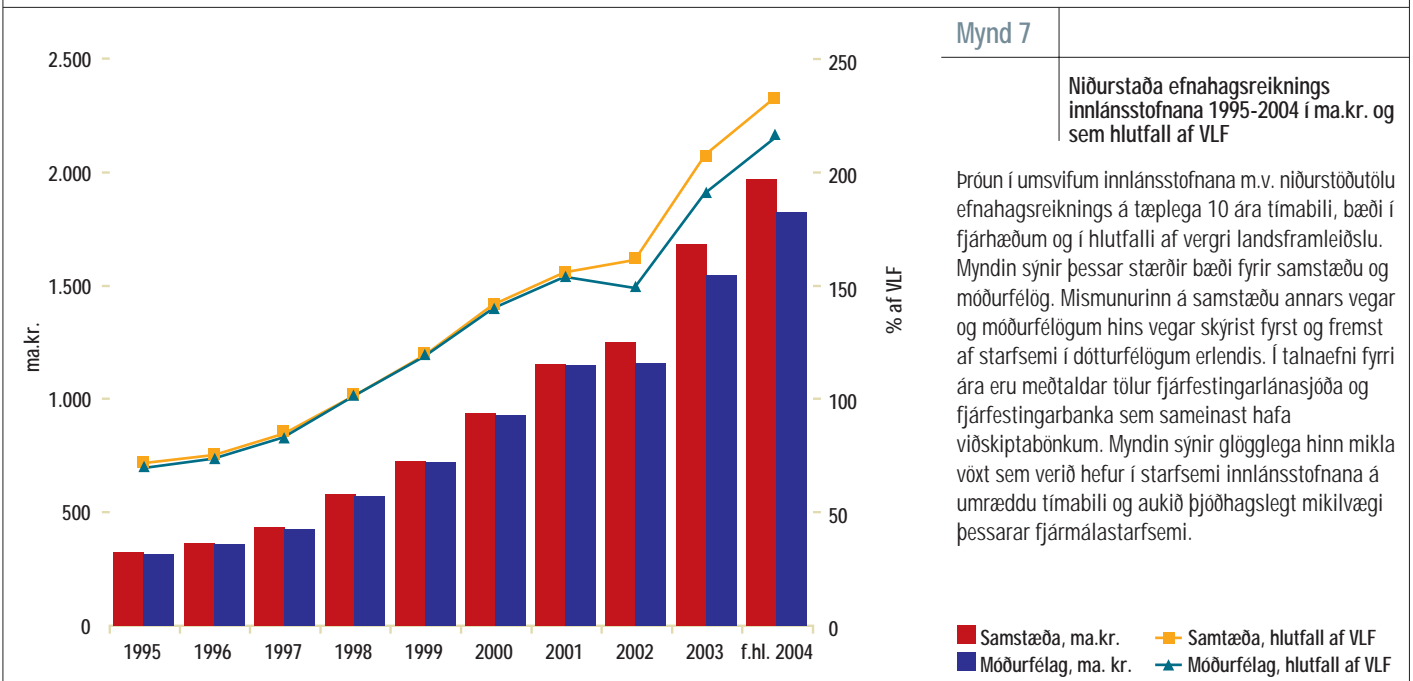
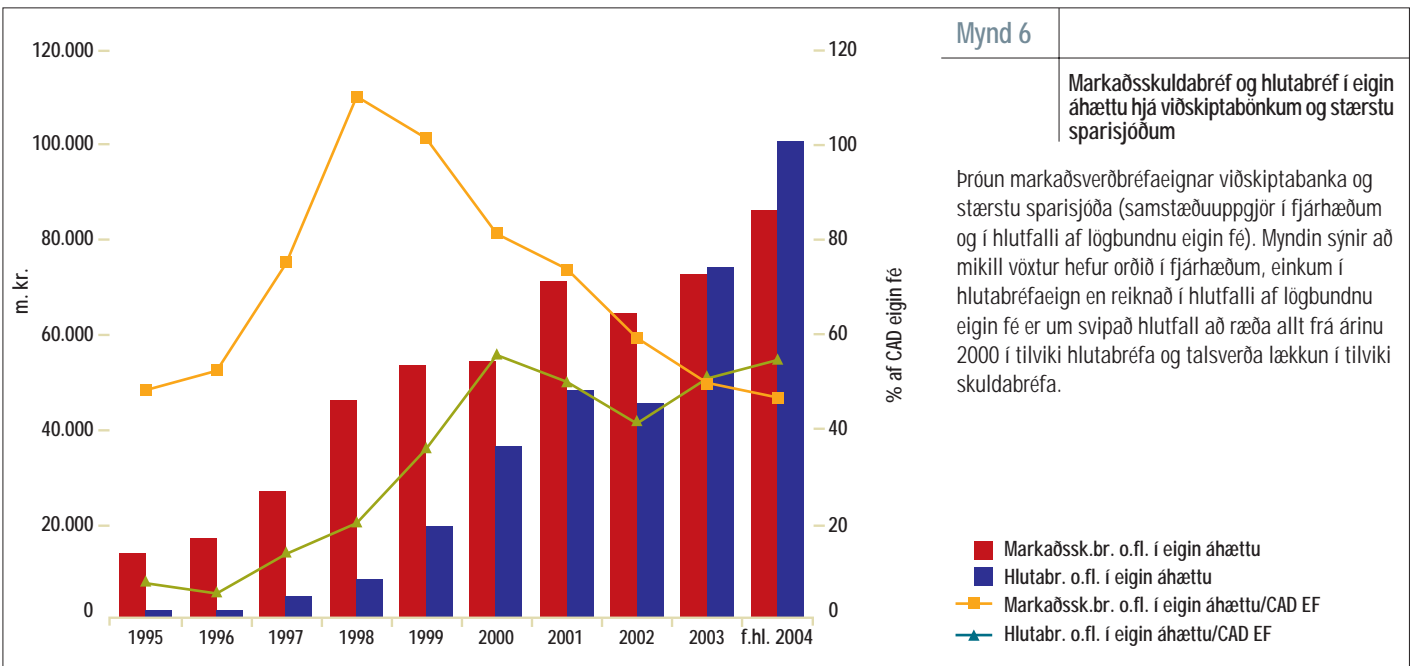
Mynd 5

Vaxtafryst útlán og fullnustueignir í hlutfalli af útlánun

Vaxtafryst útlán og fullnustueignir fyrir samstæðu-uppgjör viðskiptabanka og stærstu sparisjóða í hlutfalli við heildarútlán. Myndin sýnir stöðugt lækkandi hlutföll frá árslokum 2002 en þá var hlutfallsleg staða þessara eignaliða í hámarki á því tímabili sem sýnt er.

■ Vaxtafr. útlán og fullnustueignir
◆ 1 árs hliðrun
● 2 ára hliðrun

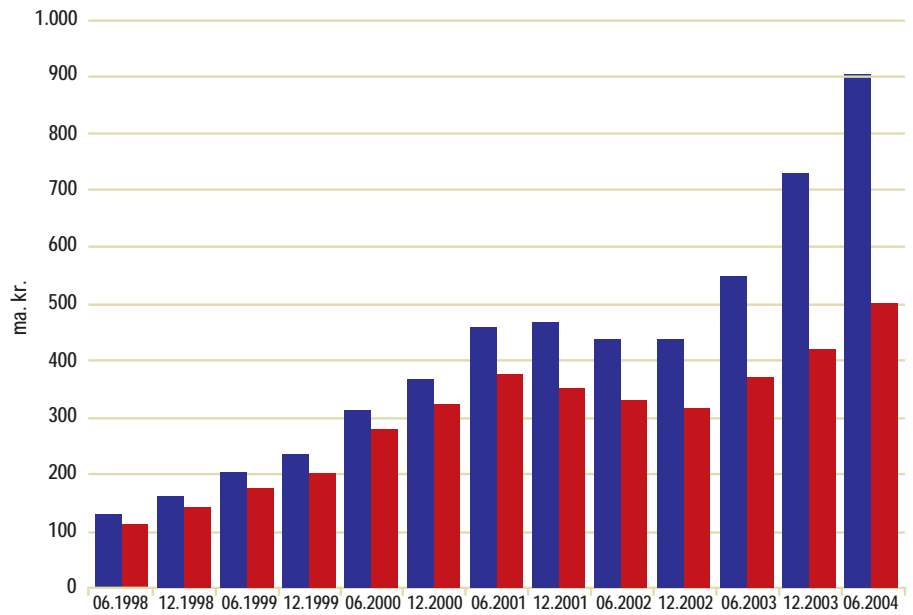

Mynd 9

Brúttó- og nettóskuldir við erlenda aðila hjá viðskiptabóknum og sparisjóðum

Þróun í brúttó- og nettóskuldum viðskiptabanka og sparisjóða (móðurfélagsuppgjör) gagnvart erlendum aðilum frá júní 1998 til júní 2004. Frá árslokum 2002 hafa brúttóskuldirnar tvöfaldast en nettóskuldirnar aukist um 60%. Skuldastaðan tengist nær eingöngu 3 stærstu viðskiptabóknum.

■ Brúttóskuldir við erlenda aðila
■ Nettóskuldir við erlenda aðila

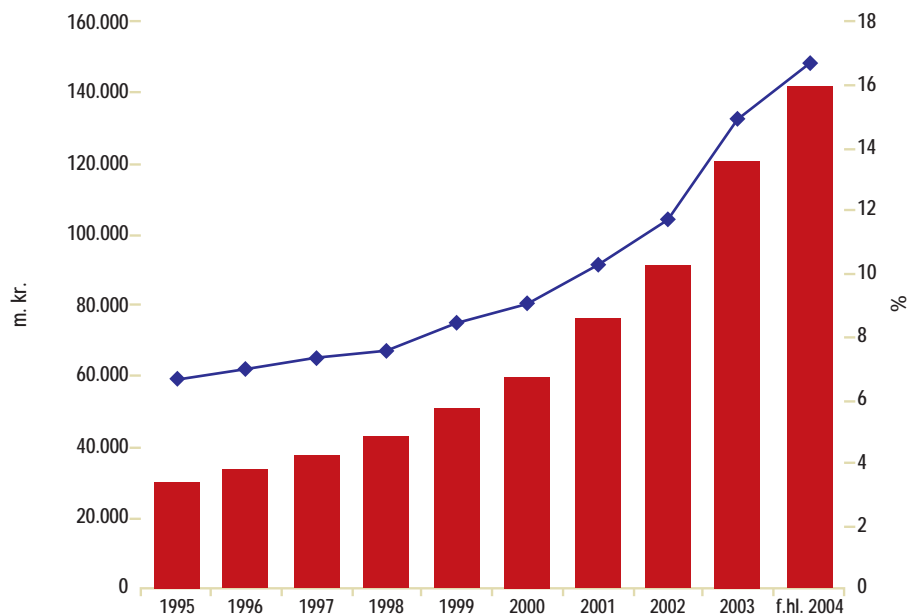

Mynd 10

Bókfært eigið fé innlánsstofnana 1995-2004 í m.kr. og sem hlutfall af VLF

Þróun í bókfærðu eigin fé innlánsstofnana á tæplega 10 ára tímabili í fjárhæðum og sem hlutfall af vergri landsframléiðslu. Myndin sýnir svipaða þróun og mynd 7, þ.e. verulegan vöxt á umræddu tímabili. Í upphafi tímabilsins er bókfært eigið fé innlánsstofnana um 30 ma.kr. og tæplega 7% af vergri landsframléiðslu en í lok tímabilsins eru sambærilegar tölur 142 ma.kr. og tæplega 17%.

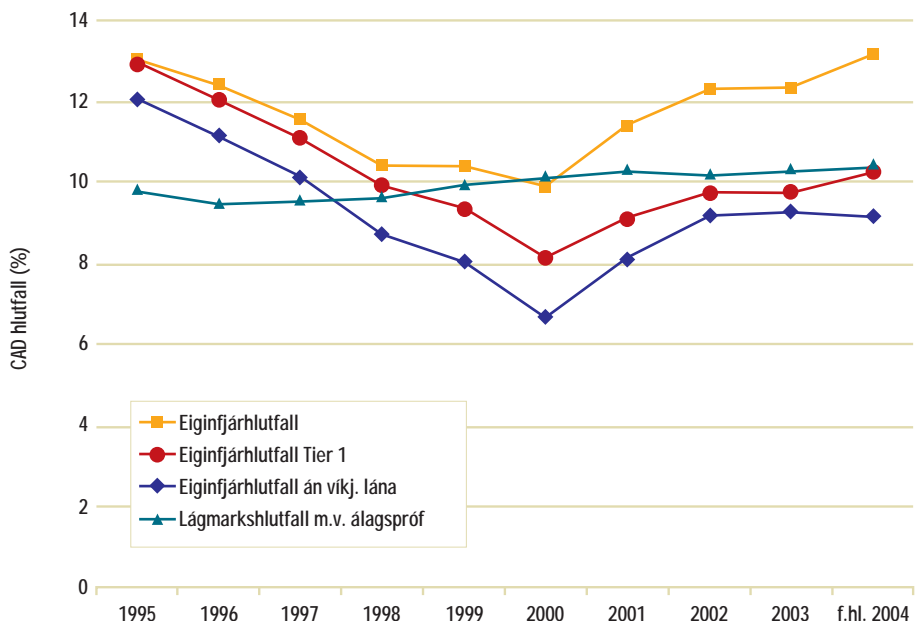
■ Bókfært eigið fé
◆ Bókfært eigið fé í % af VLF

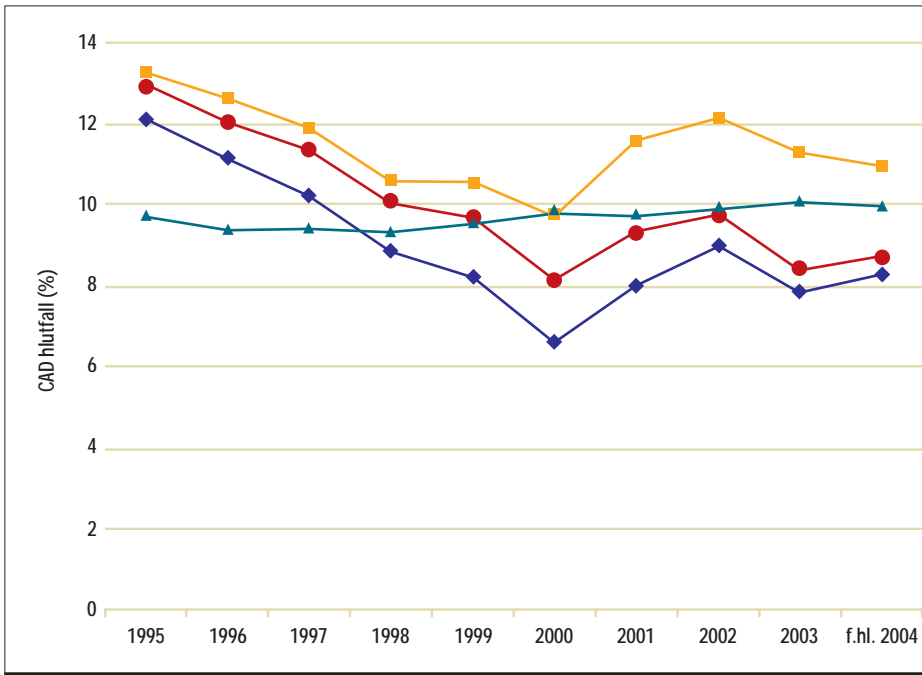

Mynd 11

Lögbundið eiginfjárlutfall með og án vijkandi lána hjá viðskiptabóknum og stærstu sparisjóðum

Þróun eiginfjárlutfalla (CAD hlutfall) fyrir viðskiptabanka og stærstu sparisjóði á tæplega 10 ára tímabili. Sýnt er lögbundið eiginfjárlutfall, eiginfjárlutfall samkvæmt eiginfjárbætti A (Tier 1) og eiginfjárlutfall án vijkandi lána. Ennfremur er sýnt lágmarks eiginfjárlutfall (CAD hlutfall) miðað við áfallapróf um lækkun á virði tiltekinnna eignaliða en þau viðmið gera ráð fyrir 25% lækkun á bókfærðu virði hlutabréfa í eigin áhættu, 7% lækkun á virði markaðsskuldabréfa í eigin áhættu og 20% lækkun á virði vaxtafrystra útlána og fullnustueigna. Í lok júní 2004 var eiginfjárlutfallið fyrir heildina 13,1%, Eiginfjárlutfall A 10,2% og eiginfjárlutfall án vijkandi lána 9,1%. Lágmarkshlutfall m.v. álagspróf var 10,3%.

Mynd 12

Lögbundið eignifjrhutfall með og án vikjandi lána hjá viðskiptabönum og stærstu sparisjóðum án KB banka

Þróun eignifjrhutfalls sýnd með sama hætti og mynd 11 en án KB banka. Vegna sérstöðu KB banka varðandi hátt eignifjrhutfall að undanförunum og vægis bankans í heildartölum í eignifjrhuttrekningi (u.þ.b.40% vægi) er nauðsynlegt að draga upp mynd af viðskiptabönum og sparisjóðum án KB banka. Í lok júní 2004 var eignifjrhutfallið fyrir heildina án KB banka 11,0%, Eignifjrhutfall A 8,7% og eignifjrhutfall án vikjandi lána 8,3%. Lágmarkshlutfall m.v. álagsþróf var 9,9%.

- Eignifjrhutfall
- Eignifjrhutfall Tier 1
- Eignifjrhutfall án vikj. lána
- Lágmarkshlutfall m.v. álagsþróf

2.2 Verðbréfamarkaður

Hagstæð þróun á verðbréfamarkaði

Þróun á fjármálamarkaði hélt áfram að vera fjárfestum hagstæð á árinu 2003 og það sem af er ári 2004 bæði á hlutabréfa- og skuldabréfamarkaði. Heildarvísitala Aðallista sem og ICEX-15 vísitalan hafa aldrei verið hærri og ávöxtun á skuldabréfamarkaði er veruleg. Heildarvelta hlutabréfa og skuldabréfa nam 1.578 ma.kr. árið 2003 og var veltuaukning frá fyrra ári um 39%.

Viðskipti með hlutabréf voru um 554 milljarðar á árinu 2003 og hafa aldrei verið meiri. Aukning frá meti fyrra árs nam 72%. Veltuhraði hlutabréfa mældist 95% en var 65% árið áður. Heildarvelta hlutabréfa fyrstu sex mánuði ársins 2004 var 285 milljarðar og hafa viðskipti aldrei verið meiri á fyrri hluta árs. Þessa veltuaukningu má enn sem fyrr rekja til sameininga fyrirtækja og tilfærslu stórra eignarhluta.

Metvelta var á skuldabréfamarkaði á árinu 2003 og nam hún alls 1.024 ma.kr. sem var 26% aukning frá fyrra ári. Heildarvelta skuldabréfa fyrstu sex mánuði ársins 2004 var 715 ma.kr sem er um 36% veltuaukning frá fyrri hluta árs 2003. Þessa veltuaukningu má m.a. rekja til aukins hagvaxtar og væntinga um vaxtahækkunar Seðlabanka Íslands.

Hækkun markaðsvirðis og fækkun skráðra félaga

Skráðum félögum í Kauphöll Íslands hefur stöðugt farið fækkandi á undanförunum árum. Í mörgum tilvikum má rekja afskráningu félaga til sameininga við önnur skráð félög. Þrátt fyrir fækkun skráðra félaga hefur markaðsvirði þeirra aukist verulega. Þessa hagstæðu verðþróun á

hlutabréfamarkaði má m.a. rekja til þess að skráð félög hafa verið að ná miklum árangri, ekki síst félög sem hafa sótt á erlenda markaði. Þessi þróun á hlutabréfamarkaði hefur í för með sér að innlendum fjárfestingarkostum fækkar en hins vegar verður seljanleiki hlutabréfa stærri félaga meiri. Framrás þessi hefur m.a. haft þau áhrif að íslenskir fjárfestar hafa aukið erlendar fjárfestingar sínar og þá helst í erlendum sjóðum.

Gengi nokkurra skráðra félaga hefur hækkað um meira en 100% frá síðustu áramótum og er meirihluti þeirra í fjármálagæiranum. Því hefur vísitala fjárfestingarfélaga sem og vísitala fjármála og trygginga hækkað verulega á árinu og vegur þungt hlutdeild þessara félaga í heildarmarkaðsvirði félaga skráðum í Kauphöll Íslands. Benda má á að eignatengsl er víða að finna meðal félaga á íslenskum verðbréfamarkaði og þá ekki síst í fjármálagæiranum. Vegna þessara eignatengsla er ljóst að margfeldisáhrif verða vegna gengishækkana einstakra félaga um allan markaðinn. Gagnkvæm eignatengsl valda því að þegar gengi félags A hækkar þá hækkar gengi félags B vegna eignar í A og þar sem A á einnig hluti í B þá hefur það aftur áhrif til hækkunar á gengi A. Áhrif þessara innbyrðis tengsla er mikið áhyggjuefni þar sem þau eiga einnig við í niðursveiflu á markaði. Þá má og benda á að töluvert hefur verið um skuldsett hlutabréfakaup, m.a. vegna tilfærslu á stórum eignarhlutum.

Greiningaraðilar á markaði hafa um skeið bent á að ofmat sé á íslenskum hlutabréfamarkaði og spáð verðleiðréttingu. Merki um slíka leiðréttingu má þó sjá í seinni hluta októbermánaðar. Erfitt er að segja til um hversu mikil leiðréttingin verður og hversu lengi hún kemur til með að standa.

Sú þróun sem orðið hefur á íslenskum verðbréfamarkaði, þ.e. hin mikla uppsveifla fram í október á þessu ári, er mjög athyglisverð í samburði við flesta erlenda markaði þar sem þróunin hefur verið með öðrum hætti, þ.e. hæg uppsveifla eða jafnvel niðursveifla. Ekki er hægt að skýra þennan vöxt eingöngu með fækkun fjárfestingarkosta eða núverandi starfsemi félaganna en stór áhrifaþáttur virðist vera trú íslenskra fjárfesta á útrás íslenskra félaga á erlenda markaði auk tilfærslu stórra eignarhluta og áhrif eignatengsla sem fyrr er getið.

Breyttir tímar á skuldabréfamarkaði

Þær breytingar urðu á árinu 2004 að fram fór skiptiútboð hjá Íbúðalánasjóði þar sem skipt var á fyrirfram ákveðnum flokkum húsnæðisbréfa fyrir íbúðabréf. Þessi nýju bréf, íbúðabréf, eru uppgjörshæf í alþjóðlegum uppgjörsbanka, sem er nýmæli. Íbúðalánasjóður var með tvö lokað útboð á árinu sem eingöngu var beint til erlendra fjárfesta og hafa viðskipti erlendra fjárfesta á íslenskum skuldabréfum aukist m.a. vegna þessa.

Á haustmánuðum 2004 fóru fjármálafyrirtæki í beina samkeppni við Íbúðalánasjóð er þau fóru að bjóða lán til húsnæðiskaupa með betri vaxtakjörum en áður hafði þekkt. Ekki eru að fullu komin fram áhrif vegna þessarar samkeppni á lánamarkaði en ljóst er að margir einstaklingar hafa nýtt sér þetta tækifæri til kaupa á stærri eignum en ella og hugað að skuldbreytingu lána. Því er hugsanlegt að draga muni úr nettó framboði á löngum verð- og rikistryggðum

skuldabréfum. Þegar fram líða stundir má þó gera ráð fyrir að bankarnir fjármagni verðtryggð íbúðalán sín með útgáfu langtímaskuldabréfa.

Upplýsingagjöf til eftirlitsaðila

Löngum hefur því verið borið við að íslenskur fjármálamarkaður sé að slíta barnsskónum þegar t.d. hefur verið fundið að upplýsingagjöf félaga skráðum í Kauphöll Íslands. Af sökum sem þessari er ekki endalaust hægt að bera við og má tvímælalaust í dag gera raunhæfar og eðlilegar kröfur til félaganna hvað varðar upplýsingagjöf. Félögin hafa haft góðan tíma til að kynna sér þær kröfur sem gerðar eru til þeirra hvað þetta varðar og haft tíma til aðlögunar. Nýtt starf

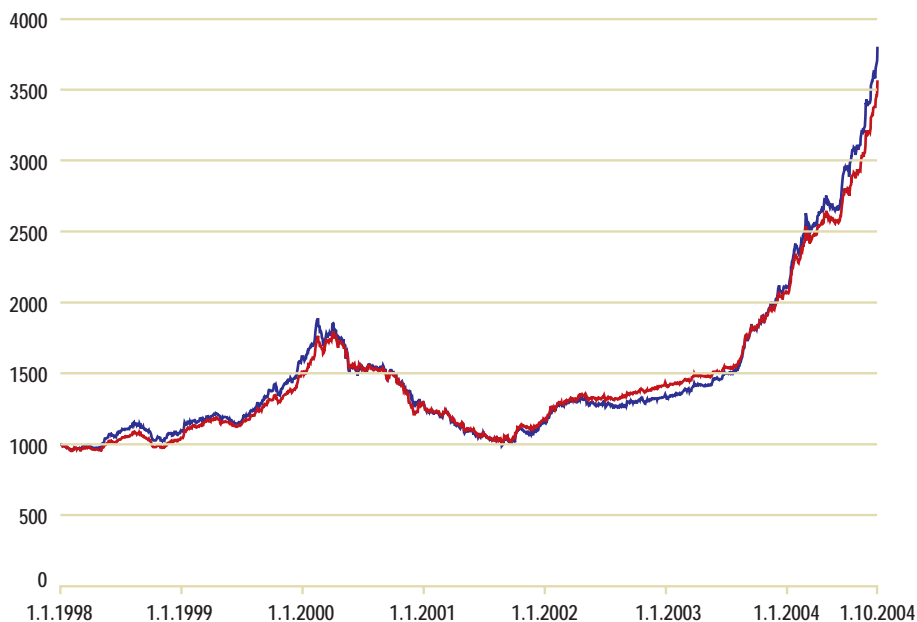
regluvarðar ætti nú að hafa unnið sér sess innan félaganna og stjórnendur þeirra og fruminnherjar eiga að vera vel upplýstir um skyldur sínar. Því miður er enn veruleg brotalöm hvað varðar fyrrgreinda upplýsingagjöf af hálfu skráðra félaga til eftirlitsaðila. Tekið verður hart á brotum hvað varðar upplýsingagjöf og viðeigandi ráðstafanir gerðar af hálfu eftirlitsaðila.

Mynd 13

Þróun heildarvísitölu Aðallista og ICEX-15

Heildarvísitala Aðallista hækkaði um rúm 44% milli árunna 2002 og 2003. Hún rauf 3000 stiga múrinn 12. ágúst síðastliðinn og hefur hækkað um tæp 72% fyrstu níu mánuði ársins 2004. Hæsta lokagildi heildarvísitölunnar þessa fyrstu níu mánuði ársins var 30. september en þá var hún 3565,41 stig. Þróun ICEX-15 hefur verið á sömu leið, en hún hækkaði um rúm 56% milli árunna 2002 og 2003 og hefur hækkað um tæp 80% fyrstu níu mánuði þessa árs. ICEX-15 rauf 3000 stiga múrinn hinn 12. júlí síðastliðinn og var hæsta dagslokagengi hennar hinn 30. september, miðað við fyrstu þrjá ársfjórðunga ársins, en þá var hún 3802,37 stig.

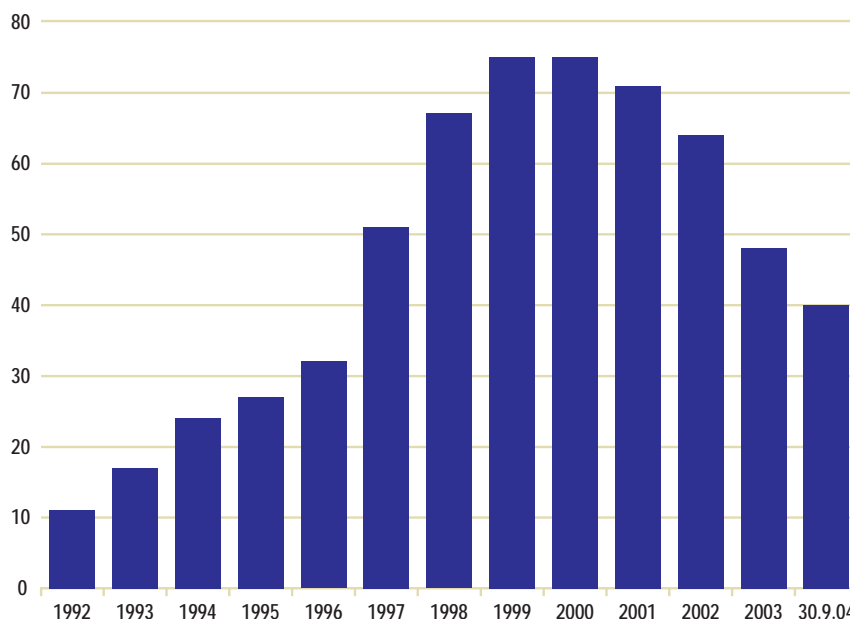
— ICEX-15
— Heildarvísitala Aðallista

Mynd 14

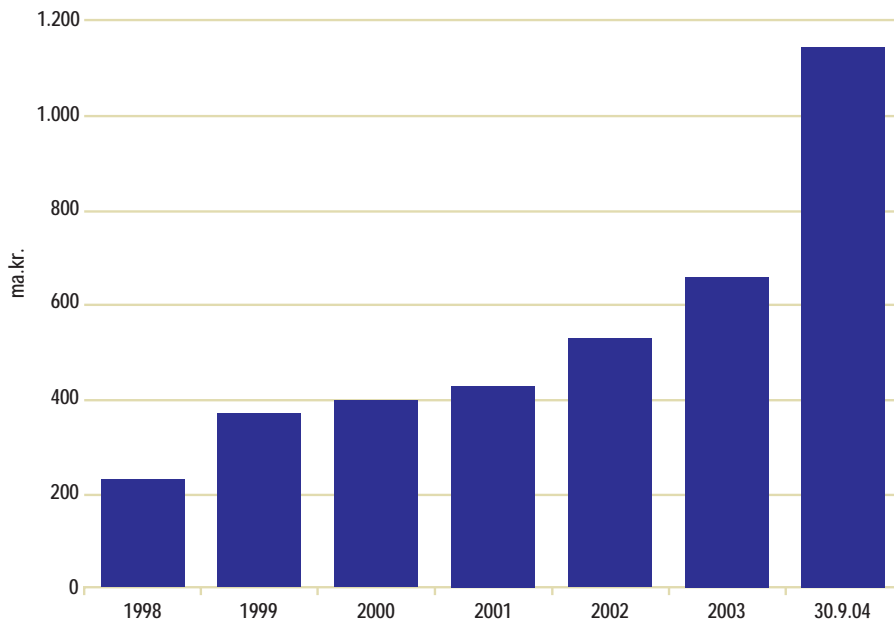
Fjöldi skráðra félaga í Kauphöll Íslands í lok hvers tímabils

Skráðum félögum í Kauphöll Íslands hefur stöðugt farið fækkandi allt frá árinu 2000 en þá voru alls 75 félög skráð í kauphöll. Mest var nettó fækkun skráðra félaga á árinu 2003 en þá fækkaði félögum úr 64 í 48. Hinn 30. september 2004 voru 40 félög skráð í Kauphöll Íslands og því fækkað um 8 frá áramótum. Ekki er öll sagan sögð því vænst er afskráningar þriggja félaga til viðbótar þar sem yfirtökuskylda hefur orðið virk. Ekkert nýtt félag var skráð á fyrstu níu mánuðum ársins.

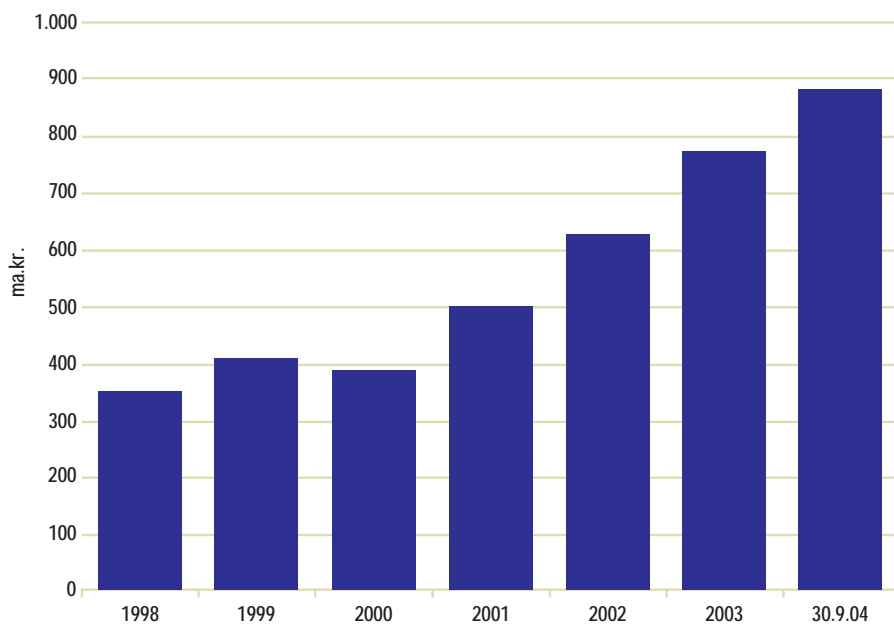
Mynd 15

Markaðsvirði skráðra hlutabréfa

Markaðsvirði skráðra hlutafélaga í Kauphöll Íslands fór stöðugt vaxandi til loka september 2004. Aukning milli árunna 2001 og 2002 nam tæplega 24%, eða úr 428 ma.kr. í 529 ma.kr. Aukning milli árunna 2002 og 2003 var tæplega 25% en markaðsvirði skráðra félaga í Kauphöll Íslands árið 2003 nam 659 ma.kr. Til loka september 2004 jókst markaðsvirði hlutafélaga um rúm 73% og nam markaðsvirði þeirra þá 1.142 ma.kr.

Mynd 16

Markaðsvirði skráðra skuldabréfa og vixla

Markaðsvirði skráðra skuldabréfa og vixla hefur stöðugt farið vaxandi, allt frá árinu 2000. Mest var hækkunin milli árunna 2000 og 2001 úr 390 ma.kr. í 501 ma.kr. eða um rúm 28%. Fyrstu sex mánuði þessa árs hækkaði markaðsvirði skráðra skuldabréfa og vixla úr 773 ma.kr. í 828 ma.kr. eða um 7,2%. Sé tekið mið af þrem fyrstu ársfjórðungum þessa árs hefur markaðsvirði skráðra skuldabréfa og vixla hækkað í 881 ma.kr., eða um rúm 14%.

Lífeyrissjóðir

Á árinu 2003 var arðsemi lífeyrissjóðanna mjög góð en hrein raunávöxtun sjóðanna var 11,3% eftir neikvæða ávöxtun næstu þrjú ár þar á undan. Allir lífeyrissjóðir að einum undanskildum skiluðu jákvæðri ávöxtun á árinu 2003. Þá er ljóst að ávöxtun á fyrri hluta árs 2004 var jafnframt góð. Hrein eign lífeyrissjóðanna var 824 ma.kr. í árslok 2003 og var því orðin hærri en verg landsframleiðsla eða 104% af landsframleiðslu. Góð ávöxtun lífeyrissjóðanna á árinu 2003 hafði í för með sér að tryggingafræðileg staða sjóðanna hefur batnað og voru allir lífeyrissjóðir í tryggingafræðilegu jafnvægi eins og það er skilgreint í lífeyrissjóðalögnum. Þrátt fyrir batnandi stöðu er ekki líklegt að sjóðirnir muni bæta réttindi í bráð þar sem nauðsynlegt er að horfa til langs tíma og lífslíkur fara hækkandi auk þess sem örorkutiðni hefur verið að aukast. Tryggingafræðileg staða lífeyrissjóða án ábyrgðar launagreiðanda er slæm og gefur nú sem fyrr ástæðu til að hugað sé að fjárhagsstöðu þessara sjóða og að úr henni verði bætt.

Á seinni hluta ársins 2004 áttu sér stað vaxtalækkunar nokkurra lífeyrissjóða á veðtryggðum skuldabréfalánum til einstaklinga í kjölfar vaxtalækkana Íbúðalánasjóðs og bankanna. Framangreint er til marks um lækkandi raunvaxtastig á Íslandi en lífeyrissjóðirnir hafa í gegnum tíðina byggt afkomu sína að verulegu leyti á fremur háum veðtryggðum vöxtum sem boðist hafa hér á landi. Í tryggingafræðilegum úttektum á sjóðunum er gert ráð fyrir að til lengri tíma sé hrein raunávöxtun sjóðanna 3,5% við núvirðingu

framtíðariðgjalda, vænts lífeyris og veðbréfaeignar sjóðanna með föstum tekjum. Komi raunvaxtastig á Íslandi til með að lækka varanlega niður fyrir það viðmið þarf að endurskoða forsendu um framangreinda raunávöxtun. Raunvextir eru þó enn yfir 3,5% auk þess sem fjárfestingar sjóðanna eru minna einsleitir en áður. Sjóðirnir fjárfesta nú til að mynda í auknum mæli í hlutabréfum og á erlendum mörkuðum og ættu með þeim hætti að ná fram aukinni áhættudreifingu og góðri ávöxtun til langs tíma litið.

Þann 1. júlí 2004 voru starfandi 49 lífeyrissjóðir. Af þessum sjóðum voru 38 fullstarfandi en 11 taka ekki lengur við iðgjöldum. Af 49 lífeyrissjóðum eru 14 sjóðir með ábyrgð annarra, þ.e. ríkis, sveitarfélags eða banka. Nokkrir sjóðanna starfa í fleiri en einni fjárhagslega aðskildri deild vegna mismunandi réttindaávinnslu. Þann 1. júlí 2004 voru starfandi 58 samtryggingadeildir og 38 séreignardeildir eða samtals 96 fjárhagslega aðskildar deildir innan lífeyrissjóðanna. Lífeyrissjóðirnir voru 66 í árslok 1998 og hefur fækkað af jafnaði um þrjú sjóði á ári á tímabilinu 1998-2003.

Iðgjaldagreiðslur til lífeyrissjóða jukust litillega á árinu, eða úr 67 ma.kr. á árinu 2002 í 73,6 ma.kr. á árinu 2003. Gjaldfærður lífeyrir var 28,7 ma.kr. á árinu 2003 en 22,2 ma.kr. á árinu 2002.

Viðbótartryggingavernd og séreignarsparnaður

Með gildistöku laga nr. 129/1997 um mitt ár 1998 var lífeyrissjóðum, bönkum, sparissjóðum, veðbréfafyrirtækjum og líftryggingarfélögum heimilað að veita móttöku iðgjaldi til lífeyrissparnaðar og viðbótartryggingaverndar umfram lögbundna lágmarkstryggingavernd.

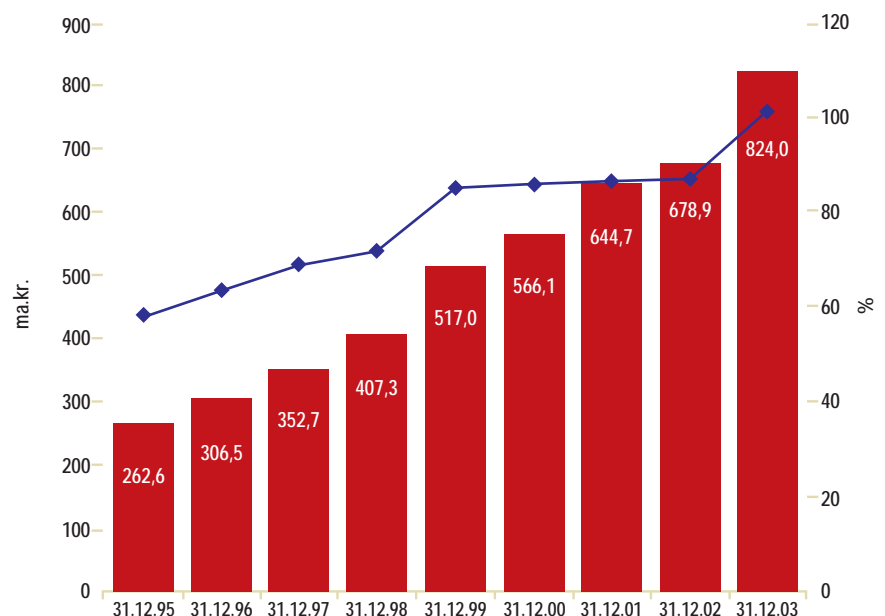
Í árslok 2003 buðu 50 aðilar upp á samninga um lífeyrissparnað og viðbótartryggingavernd eða 20 lífeyrissjóðir, 3 bankar, 23 sparissjóðir, 1 veðbréfafyrirtæki og 3 líftryggingafélög.

Í árslok 2003 var uppsafnaður lífeyrissparnaður í vörslu annarra aðila en lífeyrissjóða 16,2 ma.kr. og hrein eign lífeyrissjóðanna var 824 ma.kr. Uppsafnaður lífeyrissparnaður samtals til lágmarks- og viðbótartryggingaverndar var því 840,2 ma.kr. í árslok 2003.

Mynd 17

Þróun hreinnar eignar lífeyrissjóða

Hrein eign lífeyrissjóða til greiðslu lífeyris í árslok 2003 nam 824 ma.kr. samanborið við 678,9 ma.kr. í árslok 2002. Aukningin var 21,4% sem samsvarar 18,2% raunaukningu miðað við vísitölu neysluverðs. Í árslok 2003 var hrein eign lífeyrissjóðanna 104% af vergri landsframleiðslu samanborið við 87,1% í árslok 2002.

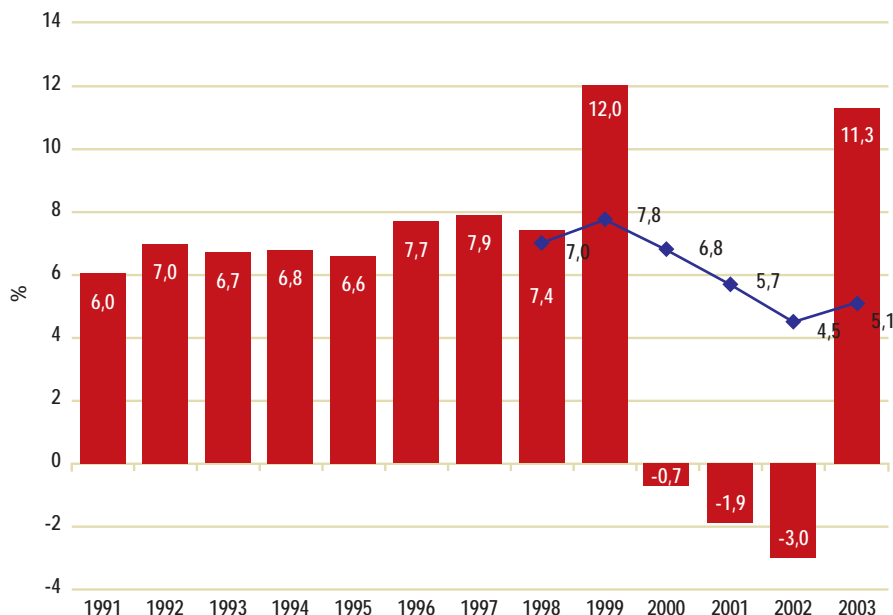

■ Hrein eign
◆ Hrein eign sem hlutfall af vergri landsframleiðslu

Mynd 18

Hrein raunávöxtun lífeyrissjóða

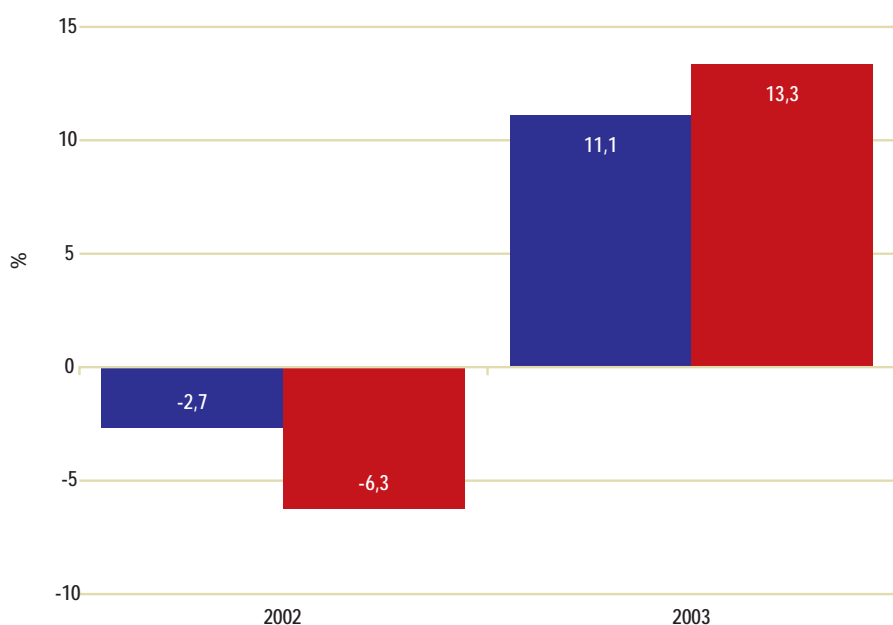
Hrein raunávöxtun lífeyrissjóða miðað við vísitölu neysluverðs var 11,3% á árinu 2003. Fimm ára meðaltal í árslok 2003 var 3,5% og tíu síðustu ára 5,4%. Hrein raunávöxtun lífeyrissjóðs er ávöxtun eigna leiðrétt fyrir vísitölu neysluverðs þegar kostnaður hefur verið dreginn frá fjárfestingartekjum. Lífeyrissjóðir eru langtímafjárfestar og því er eðlilegt að horfa á ávöxtun sjóðanna yfir nokkurra ára tímabil þegar árangur þeirra er skoðaður.

Mynd 19

Ávöxtun samtrygginga- og séreignardeilda árin 2002 og 2003

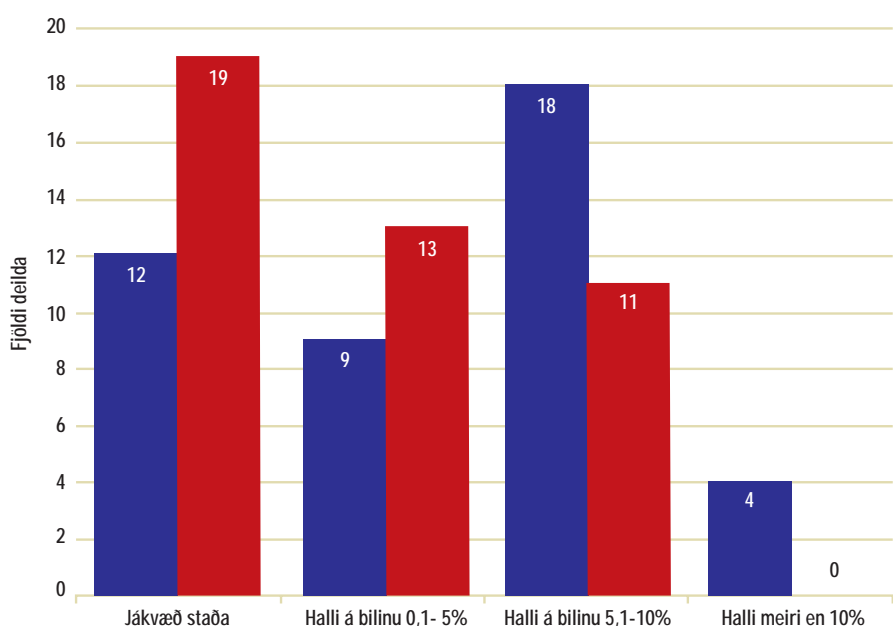
Mismunandi ávöxtun samtrygginga- og séreignardeilda undirstrikar nauðsyn þess að líta til fjárfestingastefna þegar ávöxtun einstakra sjóða eða deilda er borin saman. Fjárfestingastefnur séreignardeilda eru almennt áhættusæknari en samtryggingadeilda vegna eðlismunar sparnaðarins sem endurspeglast í meiri sveiflum í ávöxtun.

Mynd 20

Tryggingafræðileg staða lífeyrissjóða án ábyrgðar annarra

Tryggingafræðileg staða lífeyrissjóða án ábyrgðar launagreiðanda hefur batnað verulega á árinu 2003. Í árslok 2003 voru reknar 43 slíkar deildir í 34 sjóðum. Staða 19 deilda var jákvæð og 24 deildir voru með halla á bilinu 0,1 til 10%. Staða einstakra deilda var á bilinu -8,6% til 8,7%. Í lífeyrissjóðalögunum er kveðið á um að sé mismunur á milli eigna og skuldbindinga meiri en 10% skv. árlegri tryggingafræðilegri úttekt þurfi að breyta samþykktum sjóðsins þannig að jafnvægi náist. Sama á við hafi mismunurinn verið á bilinu 5 til 10% samfellt í 5 ár.

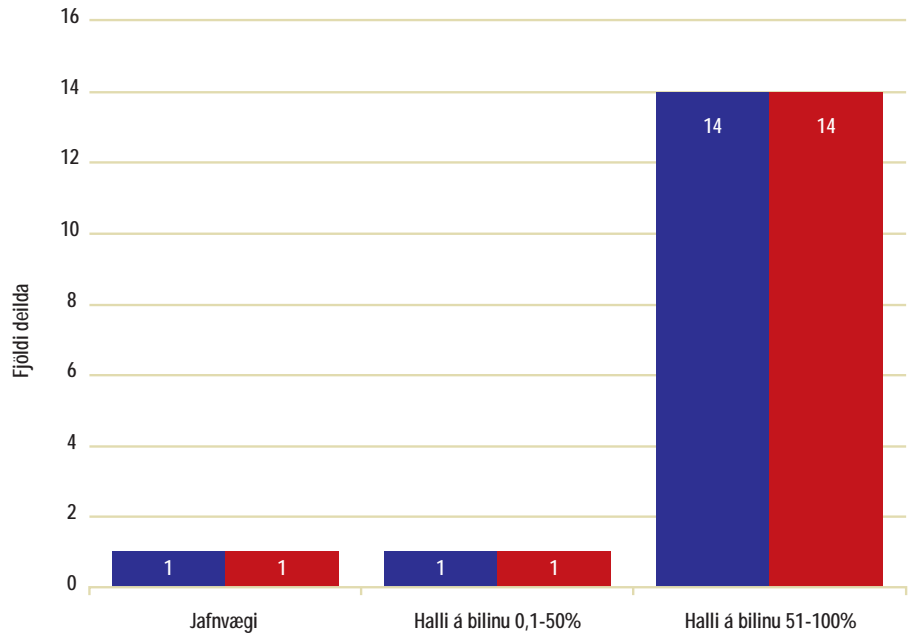

Mynd 21

Tryggingafræðileg staða lífeyrissjóða með ábyrgð annarra

Fjárhagsstaða lífeyrissjóða sem starfa með ábyrgð annarra hefur lítið breyst á milli ára og er verulegur halli á langflestum þeim deildum sem hér um ræðir. Deildirnar eru undanþegnar ákvæðum lífeyrissjóðalaganna um fulla sjóðsöfnun og brúar ábyrgð launagreiðanda það sem upp á vantar til þess að eignir deildanna dugi fyrir skuldbindingum. Deildirnar taka ekki við nýjum sjóðfélögum. Af 16 deildum hjá þeim 14 lífeyrissjóðum sem starfandi eru með ábyrgð annarra var ein deild rekin með halla á bilinu 0-50% og 14 með halla á bilinu 50-100%. Ein deild var í jafnvægi. Halli einstakra deilda var á bilinu 5,1-96,8%.

■ Árslok 2002
■ Árslok 2003

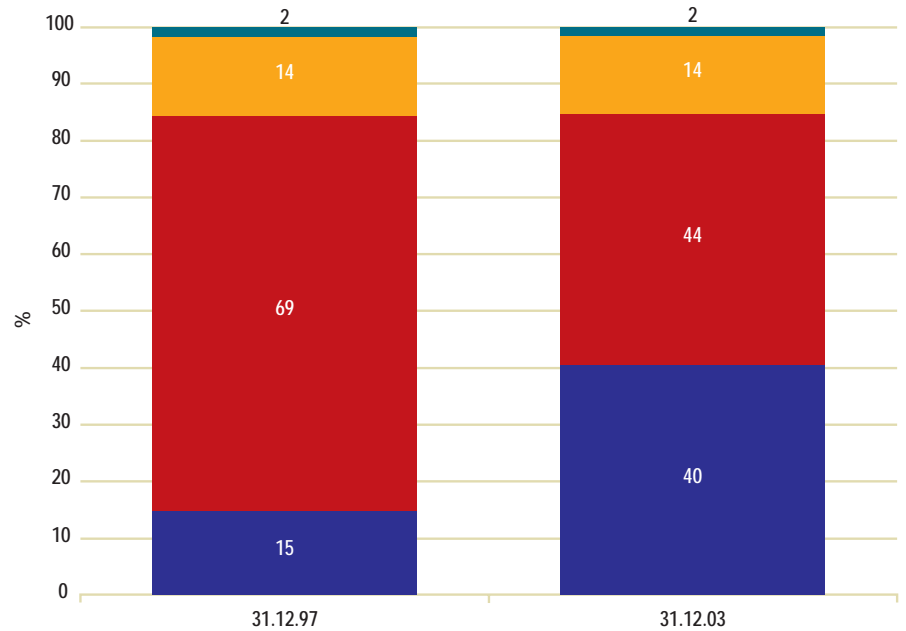

Mynd 22

Eignasamsetning lífeyrissjóðanna í árslok 1997 og 2003

Eignasamsetning lífeyrissjóðanna hefur verið að taka miklum breytingum. Samanburður á milli árunna 1997 og 2003 leiðir í ljós að eignir sjóðanna samanstanda nú í ríkara mæli af verðbréfum með breytilegum tekjum en áður. Á tímabilinu hefur hlutfall verðbréfa með breytilegum tekjum aukist úr 15% í 40% af hreinni eign sjóðanna á kostnað verðbréfa með föstum tekjum. Undir verðbréf með breytilegum tekjum heyrja hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða en verðbréfasjóðir geta þó samanstaðið af skuldabréfum einvörðungu.

■ Verðbréf með breytilegum tekjum ■ Veðlán
■ Verðbréf með föstum tekjum ■ Annað

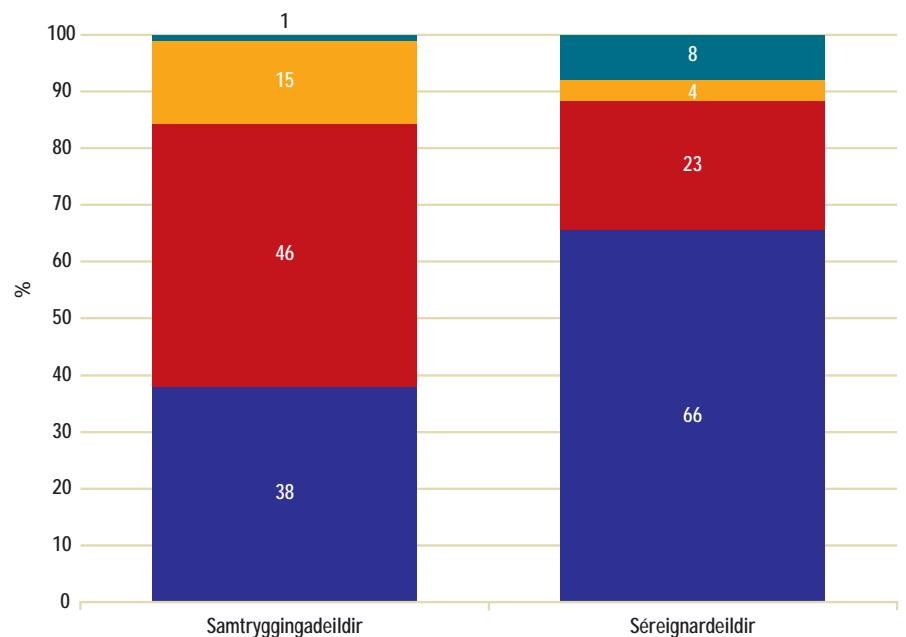

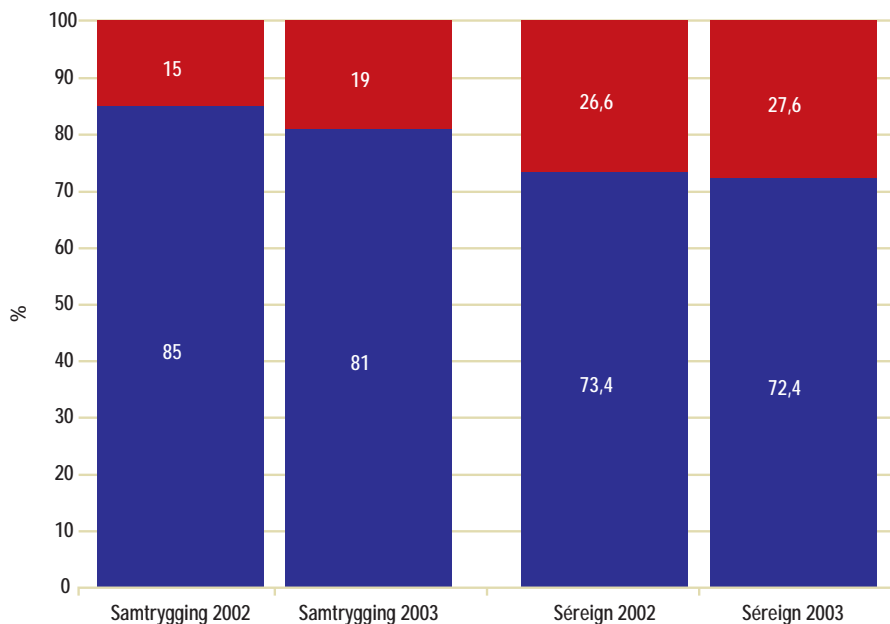
Mynd 23

Eignasamsetning deilda í árslok 2003

Eignasamsetning samtrygginga- og séreignardeilda er töluvert ólík, en það er til merkis um að deildirnar starfa eftir mismunandi fjárfestingarstefnum. Jafnframt má líta til þess að um 80% af eignum séreignardeildanna eru til komnar vegna lífeyrissjóða sem störfuðu sem hreindir séreignasjóðir fyrir gildistöku lífeyrissjóðalaganna og eru í rekstri hjá viðskiptabönkunum sem stýra eignum að verulegu leyti í gegnum verðbréfasjóði.

■ Verðbréf með breytilegum tekjum
■ Verðbréf með föstum tekjum
■ Veðlán
■ Annað

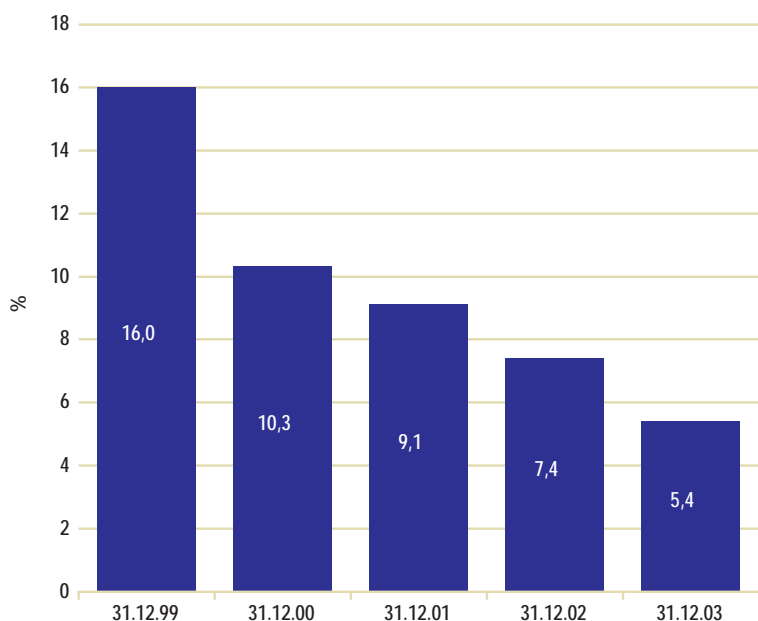

Mynd 24

Hlutfall gengisbundinna eigna af hreinni eign í árslok 2002 og 2003

Í árslok 2003 voru gengisbundnar eignir lífeyrissjóðanna um 20% af hreinni eign lífeyrissjóðanna samanborið við 16% í árslok 2002 og höfðu því vaxið um 4%. Lífeyrissjóðum er heimilt að eiga gengisbundnar eignir að verðmæti sem nemur að hámarki 50% af hreinni eign sjóðanna til greiðslu lífeyris samkvæmt lífeyrissjóðalögnum. Gera má ráð fyrir að gengisbundnar eignir haldi áfram að vaxa á næstu árum.

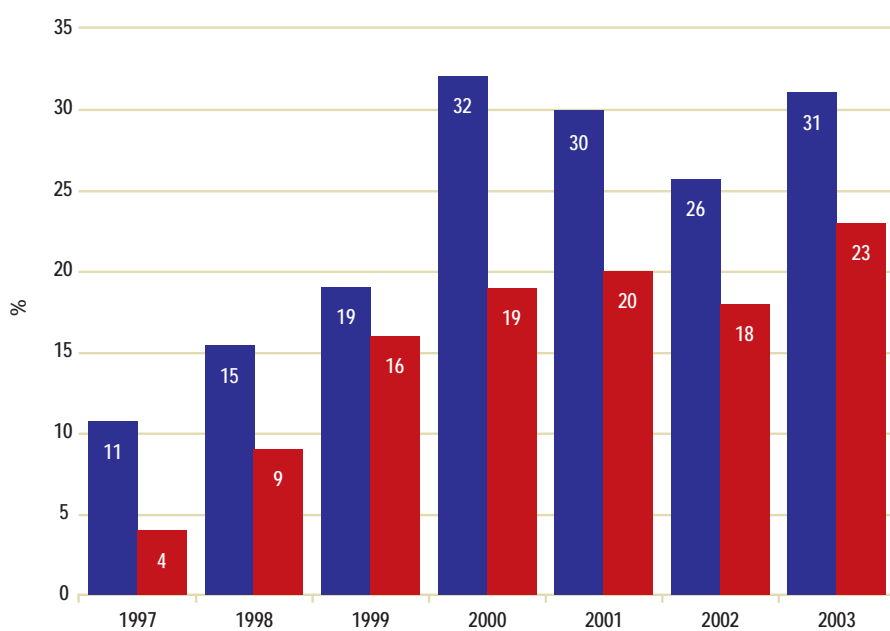
■ Eignir í íslenskum krónum
■ Eignir í erlendum gjaldmiðlum

Mynd 25

Hlutfall óskráðra verðbréfa af hreinni eign

Hlutfall óskráðra verðbréfa af hreinni eign var 5,4% (44,7 ma.kr.) í árslok 2003 en 7,4% í árslok 2002 (51,2 ma.kr.) og lækkaði því um 2% á árinu 2003. Í lífeyrissjóðalögnum er kveðið á um að óskráð verðbréfaeign lífeyrissjóðs megi að hámarki vera 10% af hreinni eign til greiðslu lífeyris. Frá gildistöku laganna hafa sjóðirnir verið að færa sig að takmörkun þeirra en í árslok 1999 nam hlutfallið 16%. Þrátt fyrir að heildarhlutfall óskráðra verðbréfa sé undir 10% eru enn um 10 sjóðir yfir því hlutfalli. Í árslok 2003 voru 93% af óskráðum verðbréfum sjóðanna óskráð skuldabréf en 7% óskráð hlutabréf.

Mynd 26

Hlutfall hlutabréfa og hlutdeildarskirteina verðbréfasjóða af hreinni eign í árslok

Hlutabréf félaga og hlutabréfasjóða (closed-end) og hlutdeildarskirteini verðbréfasjóða (open-end) teljast til verðbréfa með breytilegum tekjum. Í árslok 2003 nam hlutfall hlutabréfa af hreinni eign lífeyrissjóðanna 31% (256 ma.kr.) og óx um 5% á árinu 2003 úr 26%. Frá árinu 1997 hefur hlutfallið farið úr 11% í 31%. Hámarkshlutfall hlutabréfa samkvæmt lífeyrissjóðalögnum er 50%. Í árslok 2003 nam hlutfall hlutdeildarskirteina verðbréfasjóða 23% (187 ma.kr.) af hreinni eign sjóðanna en var 18% í árslok 2002. Árið 1999 var hlutfallið 4%. Horft er til undirliggjandi eigna verðbréfasjóða á bak við hlutdeildarskirteini við flokkun þeirra samkvæmt lögum og þar er ekki kveðið á um hámarkshlutfall af hreinni eign. Samkvæmt framangreindu er partur af hlutabréfaeign sjóðanna jafnframt meðal hlutdeildarskirteina verðbréfasjóða á myndinni.

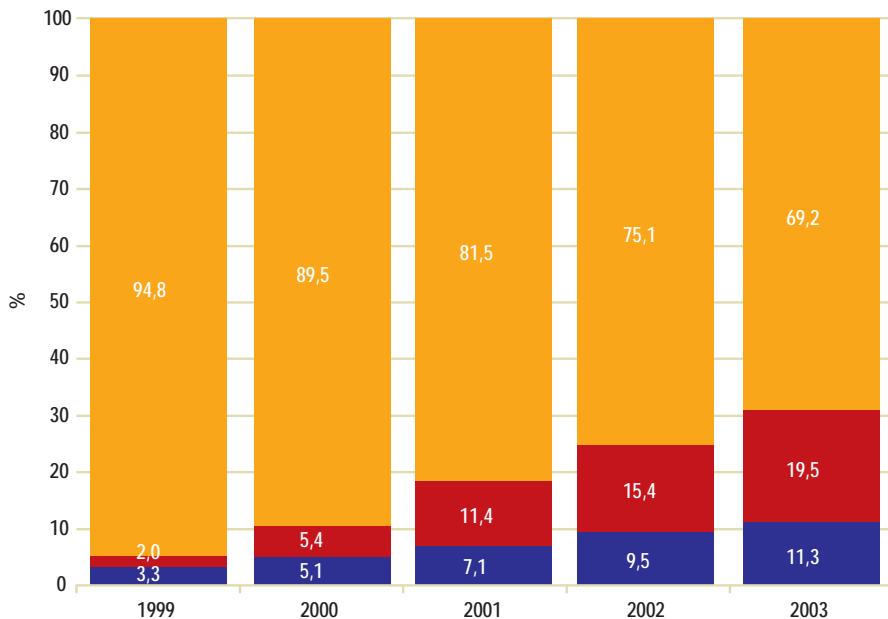
■ Hlutabréf ■ Hlutdeildarskirteini verðbréfasjóða

Mynd 27

Hlutfallsleg skipting uppsafnaðs séreignarsparnaðar milli vörsluaðila

Í árslok 2003 nam uppsafnaður séreignarlífeyrisparnaður 83,1 ma.kr. Stærstur hluti sparnaðarinnar eða 69,2% (57,5 ma.kr.) var í vörslu lífeyrissjóða er störfuðu sem hreinir séreignarsjóðir fyrir gildistöku laga nr. 129/1997. Sparnaður í séreign kemur annars til af viðbótariðgjaldi umfram 10% lögbundið lágmarksiðgjald til lágmarkstryggingarverndar. Gömlu séreignarsjóðirnir bjóða þó upp á lágmarkstryggingarvernd sem samþættingu séreignar og sameignar og er hluta 10% lágmarksiðgjalds til sjóðanna þá varið til séreignar, sem tilheyrir annars vegar lágmarkstryggingarvernd og hins vegar viðbótaryggingarvernd. Um 6,5 ma.kr. af sparnaði í vörslu þessara aðila tilheyrir lágmarkstryggingarverndinni eða 7,8% af öllum uppsöfnuðum séreignarsparnaði.

■ Aðrir lífeyrissjóðir ■ Lífeyrissjóðir er störfuðu sem hreinir séreignarsjóðir fyrir gildistöku laga nr. 129/1997
 ■ Vörsluaðilar aðrir en lífeyrissjóðir

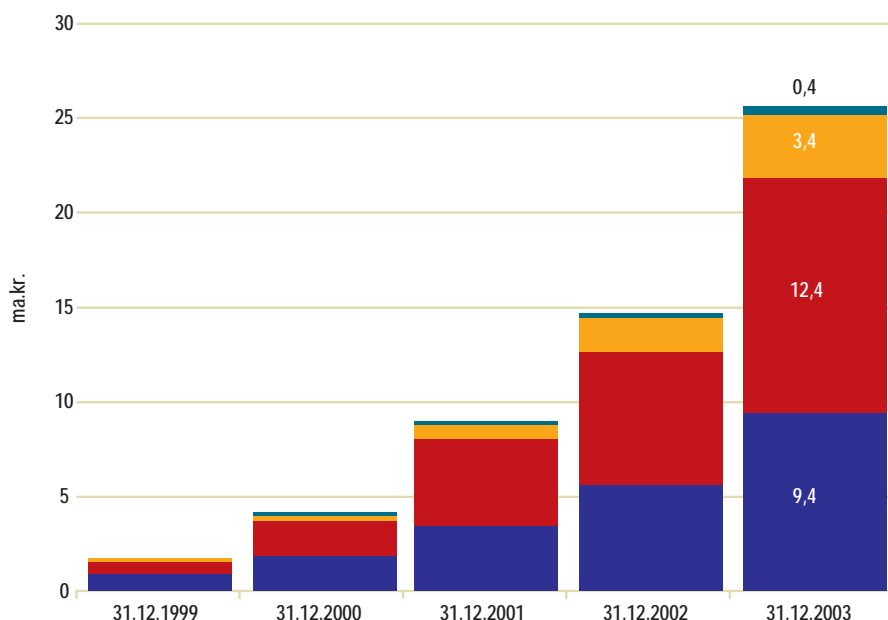

Mynd 28

Uppsafnaður séreignarsparnaður hjá öðrum en lífeyrissjóðum er störfuðu sem hreinir séreignarsjóðir fyrir gildistöku laga nr. 129/1997

Séreignarsparnaður í vörslu annarra aðila en lífeyrissjóða er störfuðu sem hreinir séreignarsjóðir fyrir gildistöku laga nr. 129/1997 var 25,6 ma.kr. í árslok 2003, en gagnlegt er að undanskilja þessa sjóði þegar þróun frá gildistöku laganna er skoðuð, sbr. mynd 27. Á árinu 2003 óx uppsafnaður sparnaður í vörslum þessara aðila úr 14,7 ma.kr. í árslok 2002 eða um 75%.

■ Lífeyrissjóðir aðrir en þeir sem voru hreinir séreignarsjóðir fram að gildistöku laga nr. 129/1997
 ■ Bankar og verðbréfafyrirtæki
 ■ Sparisjóðir
 ■ Líffryggingafélög

2.4 Vátryggingamarkaður

Miklar fjárfestingartekjur vátryggingafélaga¹

Starfsemi vátryggingafélaga á árinu 2003 ein- kenndist af miklum tekjum af fjármálarekstri. Samtals námu tekjur af fjármálarekstri rúmum 5 ma.kr. Skaðatryggingarekstur gekk einnig vel og skilaði vátryggingafélögum 3,6 ma.kr. í hagnað. Þessar háu fjárfestingartekjur má einkum skýra með sölu hlutabréfa sem var umtalsverð á árinu. Við það innleysa vátryggingafélög töliverðan hagnað þar sem flest þeirra gera verðbréf upp á kaupvirði.

Töliverðar breytingar hafa orðið á eignasamsetningu vátryggingafélaga á undanförunum

1.) Í tölum hér á eftir er Viðlagatryggingu að jafnaði sleppt nema í þeim tilvikum sem tölur þess félags hafa lítil áhrif

árum. Vátryggingafélög hafa í auknum mæli gerst kjölfestufjárfestar í hlutafélögum og hefur því dóttur- og hlutdeildarfélögum fjölgað og eignir í þeim aukist. Eignir félaganna í verðbréfum með föstum tekjum og veðlanum halda áfram að lækka. Athygli vekur einnig að dregið hefur úr hlut endurtryggjenda í vátryggingaskuld en nánar verður fjallað um þróun endurtryggingaverndar vátryggingafélaga hér á eftir.

Hluttur endurtryggjenda í tjónum vátryggingafélaga minnkar

Munurinn á milli iðgjalda og tjóna gefur til kynna þau rekstrarskilyrði sem vátryggingafélög búa við. Hagur þeirra hefur vænkast að þessu leyti frá árinu 2001.

Endurtryggingaverndin er einn af þeim þáttum sem hafa áhrif á starfsemi vátryggingafélaga. Eftir 11. september 2001 hafa iðgjöld á endurtryggingamarkaði almennt verið há. Hér á landi hafa vátryggingafélög í einhverjum mæli þurft að endurskoða endurtryggingasamninga sína í kjölfar þess.

Á mynd 32 er tekin saman þróun í iðgjöldum greiddum til endurtryggjenda og hlutdeildar þeirra í tjónum á árunum 1999-2003. Á einstaka árum hefur verið mikið um stórtjón hér á landi sem hefur leitt til hárra tjónagreiðslna af hálfu endurtryggjenda. Sú þróun hefur væntanlega einnig áhrif á kjör íslenskra vátryggingafélaga í endurtryggingasamningum.

Síðustu árin fyrir hryðjuverkin í Bandaríkjunum 2001 voru endurtryggingakjör nokkuð hagstæð

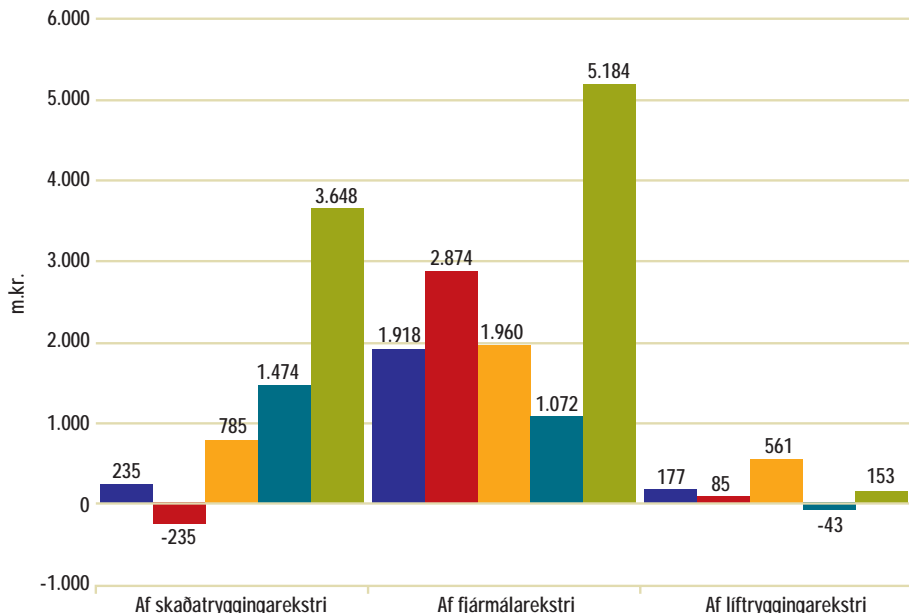
<p>eins og sjá má af lækkaði hlut endurtryggjenda í iðgjöldum á árunum 1999-2001. Frá árinu 2001 hefur hlutur endurtryggjenda í iðgjöldum lítið breyst en hlutur endurtryggjenda í tjónum lækkaði verulega á síðasta ári.</p> <p>Á milli árunna 2002 og 2003 hækkaði eigin áhætta váttryggingafélaga í nokkrum endurtryggingasamningum. Sú breyting skýrir að hluta lækkaði hlutdeild endurtryggjenda í tjónum. Einnig má geta þess að stór hluti endurtryggingasamninga er umframskaðasamningar sem byggjast þá á því að endurtryggjendur bæta tjón ef fjárhæðir fara yfir tiltekin mörk. Því er eðlilegt að hlutur endurtryggjenda í tjónum lækki verulega þegar tjónafjrhæðir lækka eins og gerðist á síðasta ári.</p>	<p>Lítil rekstrarbati í eignatryggingum þrátt fyrir hækkanir iðgjalda</p> <p>Eins og kom fram í ársskýrslu Fjármálaeftirlitsins 2003 hækkuðu iðgjöld í nokkrum flokkum eignatrygginga í árslok 2002. Gera má ráð fyrir að hækkanirnar hafi einungis komið fram að hluta til í iðgjöldum síðasta árs. Á síðasta ári hækkuðu þó iðgjöldin á meðan tjónafjrhæðir lækkuðu. Hagnaður síðasta árs getur þó ekki talist mikill í ljósi mikils taps á eignatryggingum síðustu tvö ár þar á undan.</p> <p>Eins og sjá má af mynd 36 er vegna minni váttryggingaskuldar ekki um sömu fjárfestingartekjur að ræða í eignatryggingum og til dæmis í ökutækjatryggingum. Tjónahlutföll þurfa því að vera lægri í eignatryggingum til að greinin standi undir sér. Búast má við að á yfirstandandi reikningsári verði allar hækkanir iðgjalda komnar fram eftir endurnýjanir, en útgefin uppgjör fyrir fyrri helming ársins 2004 gefa ekki til kynna að hagnaður í greininni aukist.</p>	<p>Árið 1996 voru skaðatryggingafélög 19 sinnum stærri en líftryggingafélög, mælt í eignum samkvæmt efnahagsreikningi. Árið 2003 voru skaðatryggingafélög 10 sinnum stærri. Vöxtur eigna líftryggingafélaga samanlagt á þessu tímabili hefur verið mikill og töluvert meiri en vöxtur skaðatryggingafélaga sem hafa þó einnig stækkað. Ásamt því hafa váttryggingamiðlarar miðlað mörgum samningum til erlendra líftryggingafélaga. Hafa ber í huga að á síðasta ári hóf nýtt líftryggingafélag starfsemi, en ljóst er að vægi líftryggingamarkaðarins fer stöðugt vaxandi hér á landi.</p>
<p>Hagnaður eykst í lögboðnum ökutækjatryggingum</p> <p>Eftir tap af greininni í nokkur ár á undan hafa lögboðnar ökutækjatryggingar skilað váttryggingafélögum hagnaði frá árinu 2001. Hagnaðurinn jókst um 118% á síðasta ári. Hins vegar lækkuðu tjónafjrhæðir einungis um 3% svo að skýra má aukinn hagnað að mestu með auknum fjárfestingartekjum.</p> <p>Í júní sl. gaf Fjármálaeftirlitið út fréttatilkynningu um athugun þess á iðgjaldagrundvelli og tjónaskuld í lögboðnum ökutækjatryggingum. Eftirlitið taldi vísbendingar vera um að svigrúm væri til að lækka iðgjöld, haldi áfram sú þróun sem verið hefur á undanförunum árum.</p> <p>Nokkrar breytingar hafa orðið á samkeppnisumhverfi lögboðinna ökutækjatrygginga á síðustu árum. Þrjú stærstu váttryggingafélögin, Sjóvá-Almennar tryggingar hf., Tryggingamiðstöðin hf. og Váttryggingafélag Íslands hf. hafa á síðustu 5 árum haft yfir 97,5% markaðshlutdeild í ökutækjatryggingum. Hlutdeildin hækkaði verulega árið 2001 en þá hafði miðlun ökutækjatrygginga á vegum erlends aðila stöðvast. Síðan þá hafa komið nýir aðilar á markaðinn og var staðan árið 2003 orðin svipuð og hún var árið 2000. Þessari auknu samkeppni hefur fylgt lækkan iðgjalda og má því segja að áður nefnt svigrúm til lækkana hafi að einhverju leyti verið nýtt. Fjármálaeftirlitið hefur lagt á það áherslu að iðgjaldaskrár og bónusreglur séu gagnsæjar og sjálfum sér samkvæmar, til að neytendur njóti almennt góðs af aukinni samkeppni.</p>	<p>Fjármálaeftirlitið styrkir eftirlit með tjónaskuld með nýjum reglum</p> <p>Fjármálaeftirlitið vinnur nú að innleiðingu nýrra reglna um mat á tjónaskuld og gagnaskil í því sambandi. Sett verða viðmið um hvað teljist ásættanleg lágmark og hámark í greinum sem gerast upp á lengri tíma. Í fyrstu a.m.k. verða slík viðmið þó eingöngu sett á lögboðnar ökutækjatryggingar, þar sem gögn í smærri váttryggingagreinum sem gætu talist langtímagreina hafa ekki náð nægilegum stöðugleika til að hægt sé að reikna út nothæf viðmiðunarmörk.</p> <p>Auk þess verður í reglunum kveðið á um almennt verklag við mat á tjónaskuld og upplýsingagjöf til Fjármálaeftirlitsins sem á við um allar váttryggingagreinar.</p> <p>Á síðustu árum hefur Fjármálaeftirlitið talið að tjónaskuld í lögboðnum ökutækjatryggingum væri við efri mörk þess sem hæfilegt gæti talist. Á allra síðustu árum hefur þó dregið úr vexti tjónaskuldar.</p>	<p>Sterk gjaldþolsstaða skaðatryggingafélaga</p> <p>Með lögum nr. 37/2003 var gerð breyting á 29.-33. gr. laga nr. 60/1994 um váttryggingastarfsemi sem fjalla um gjaldþol og lágmarksgjaldþol. Breytingarnar taka gildi í lok þessa árs. Nokkrar breytingar verða á því hvað megi teljast til gjaldþols en mestar breytingar verða á útreikningi lágmarksgjaldþols skv. 30.-31. gr. og lágmarksfjárhæð gjaldþols skv. 33. gr.</p> <p>Eins og sjá má á mynd 39 var gjaldþolsstaða váttryggingafélaganna gagnvart eldri reglum um lágmarksgjaldþol nokkuð sterk um síðustu áramót, sér í lagi hjá skaðatryggingafélögum. Breyting á útreikningi lágmarksgjaldþols mun væntanlega hafa áhrif til hækkunar, en sjá má að váttryggingafélögin hafa svigrúm til að mæta því.</p> <p>Mynd 39 sýnir einnig lágmarksfjárhæð skv. 33. gr. eins og hún verður eftir lagabreytinguna, en váttryggingafélög sem höfðu starfsleyfi við árslok 2002 hafa frest til ársins 2007 til að uppfylla lágmarkskröfurnar. Sjá má að í nokkrum tilvikum þurfa líftryggingafélög að styrkja gjaldþolsstöðuna fyrir þann tíma.</p>
	<p>Mikill vöxtur á líftryggingamarkaði</p> <p>Einkenni íslensks váttryggingamarkaðar hefur verið smáð líftryggingamarkaðarins. Á síðasta ári voru samanlagðar eignir líftryggingafélaga rúmir 7 ma.kr. sem svarar til um 1% af vergri landsframléiðslu. Það hlutfall er mun lægra en þekktist í nágrannalöndum okkar. Til samanburðar má nefna að eignir líftryggingafélaga í Danmörku svara til um helming af vergri landsframléiðslu. Líftryggingafélögin hafa þó lengst af verið töluvert minni en í dag en þau hafa vaxið á síðustu árum.</p>	

Mynd 29

Hagnaður af helstu þáttum í starfi váttryggingafélaga á verðlagi ársins 2003

Þróun hagnaðar þriggja þátta váttryggingastarfsemi árin 1999-2003 á verðlagi ársins 2003. Skaðatryggingarekstur og fjármálarekstur skiluðu á síðasta ári meiri hagnaði en áður hefur þekkt á meðan afkoma af líftryggingarekstri var rétt í meðallagi.

- 1999
- 2000
- 2001
- 2002
- 2003

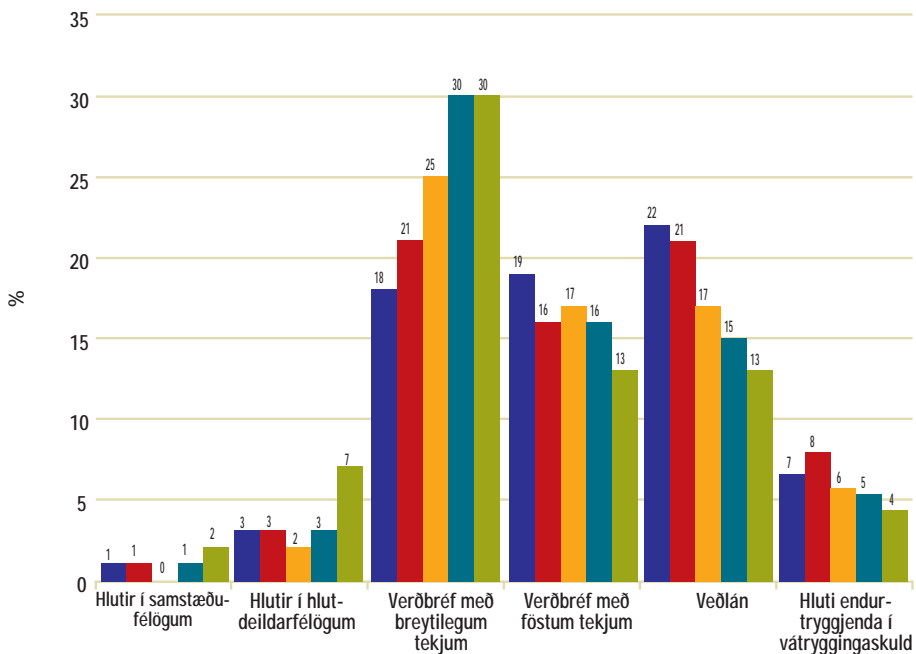

Mynd 30

Hluttur nokkurra eignarliða váttryggingafélaga í eignum árin 1999-2003

Þróun nokkurra eignarliða í hlutfalli af eignum. Athyglisverðust er aukning á eign í samstæðu- og hlutdeildarfélögum á árinu 2003. Hluttur verðbréfa með föstum tekjum og veðlána heldur áfram að lækka. Hluttur endurtryggjenda í váttryggingaskuld fer jafnt og þétt lækandi.

- 1999
- 2000
- 2001
- 2002
- 2003

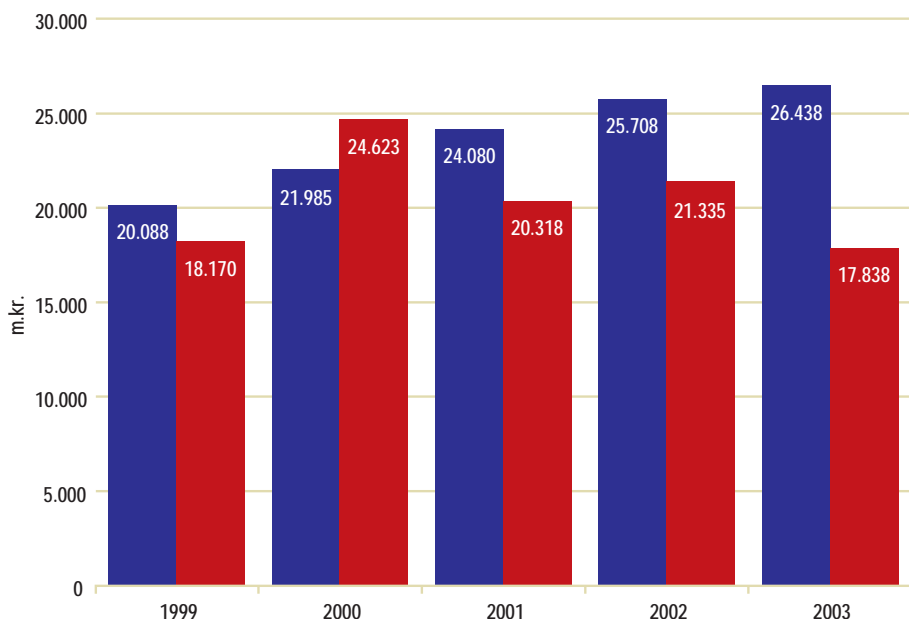

Mynd 31

Iðgjöld og tjón/líftryggingabætur á verðlagi ársins 2003

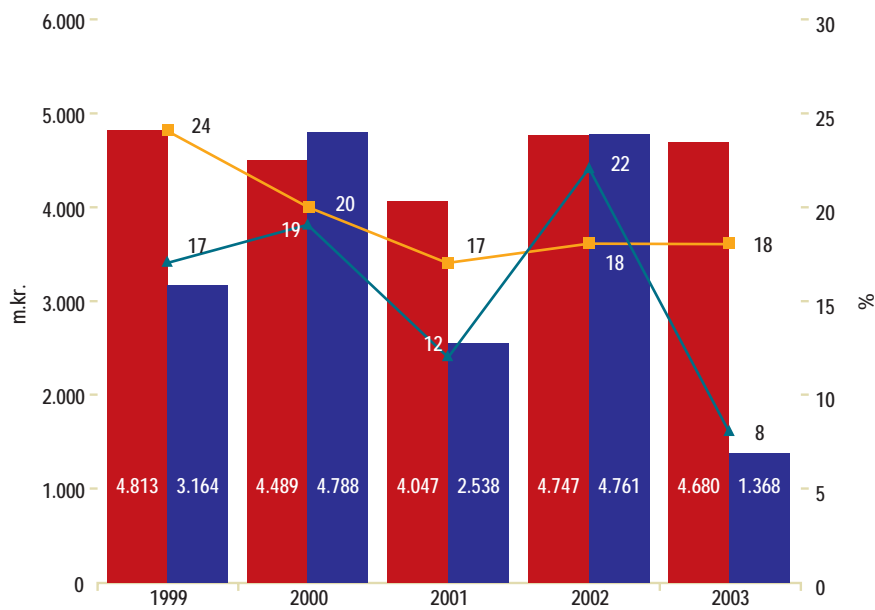
Þróun iðgjalda og tjóna/líftryggingabóta hjá váttryggingafélögum á verðlagi ársins 2003. Iðgjöld hækkuðu lítillega á milli áronna 2002 og 2003 en athyglisvert er að á tímabilinu hafa tjónafjárhæðir aldrei verið lægri. Eitt af þessum árum, árið 2000, voru tjón hærri en iðgjöld.

- Iðgjöld ársins
- Tjón og líftryggingabætur ársins

Mynd 32

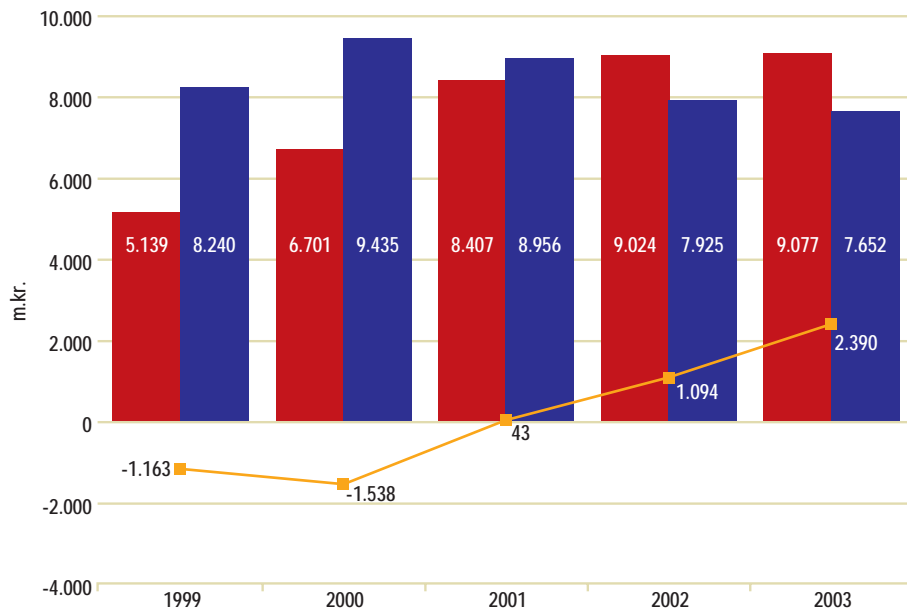

Iðgjöld og tjón endurtryggjenda á verðlagi ársins 2003

Fjárhæðir sem váttryggingafélög hafa greitt til endurtryggjenda og tjón og líftryggingabætur greidd af endurtryggjendum á árunum 1999-2003. Árin 2000 og 2002 skera sig úr vegna stórra tjóna sem urðu á þeim árum í eigna- og sjótryggingum. Einnig sést hlutfurð endurtryggjenda í tjónum og iðgjöldum. Áberandi er lítill hlutfurð endurtryggjenda í tjónum á síðasta ári.

■ Iðgjöld endurtryggjenda
 ■ Tjón og líftryggingabætur endurtryggjenda
 —■— Hlutfurð endurtryggjenda í iðgjöldum
 —▲— Hlutfurð endurtryggjenda í tjónum

Mynd 33

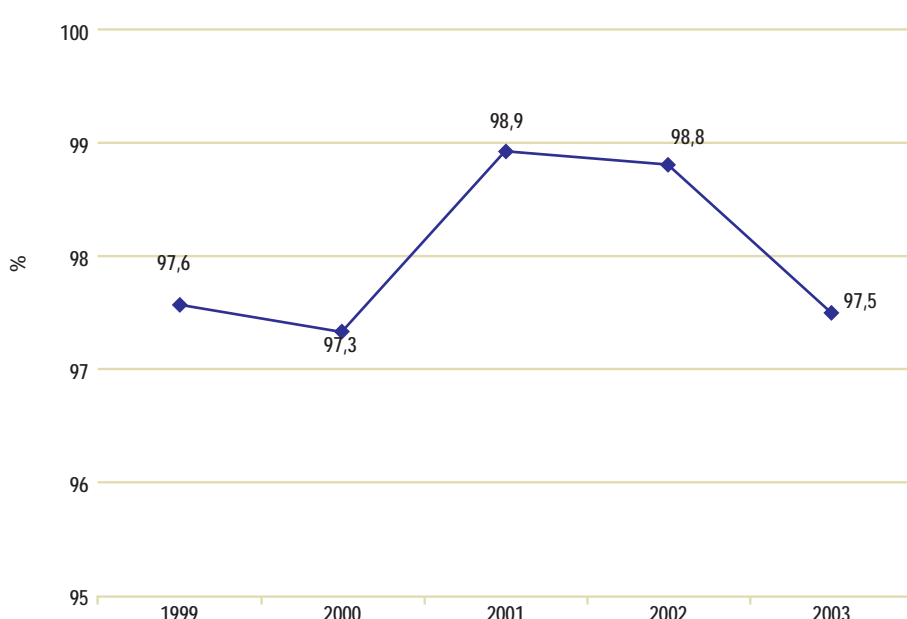

Rekstur lögboðinna ökutækjatrýgginga á verðlagi ársins 2003

Þróun í iðgjöldum ársins, tjónum ársins og hagnaði/tapi af lögboðnum ökutækjatrýggingum frá árinu 1999. Hagnaður í greininni jókst um 118% á síðasta ári en tjónafjárhæðir lækkuðu um 3% svo að aukinn hagnaður má einkum skýra með fjárfestingartekjum.

■ Iðgjöld ársins
 ■ Tjón ársins
 —■— Hagnaður/tap

Mynd 34

Markaðshlutdeild 3 stærstu váttryggingafélaganna í ökutækjatrýggingum 1999-2003

Þróun markaðshlutdeildar þriggja stærstu váttryggingafélaganna í ökutækjatrýggingum frá árinu 1999, mælt í iðgjöldum ársins. Hér sést að eftir að sölu ökutækjatrýgginga á vegum erlends aðila var hætt jókst markaðshlutdeild þessara þriggja félaga. Á síðustu tveimur árum hefur hún farið lakkandi og er núna svipuð og á árunum 1999-2000.

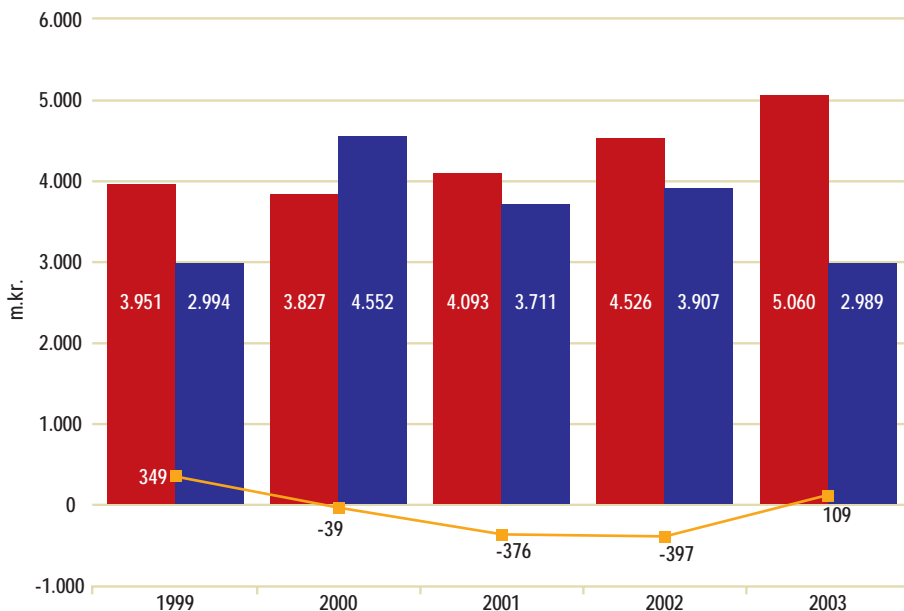
◆ Markaðshlutdeild 3 stærstu váttryggingafélaganna

Mynd 35

Rekstur eignatrygginga á verðlagi ársins 2003

Þróun afkomu í eignatryggingum á árunum 1999-2003. Iðgjöld voru hækkuð umtalsvert í nokkrum greinum í árslok 2002 vegna slakrar afkomu, sér í lagi í lögboðnum brunatryggingum. Á árinu 2003 hafa tjónafjárhæðir lækkað verulega, en þrátt fyrir það var hagnaður ekki mikill í greininni. Skýringin er tiltölulega hár rekstrarkostnaður en litlar fjárfestingartekjur eins og sjá má á næstu mynd.

■ Iðgjöld ársins
■ Tjón ársins
— Hagnaður/tap

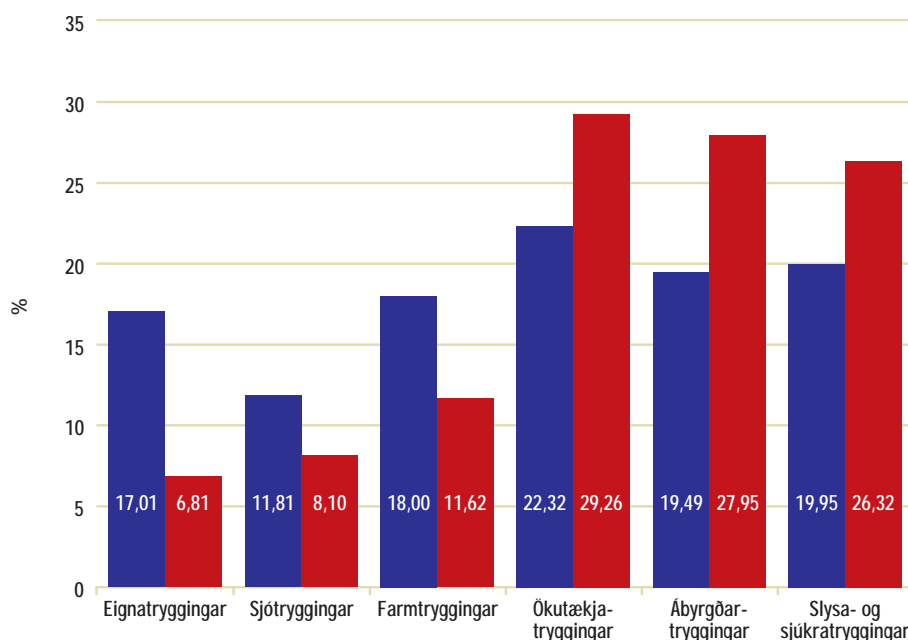

Mynd 36

Hlutfall rekstrarkostnaðar og fjárfestingartekna af iðgjöldum í nokkrum greinum 2003

Iðgjöld og tjón nægja ekki til að skýra hagnað í einstökum greinum. Við hagnað bætast fjárfestingartekjur af váttryggingarekstri og rekstrarkostnaður dregst frá. Fjárfestingartekjur eru mestar í þeim greinum þar sem váttryggingaskuldin er stærst eins og t.d. í ökutækjatryggingum. Hins vegar er lítið um fjárfestingartekjur í eignatryggingum. Hlutfall rekstrarkostnaðar af iðgjöldum er á bilinu 12-22%.

■ Hlutfall rekstrarkostnaðar af iðgjöldum
■ Hlutfall fjárfestingartekna af iðgjöldum

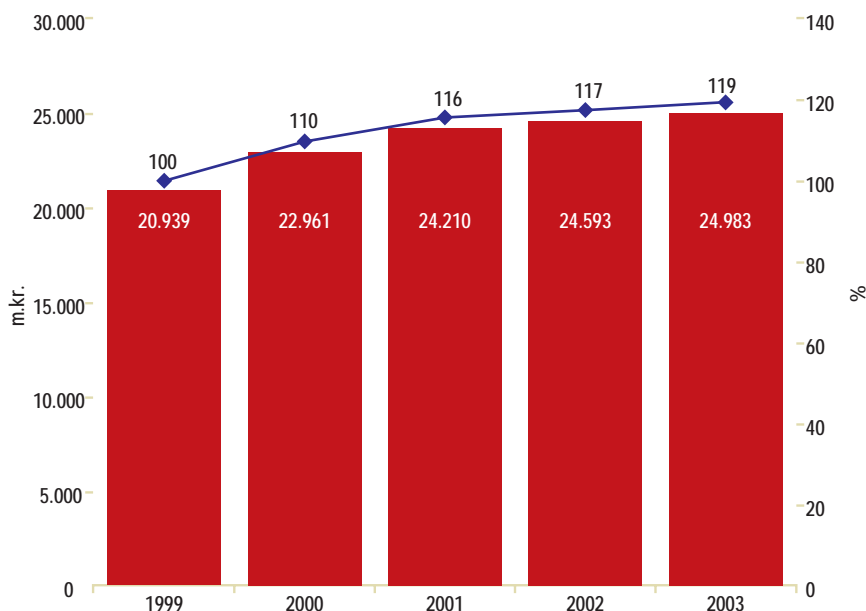

Mynd 37

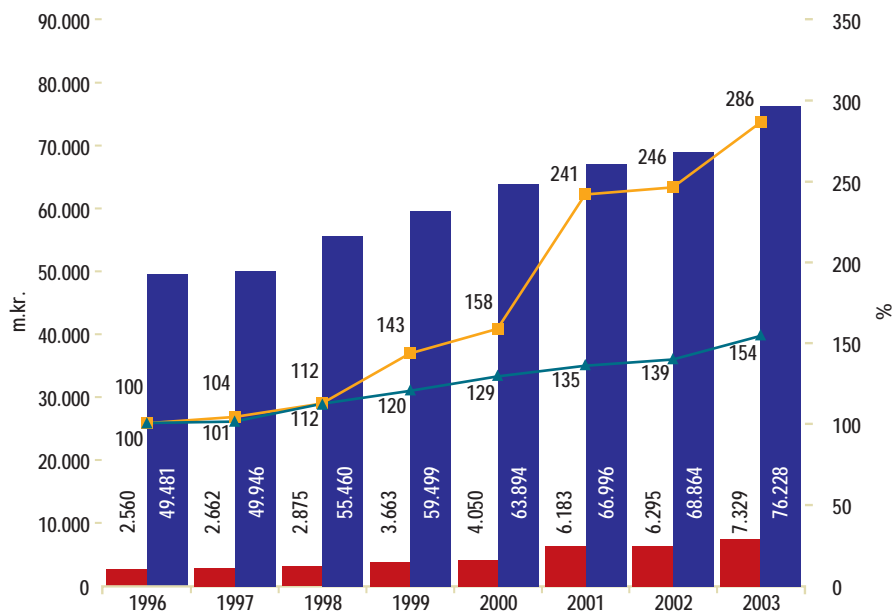
Tjónaskuld í lögboðnum ökutækjatryggingum á verðlagi ársins 2003

Þróun tjónaskuldar í lögboðnum ökutækjatryggingum á árunum 1999-2003.

■ Tjónaskuld
◆ Þróun tjónaskuldar

Mynd 38

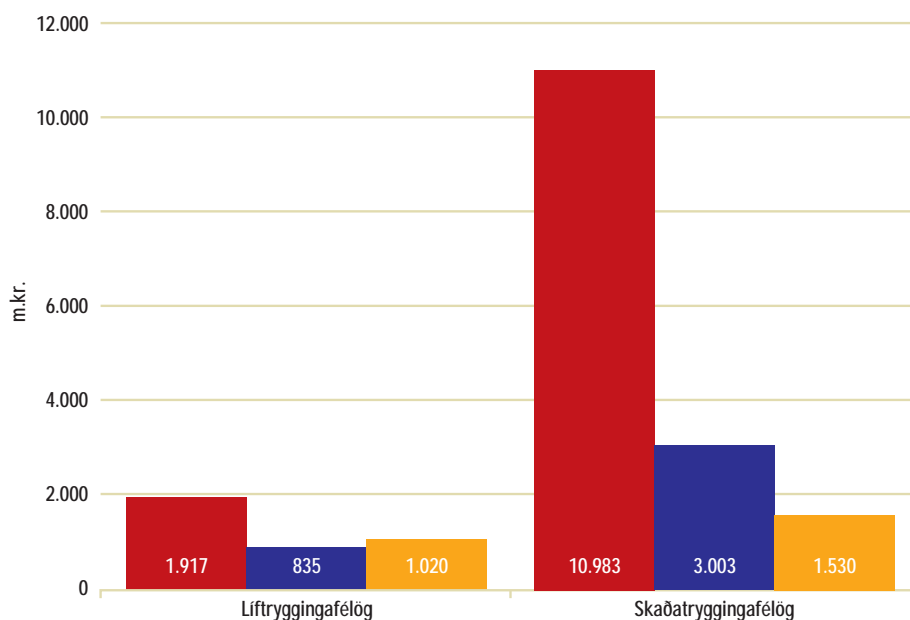

Próun eigna líf- og skaðatryggingafélaga 1996-2003

Gífurleg stækkun sem hefur orðið á félögum á váttryggingamarkaði frá árinu 1996, sé horft á eignir samkvæmt efnahagsreikningi á föstu verðlagi, annars vegar fyrir skaðatryggingafélög og hins vegar fyrir líftryggingafélög. Skaðatryggingafélögin eru mun stærri en líftryggingafélögin hafa vaxið mun hraðar, eða þrefaldast, á meðan skaðatryggingafélögin eru helmingi stærri en þau voru 1996.

■ Líftryggingar
 ■ Skaðatryggingar
 — Próun stærðar líftryggingafélaga
 — Próun stærðar skaðatryggingafélaga

Mynd 39

Samanburður á gjaldþoli og lágmarksgjaldþoli líf- og skaðatryggingafélaga í árslok 2003

Gjaldþolsstaða líf- og skaðatryggingafélaga við síðustu áramót. Miðsúlan sýnir lágmarksgjaldþol reiknað út frá þágildandi reglum. Súlan lengst til hægri sýnir lágmarkskröfur skv. 33. gr. laga nr. 60/1994, en váttryggingafélög sem höfðu starfsleyfi í árslok 2002 hafa frest til ársloka 2007 til að uppfylla nýjar lágmarkskröfur. Lágmarksgjaldþol kemur til með að hækka um næstu áramót vegna nýrra ákvæða 30. og 31. gr.

■ Gjaldþol
 ■ Lágmarksgjaldþol
 ■ Nýtt lágmark 33. gr.

Megináherslur í starfsemi Fjármálaeftirlitsins mynda kjölfestu í starfseminni. Þessar megináherslur hafa verið lítið breyttar í nokkur ár, en verkefni hvers árs eru bæði ný af nálíni og framhald fyrri verkefna. Í kaflanum hér á eftir verður vikið að nokkrum verkefnum sem ráðist verður í á næsta tímabili með umræddar megináherslur að leiðarljósi.

3.1

Áhættustýring og innra eftirlit

Að stuðla að því að í hverju fjármála-fyrirtæki séu stjórnendur sem til þess eru bærir að búa fyrirtækinu sterkt skipulag, skýra stefnu, skilvirkar innri reglur og verkferla, viðeigandi upplýsingakerfi og innri endurskoðun. Með því er stjórnendunum sjálfum og öðrum starfsmönnum kleift að meta með réttu þá áhættu sem í starfseminni felst og stýra henni í samræmi við styrkleika fyrirtækisins.

Dæmi um almennar aðgerðir á síðasta tímabili:

- Nýjar reglur um viðmið við mat á áhættu fjármálfyrirtækja og ákvörðun um hærra eiginfjárlutfall. Virk samskipti við stjórnendur margra fjármálfyrirtækja vegna upptöku reglnanna.
- Eftirlit með áhættustýringu áþjódlegra banka á samstæðugrunni eftl.
- Nýjar reglur um mat á tjónaskuld váttryggingafélaga undirbúna.

Innleiðing nýrra alþjóðlegra eiginfjáreglna (Basel II) er að hefjast af fullum krafti þessi misserin. Önnur af tveimur nýjum meginstöðum reglnanna fjallar um mat fjármálaeftirlita á áhættum fjármálfyrirtækja. Fjármálaeftirlitið mun á næstu misserum **þróa flóknari áhættumatskerfi** sem notuð verða í eftirliti með stærri fjármálfyrirtækjum. Þá gera nýjar eiginfjáreglur ríkar kröfur til áhættustýringar fjármálfyrirtækja, einkum þeirra sem hyggjast nýta sér flóknara eiginfjárat.

Fjármálaeftirlitið mun halda áfram að styrkja yfirsýn og **eftirlit með samstæðum fyrirtækja** á fjármálamarkaði. Samstarf við eftirlitsstofnanir í öðrum löndum verður eftl til að tryggja skilvirkt eftirlit með samstæðufyrirtækjum sem sótt hafa á erlenda markaði. Hugað verður sérstaklega að áhættum í erlendri starfsemi.

Fjármálaeftirlitið mun halda áfram að þróa nýjar aðferðir í eftirliti með áhættustýringu á öðrum sviðum, svo sem í eftirliti með váttryggingafélögum, en nýjar gjaldþolsreglur eru nú til umfjöllunar á vettvangi Evrópusambandsins (Solvency II), þar sem byggt verður að einhverju leyti á fyrirmyndum úr fyrrgreindum eiginfjáreglum fyrir fjármálfyrirtæki (Basel II).

Áfram verður áhersla lögð á að **efla og fjölga vettvangsathugunum** á öllum sviðum fjármálamarkaðar. Ennfremur er stefnt að því að taka upp á flestum sviðum **hæfismat** á nýjum stjórnendum sem þróað hefur verið í eftirliti á váttryggingamarkaði, auk þess sem viðvarandi eftirlit með hæfi stjórnenda verður bætt. Þá verður hugað að breyttum áhættum í tengslum við aukna samkeppni á fasteignalánamarkaði auk þess sem sérstök áhersla verður lögð á **eftirlit með stórum áhættuskuldbindingum**.

3.2

Starfshættir á fjármálamarkaði

Fjármálaeftirlitið fylgist með því að starfsemi á fjármálamarkaði sé í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti. Ör þróun í starfsemi á fjármálamarkaði kallar á stöðugt eftirlit með starfsháttum þar sem brugðist er við breyttum aðstæðum.

Dæmi um almennar aðgerðir á síðasta tímabili:

- Beiting stjórnvaldssekta vegna brota á formreglum við innherjaviðskipti.
- Athugun á starfsháttum stjórna fjármálfyrirtækja.
- Mótun tilmæla um fjárfestavernd.
- Ítarlegar athuganir á starfsháttum fjármálfyrirtækja í verðbréfavíðskiptum.
- Setning tilmæla um þátttöku fjármálfyrirtækja í atvinnurekstri og eftirlit með starfshéimildum váttryggingafélaga.

Fjármálaeftirlitið mun **beita stjórnvaldssektum** af festu gagnvart aðilum sem ekki fylgja laga-ákvæðum um meðferð innherjaupplýsinga. Beiting stjórnvaldssektanna stuðlar að bættu verklagi fruminnherja og útgefenda verðbréfa og dregur þannig úr hættu á eiginlegum innherjasvikum. Fjármálaeftirlitið mun einnig leggja áherslu á að frekari stjórnvaldssektarheimildir vegna innherjasvika og markaðsmisnotkunar verði skoðaðar til hlítar.

Á næstu misserum þarf að koma til framkvæmda breytingum á löggjöf á verðbréfamarkaði í framhaldi af innleiðingu nokkurra Evrópu-tilskipana, m.a. um markaðssvik, útbodslýsingar, yfirtökur og verðbréfavíðskipti. Sem aðili að samstarfsnefnd evrópskra verðbréfaeftirlita er Fjármálaeftirlitið skuldbundið til að stuðla að

skilvirkri framkvæmd nýrra reglna á þessu sviði, í sem mestu samræmi við framkvæmd hjá öðrum aðildarríkjum.

Hugað verður að leiðbeinandi tilmælum um **starfshéimildir váttryggingafélaga**, þar sem komið verður á framfæri túlkun á ákvæðum laga um þetta efni, en þau eru um margt matskennd.

Ný lög nr. 30/2004, um váttryggingasamninga, taka gildi í byrjun árs 2006. Mikill undirbúningur mun falla á váttryggingafélög og Fjármálaeftirlitið vegna þessa á næsta ári. Af sama toga er undirbúningur vegna nýrrar tilskipunar um miðlun váttrygginga sem innleiða þarf og kemur til framkvæmda á næsta ári.

Áfram verður lögð áhersla á **athuganir á starfsháttum** eigenda virkra eignarhluta, starfsemi stjórna fjármálfyrirtækja og váttryggingafélaga sem þeir eiga aðild að og starfsháttum fjármálfyrirtækja í verðbréfavíðskiptum.

3.3

Markaðsaðhald

Fjármálaeftirlitið leggur áherslu á að stuðla að auknu gegnsæi í starfsemi á fjármálamarkaði. Með því skapast aukin aðhald af hálfu markaðarins, samhliða aðhaldi innra eftirlits og opinbers eftirlits með fjármálastarfsemi.

Dæmi um almennar aðgerðir á síðasta tímabili:

- Vakin umræða um gegnsæi í starfsemi Fjármálaeftirlitsins.
- Undirbúningur undir upptöku reikningsskilastaðla Alþjóðarreikningsskilaráðsins.

Á næsta ári munu skráð fyrirtæki þurfa að haga samstæðureikningsskilum sínum í samræmi við reikningsskilastaðla Alþjóðareikningsskilaráðsins. Fjármálaeftirlitið mun taka þátt í þessari vinnu, enda heyra nokkrir af veigamestu útgefendum skráðra verðbréfa undir eftirlit þess. Sem aðili að samstarfsnefnd evrópskra verðbréfaeftirlita (CESR) mun Fjármálaeftirlitið **taka þátt í samstarfi eftirlita við upptöku staðlanna** og eftirliti með reikningsskilum á grundvelli þeirra. Þá mun Fjármálaeftirlitið endurskoða

reglur um reikningsskil fjármálafyrirtækja og lífeyrissjóða með hliðsjón af stöðlunum. Ennfremur þarf að huga að endurskoðun reglugerðar um ársreikninga váttryggingafélaga.

Svo virðist sem samstaða sé að skapast um að rýmka heimildir Fjármálaeftirlitsins til að greina frá niðurstöðum í einstökum málum á verðbréfa-markaði, en Fjármálaeftirlitið kallaði eftir umræðu um þessi mál á síðasta ári. Líklegt er að í frumvarpi til nýrra laga um verðbréfavíðskipti, sem nú er í undirbúningi, verði að finna auknar heimildir í þessu sambandi. Ákveði löggjafinn að auka gegnsæi í starfsemi Fjármálaeftirlitsins með þessum hætti, mun Fjármálaeftirlitið **koma á skýru verklagi við upplýsingagjöf** sína, með það að leiðarljósi að tryggja samræmi og skilvirkni.

3.4

Samkeppnishæfni fjármálamarkaðar

Fjármálaeftirlitið hefur hlutverki að gegna við að skapa hér samkeppnishæfan fjármálamarkað. Það er gert með þátttöku í mótun skilvirks fjármálamarkaðar og eftirfylgni við sjónarmið um hagsmuni viðskiptamanna og öryggi í fjármálaþjónustu.

Dæmi um almennar aðgerðir á síðasta tímabili:

- Samstarfssamningar við erlend fjármálaeftirlit um eftirlit með einstökum fjármálafyrirtækjum.
- Þátttaka í samræmingu eftirlits á Evrópuvettvangi.

Verkefni sem stuðla að samkeppnishæfni verða af svipuðum toga og áður. Þátttaka í samstarfi evrópskra fjármálaeftirlita stuðlar að aukinni samræmingu reglna á fjármálamarkaði og einsleitni í eftirliti. Það auðveldar starfsemi íslenskra aðila erlendis og er til þess fallið að vekja áhuga erlendra aðila á íslenskum fjármálamarkaði.

Fjármálaeftirlitið hefur innleitt nýjar aðferðir í eftirliti á ýmsum sviðum. Með sífelldri þróun og frumkvæði í eftirliti keppir Fjármálaeftirlitið að því að vera fyllilega samanburðarhæft við eftirlit í samkeppnislöndum. Það er mikilvægt fyrir samkeppnishæfni íslensks fjármálamarkaðar.

4.1

Fjöldi eftirlitsskyldra aðila

Þann 30. júní 2004 var fjöldi þeirra aðila sem lúta eftirliti Fjármálaeftirlitsins sem hér greinir:

	Fjöldi	Starfa skv. lögum nr.:
	30.06.2004	
Viðskiptabankar	4	161/2002, um fjármálfyrirtæki.
Sparisjóðir	24	161/2002, um fjármálfyrirtæki.
Lánafyrirtæki	9	161/2002, um fjármálfyrirtæki.
Innlánsdeildir samvinnufélaga	4	22/1991, með síðari breytingum.
Verðbréfafyrirtæki	6	161/2002, um fjármálfyrirtæki.
Verðbréfamíðlanir	3	161/2002, um fjármálfyrirtæki.
Rekstrarfélög verðbréfasjóða	5	10/1993, um fjármálfyrirtæki.
Verðbréfasjóðir (fjöldi 10)*		30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.
Fjárfestingarsjóðir (fjöldi 15)*		30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.
Kauphallir og aðrir skipulegir tilboðsmarkaðir	1	34/1998, með síðari breytingum.
Verðbréfamíðstöðvar	1	131/1997, með síðari breytingum.
Lífeyrissjóðir	49	129/1997, með síðari breytingum.
Vátryggingafélög	15	60/1994, með síðari breytingum.
Vátryggingamiðlarar	17	60/1994, með síðari breytingum.
Aðrir eftirlitsskyldir aðilar	5	Ýmis lög.
Samtals	143*	

*) Verðbréfasjóðir og fjárfestingarsjóðir eru reknir af rekstrarfélögum verðbréfasjóða. Sjóðirnir eru ekki meðtaldir í heildarfjölda eftirlitsskyldra aðila. Nokkrir sjóðanna eru deildaskiptir.

4.2

Breytingar á starfsleyfum, heitum og fjölda eftirlitsskyldra aðila á tímabilinu 1. júlí 2003 til 30. júní 2004

Lánamarkaður

Fjármálaeftirlitið veitti MP Fjárfestingarbanka hf. starfsleyfi sem lánafyrirtæki þann 24. október 2003 á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki en félagið hét áður MP Verðbréf hf. og starfaði sem verðbréfafyrirtæki. Þá fékk Straumur Fjárfestingarbanki hf. starfsleyfi sem lánafyrirtæki þann 2. janúar 2004 á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki. Þann 15. janúar 2004 veitti Fjármálaeftirlitið samþykki fyrir samruna Íslandsbanka hf. og Glitnis hf. en bankinn tók við öllum réttindum og skyldum vegna félagsins frá og með 1. janúar 2003. Þá tók Íslandsbanki hf. einnig við öllum réttindum og skyldum Framtaks Fjárfestingarbanka hf. frá og með 1. janúar 2004 en Fjármálaeftirlitið heimilaði samruna þessara félaga þann 7. apríl 2004.

Innlánsdeild Kaupfélags Suðurnesja hætti starfsemi þann 31.12. 2003 og voru innstæður við innlánsdeildina fluttar á sparisjóði í samræði við innstæðueigendur. Innlánsdeild Kaupfélags Héraðsbúa hætti starfsemi þann 1. mars 2004 og voru innstæður fluttar á reikninga í viðskiptabanka í samræði við innstæðueigendur. Þá hætti Kaupfélag Árnesinga starfsemi innlánsdeilda í maí 2004 þegar gerður var nauðasamningur við lánardrottna félagsins.

Verðbréfamarkaður

Verðbréfafyrirtæki

Verðbréfafyrirtækið MP Verðbréf hf., sem starfað hafði frá 4. júní 1999, fékk þann 24. október 2003 starfsleyfi sem lánafyrirtæki á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki og heiti félagsins varð frá sama tíma MP Fjárfestingarbanki hf.

Verðbréfamíðlanir

Þann 20. febrúar 2004 fékk H.F. Verðbréf hf. starfsleyfi sem verðbréfamíðlun á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki. Þann 12. nóvember 2003 var félagsformi verðbréfamíðlunarinnar Vöxtu ehf.

breytt úr einkahlutafélagi í hlutafélag og er heiti félagsins Vaxta hf. verðbréfamíðlun.

Rekstrarfélög verðbréfasjóða

Þann 1. júlí 2003 tóku gildi lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði en samkvæmt lögnum skulu slíkir sjóðir starfræktir í sérstökum rekstrarfélögum sem hlotið hafa starfsleyfi frá Fjármálaeftirlitinu á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki. Áður hlutu rekstrarfélög verðbréfasjóða hins vegar viðurkenningu Fjármálaeftirlitsins á grundvelli eldri laga nr. 10/1993, um verðbréfasjóði.

Eftirgreind rekstrarfélög hafa fengið starfsleyfi á grundvelli laga nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki til reksturs verðbréfasjóða og annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu: Landsvaki hf., þann 28. október 2003; Rekstrarfélag ÍSB hf., þann 4. desember 2003; Rekstrarfélag Kaupþings Búnaðarbanka hf., þann 12. desember 2004; Íslensk verðbréf – Eignastýring hf., þann 20. janúar 2004; SPH Rekstrarfélag hf., þann 20. febrúar 2004. Auk framangreinds fékk Landsvaki hf. starfsleyfi þann 28. október 2003 til að sinna eignastýringu á grundvelli laga nr. 161/2002.

Verðbréfasjóðir og fjárfestingarsjóðir

Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði tóku gildi þann 1. júlí 2003. Samkvæmt lögnum skulu verðbréfasjóðir stofnaðir og reknir af rekstrarfélagi í stað þess að vera sjálfstæðir lögaðilar, þ.e. hlutafélög, eins og kveðið var á um í eldri lögum nr. 10/1993, um verðbréfasjóði. Þá skal Fjármálaeftirlitið samkvæmt hinum nýju lögum veita verðbréfasjóðum og fjárfestingarsjóðum sem gefa út hlutdeildarskírteini staðfestingu og fjárfestingarsjóðum sem gefa út hlutabréf starfsleyfi.

Einstakir verðbréfasjóðir og fjárfestingarsjóðir ásamt sjóðsdeildum, sem hlotið hafa staðfestingu Fjármálaeftirlitsins, samkvæmt framangreindu, eru tilgreindir undir viðkomandi rekstrarfélögum á lista yfir eftirlitsskylda aðila aftur í skýslunni.

<p>Lífeyrissjóðir Tryggingasjóður lækna er ekki meðtalinn á lista yfir lífeyrissjóði í skýrslunni. Sjóðurinn var tekinn til meðferðar hjá sérstakri skilanevnd sem skipuð var af fjármálaráðherra í byrjun árs 2003. Séreignalífeyrissjóðurinn og Frjálsi lífeyrissjóðurinn voru sameinaðir frá og með 1. apríl 2004 undir heiti Frjálsa lífeyrissjóðsins.</p> <p>Vátryggingamarkaður</p> <p>Vátryggingafélög Þann 17. desember 2003 var heiti Sameinaða líftryggingarfélagsins hf. breytt í Sjóvá-Almennar líftryggingar hf. Þann 30. desember 2003 veitti viðskiptaráðherra félaginu European Risk Insurance Company hf. leyfi til að starfa sem vátryggingafélag í greinaflokki 13, almennra ábyrgðartrygginga. Þann 3. mars 2004 fékk Vörður Vátryggingafélag hf. starfsleyfi í ákveðnum greinum skaðatrygginga. Félagið yfirtók um leið vátryggingastofn Varðar vátryggingafélags g.t. sem hætti vátryggingastarfsemi.</p> <p>Vátryggingamiðlarar Fjármálaeftirlitið skráði félagið UIB Nordic AB í vátryggingamiðlara skrá þann 27. ágúst 2003. Þann 2. júní 2004 var félagið Besso Limited afskráð af vátryggingamiðlara skrá að ósk félagsins.</p> <p>Viðskiptaráðherra veitti TS Tryggingaráðgjöf ehf. starfsleyfi vátryggingamiðlara hér á landi þann 27. janúar 2004 en starfsleyfið var síðan lagt inn í viðskiptaráðuneytinu þann 25. maí 2004. Þá veitti viðskiptaráðherra Vilhelminu S. Kristinsdóttur starfsleyfi vátryggingamiðlara hér á landi þann 13. maí 2004.</p> <p>Eftirtalin félög skiludu starfsleyfum sínum sem vátryggingamiðlarar til viðskiptaráðuneytisins á tímabilinu: Tryggingastofan ehf. þann 18. ágúst 2003, Alþjóðleg miðlun ehf. þann 19. ágúst 2003, Tryggingaþjónustan ehf. þann 7. apríl 2004 og Alþjóða fjárfestinga- og vátryggingamiðlunin ehf. þann 13. apríl 2004.</p> <p>Á tímabilinu hafa eftirgreindir einstaklingar skilað inn starfsleyfum sínum til vátryggingamiðlunar: Leo Árnason þann 18. ágúst 2003.</p>	<p>4.3 Listi yfir eftirlitsskylda aðila 30. júní 2004</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>VIÐSKIPTABANKAR</th> <th>Höfuðstöðvar</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Íslandsbanki hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Kaupþing Búnaðarbanki hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Landsbanki Íslands hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóðabanki Íslands hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th>SPARISJÓÐIR</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>nb.is-sparisjóður hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Bolungarvíkur</td> <td>Bolungarvík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Hafnarfjarðar</td> <td>Hafnarfjörður</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis</td> <td>Höfn</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Hólahrepps</td> <td>Sauðárkrókur</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Húnaþings og Stranda</td> <td>Hvammstangi</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Höfðhverfinga</td> <td>Grenivík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Kaupþings hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Kópavogs</td> <td>Kópavogur</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Mýrasýslu</td> <td>Borgarnes</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Norðfjarðar</td> <td>Neskaupstaður</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Norðlendinga</td> <td>Akureyri</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Ólafsfjarðar</td> <td>Ólafsfjörður</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Ólafsvíkur</td> <td>Ólafsvík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Siglufjarðar</td> <td>Siglufjörður</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Strandamanna</td> <td>Hólmavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Suður-Þingeyinga</td> <td>Laugar</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Svarfdæla</td> <td>Dalvík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Vestfirðinga</td> <td>Þingeyri</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Vestmannaeyja</td> <td>Vestmannaeyjar</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður vélstjóra</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis</td> <td>Þórshöfn</td> </tr> <tr> <td>Sparisjóðurinn í Keflavík</td> <td>Keflavík</td> </tr> </tbody> </table> <p>ÖNNUR LÁNAFYRIRTÆKI</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Byggðastofnun</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Frjálsi fjárfestingarbankinn hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Greiðslumiðlun hf. - VISA Ísland</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Kreditkort hf. - EUROPAY Ísland</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Lánasjóður landbúnaðarins</td> <td>Selfoss</td> </tr> <tr> <td>Lýsing hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>MP Fjárfestingarbanki hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>SP-Fjármögnun hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Straumur Fjárfestingarbanki hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> </tbody> </table> <p>INNLAÐSDEILDIR SAMVINNUFÉLAGA</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Kaupfélag Austur-Skaftfellinga</td> <td>Höfn</td> </tr> <tr> <td>Kaupfélag Fáskrúðsfirðinga</td> <td>Fáskrúðsfjörður</td> </tr> <tr> <td>Kaupfélag Skagfirðinga</td> <td>Skagafjörður</td> </tr> <tr> <td>Kaupfélag V-Húnavetninga</td> <td>Hvammstangi</td> </tr> </tbody> </table> <p>VERÐBRÉFAFYRIRTÆKI</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Arion verðbréfavarsla hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Fjarvernd - Verðbréf hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Íslensk verðbréf hf.</td> <td>Akureyri</td> </tr> <tr> <td>Jöklar - Verðbréf hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Verðbréfastofan hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> <tr> <td>Virðing hf.</td> <td>Reykjavík</td> </tr> </tbody> </table>	VIÐSKIPTABANKAR	Höfuðstöðvar	Íslandsbanki hf.	Reykjavík	Kaupþing Búnaðarbanki hf.	Reykjavík	Landsbanki Íslands hf.	Reykjavík	Sparisjóðabanki Íslands hf.	Reykjavík	SPARISJÓÐIR		nb.is-sparisjóður hf.	Reykjavík	Sparisjóður Bolungarvíkur	Bolungarvík	Sparisjóður Hafnarfjarðar	Hafnarfjörður	Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis	Höfn	Sparisjóður Hólahrepps	Sauðárkrókur	Sparisjóður Húnaþings og Stranda	Hvammstangi	Sparisjóður Höfðhverfinga	Grenivík	Sparisjóður Kaupþings hf.	Reykjavík	Sparisjóður Kópavogs	Kópavogur	Sparisjóður Mýrasýslu	Borgarnes	Sparisjóður Norðfjarðar	Neskaupstaður	Sparisjóður Norðlendinga	Akureyri	Sparisjóður Ólafsfjarðar	Ólafsfjörður	Sparisjóður Ólafsvíkur	Ólafsvík	Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis	Reykjavík	Sparisjóður Siglufjarðar	Siglufjörður	Sparisjóður Strandamanna	Hólmavík	Sparisjóður Suður-Þingeyinga	Laugar	Sparisjóður Svarfdæla	Dalvík	Sparisjóður Vestfirðinga	Þingeyri	Sparisjóður Vestmannaeyja	Vestmannaeyjar	Sparisjóður vélstjóra	Reykjavík	Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis	Þórshöfn	Sparisjóðurinn í Keflavík	Keflavík	Byggðastofnun	Reykjavík	Frjálsi fjárfestingarbankinn hf.	Reykjavík	Greiðslumiðlun hf. - VISA Ísland	Reykjavík	Kreditkort hf. - EUROPAY Ísland	Reykjavík	Lánasjóður landbúnaðarins	Selfoss	Lýsing hf.	Reykjavík	MP Fjárfestingarbanki hf.	Reykjavík	SP-Fjármögnun hf.	Reykjavík	Straumur Fjárfestingarbanki hf.	Reykjavík	Kaupfélag Austur-Skaftfellinga	Höfn	Kaupfélag Fáskrúðsfirðinga	Fáskrúðsfjörður	Kaupfélag Skagfirðinga	Skagafjörður	Kaupfélag V-Húnavetninga	Hvammstangi	Arion verðbréfavarsla hf.	Reykjavík	Fjarvernd - Verðbréf hf.	Reykjavík	Íslensk verðbréf hf.	Akureyri	Jöklar - Verðbréf hf.	Reykjavík	Verðbréfastofan hf.	Reykjavík	Virðing hf.	Reykjavík
VIÐSKIPTABANKAR	Höfuðstöðvar																																																																																																		
Íslandsbanki hf.	Reykjavík																																																																																																		
Kaupþing Búnaðarbanki hf.	Reykjavík																																																																																																		
Landsbanki Íslands hf.	Reykjavík																																																																																																		
Sparisjóðabanki Íslands hf.	Reykjavík																																																																																																		
SPARISJÓÐIR																																																																																																			
nb.is-sparisjóður hf.	Reykjavík																																																																																																		
Sparisjóður Bolungarvíkur	Bolungarvík																																																																																																		
Sparisjóður Hafnarfjarðar	Hafnarfjörður																																																																																																		
Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis	Höfn																																																																																																		
Sparisjóður Hólahrepps	Sauðárkrókur																																																																																																		
Sparisjóður Húnaþings og Stranda	Hvammstangi																																																																																																		
Sparisjóður Höfðhverfinga	Grenivík																																																																																																		
Sparisjóður Kaupþings hf.	Reykjavík																																																																																																		
Sparisjóður Kópavogs	Kópavogur																																																																																																		
Sparisjóður Mýrasýslu	Borgarnes																																																																																																		
Sparisjóður Norðfjarðar	Neskaupstaður																																																																																																		
Sparisjóður Norðlendinga	Akureyri																																																																																																		
Sparisjóður Ólafsfjarðar	Ólafsfjörður																																																																																																		
Sparisjóður Ólafsvíkur	Ólafsvík																																																																																																		
Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis	Reykjavík																																																																																																		
Sparisjóður Siglufjarðar	Siglufjörður																																																																																																		
Sparisjóður Strandamanna	Hólmavík																																																																																																		
Sparisjóður Suður-Þingeyinga	Laugar																																																																																																		
Sparisjóður Svarfdæla	Dalvík																																																																																																		
Sparisjóður Vestfirðinga	Þingeyri																																																																																																		
Sparisjóður Vestmannaeyja	Vestmannaeyjar																																																																																																		
Sparisjóður vélstjóra	Reykjavík																																																																																																		
Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis	Þórshöfn																																																																																																		
Sparisjóðurinn í Keflavík	Keflavík																																																																																																		
Byggðastofnun	Reykjavík																																																																																																		
Frjálsi fjárfestingarbankinn hf.	Reykjavík																																																																																																		
Greiðslumiðlun hf. - VISA Ísland	Reykjavík																																																																																																		
Kreditkort hf. - EUROPAY Ísland	Reykjavík																																																																																																		
Lánasjóður landbúnaðarins	Selfoss																																																																																																		
Lýsing hf.	Reykjavík																																																																																																		
MP Fjárfestingarbanki hf.	Reykjavík																																																																																																		
SP-Fjármögnun hf.	Reykjavík																																																																																																		
Straumur Fjárfestingarbanki hf.	Reykjavík																																																																																																		
Kaupfélag Austur-Skaftfellinga	Höfn																																																																																																		
Kaupfélag Fáskrúðsfirðinga	Fáskrúðsfjörður																																																																																																		
Kaupfélag Skagfirðinga	Skagafjörður																																																																																																		
Kaupfélag V-Húnavetninga	Hvammstangi																																																																																																		
Arion verðbréfavarsla hf.	Reykjavík																																																																																																		
Fjarvernd - Verðbréf hf.	Reykjavík																																																																																																		
Íslensk verðbréf hf.	Akureyri																																																																																																		
Jöklar - Verðbréf hf.	Reykjavík																																																																																																		
Verðbréfastofan hf.	Reykjavík																																																																																																		
Virðing hf.	Reykjavík																																																																																																		
<p>Aðrir eftirlitsskyldir aðilar</p> <p>Með lögum nr. 57/2004 um breytingu á lögum um húsnæðismál, nr. 44/1998, með síðari breytingum, sem tóku gildi þann 1. júlí 2004, var kveðið á um að Fjármálaeftirlitið hafi eftirlit með því að starfsemi Íbúðalánasjóðs sé í samræmi við ákvæði laganna. Fyrir lagabreytinguna tók eftirlitshlutverk Fjármálaeftirlitsins eingöngu til húsbrefadeildar Íbúðalánasjóðs.</p>																																																																																																			

VERÐBRÉFAMIÐLANIR	Höfuðstöðvar	Rekstrarfélag ÍSB hf.	Reykjavík
H.F. Verðbréf hf. Íslenskir fjárfestar hf. Vaxta hf. verðbréfamíðlun	Reykjavík Reykjavík Kópavogur	Verðbréfasjóðir ÍSB (<i>deildaskiptur verðbréfasjóður</i>): Sjóður 1 – íslensk skuldabréf Sjóður 5 – ríkisskuldabréf Sjóður 6 – hlutabréf á aðallista Sjóður 7 – húsbref Sjóður 9 – peningamarkaðsbref Sjóður 11 – löng skuldabréf Sjóður 12 – ÍSB heimssafn Sjóður 19 – ÍSB fjármál Sjóður 20 – ÍSB heilsa Sjóður 21 – ÍSB lífsstill Sjóður 22 – ÍSB tækni Fjárfestingarsjóður Íslandsbanka (<i>fjárfestingarsjóður með deild</i>): Sjóður 10 – úrval innlendra hlutabréfa	
REKSTRARFÉLÖG VERÐBRÉFASJÓÐA og verðbréfa- og fjárfestingarsjóðir reknir af þeim			
Íslensk verðbréf – Eignastýring hf. Verðbréfasjóður ÍV (<i>deildaskiptur verðbréfasjóður</i>): Verðbréf 1 - ríkisskuldabréf Verðbréf 2 - skuldabréf Verðbréf 3 - peningamarkaður Verðbréf 4 - hlutabréf Verðbréf 5 - heimasjóður Verðbréf 6 – alþjóðlegur sjóður Fjárfestingarsjóðir ÍV (<i>fjárfestingarsjóður með deild</i>): Hlutabréfasjóður ÍV	Akureyri		
Landsvaki hf. Landsjóður (<i>deildaskiptur verðbréfasjóður</i>): Skuldabréfadeild Reiðubréfadeild Markaðsbrefadeild 1 Markaðsbrefadeild 2 Markaðsbrefadeild 3 Markaðsbrefadeild 4 Sparibréfadeild Landsbanki Global Equity Fund Fjárvörsludeild 1 Fjárvörsludeild 2 Fjárvörsludeild 3 Fjárvörsludeild 4 Fjárvörsludeild 5 Fjárvörsludeild 6 Vísitölubréf Landssjóður2 (<i>deildaskiptur fjárfestingarsjóður</i>): Fyrirtækjabréfadeild Peningabréf Úrvalsbréfadeild	Reykjavík	SPH Rekstrarfélag hf. SPH Verðbréfasjóðurinn (<i>deildaskiptur verðbréfasjóður</i>): Fjármálasjóðurinn Hátækni sjóðurinn Úrvalssjóðurinn Skuldabréfasjóðurinn Alþjóðasjóðurinn Lyf- og líftækni sjóðurinn	Reykjavík
Rekstrarfélag Kaupþings Búnaðarbanka hf. Kjarabréf (<i>verðbréfasjóður</i>) Markbréf “ Ríkisverðbréfasjóður langur “ Ríkisverðbréfasjóður millilangur “ Úrvalsvísitölusjóður “ Áskriftarsjóður ríkisverðbréfa “ Eignastýringasjóður (<i>fjárfestingarsjóður</i>) Einingabréf 9 “ Hávaxtasjóður “ ÍS-15 “ Íslensk skuldabréf skammtíma “ Íslensk skuldabréf langtíma “ Peningamarkaðssjóður “ Skammtímasjóður “ Ævileið 1 “ Ævileið 2 “ Ævileið 3 “ Ævileið 4 “	Reykjavík	KAUPHALLIR OG AÐRIR TILBOÐSMARKAÐIR Kauphöll Íslands hf.	Reykjavík
		VERÐBRÉFAMIÐSTÖÐVAR Verðbréfaskráning Íslands hf.	Reykjavík
		LÍFEYRISSJÓÐIR Almenni lífeyrissjóðurinn Eftirlaunasjóður F.Í.A. Eftirlaunasjóður Reykjanesbæjar Eftirlaunasjóður Sláturfélags Suðurlands Eftirlaunasjóður slökkviliðsmanna á Keflavíkurflugvelli Eftirlaunasjóður starfsmanna Hafnarfjarðarkaupstaðar Eftirlaunasjóður starfsmanna Íslandsbanka hf. Eftirlaunasjóður starfsmanna Ólíuverzlunar Íslands Eftirlaunasjóður starfsmanna Útvegsbanka Íslands Frjálsi lífeyrissjóðurinn Íslenski lífeyrissjóðurinn Lífeyrissjóður Akraneskaupstaðar Lífeyrissjóður Austurlands Lífeyrissjóður bankamanna Lífeyrissjóður Bolungarvíkur Lífeyrissjóður bænda Lífeyrissjóður Hf. Eimskipafélags Íslands Lífeyrissjóður Flugvirkjafélags Íslands Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga Lífeyrissjóður lækna Lífeyrissjóður Mjólkursamsölunnar Lífeyrissjóður Neskaupstaðar Lífeyrissjóður Norðurlands Lífeyrissjóður Rangæinga Lífeyrissjóður sjómanna	Reykjavík Reykjavík Keflavík Reykjavík Keflavík Hafnarfjörður Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Akranes Neskaupstaður Reykjavík Bolungarvík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Akureyri Hella Reykjavík

<p>Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar Lífeyrissjóður starfsmanna Áburðarverksmiðju ríkisins Lífeyrissjóður starfsmanna Búnaðarbanka Íslands hf. Lífeyrissjóður starfsmanna Húsavíkurkaupstaðar Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar Lífeyrissjóður starfsmanna Reykjavíkurrápóteks Lífeyrissjóður starfsmanna Reykjavíkurborgar Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga Lífeyrissjóður starfsmanna Vestmannaeyjabæjar Lífeyrissjóður Suðurlands Lífeyrissjóður Suðurnesja Lífeyrissjóður Tannlæknafélags Íslands Lífeyrissjóður verkfræðinga Lífeyrissjóður verslunarmanna Lífeyrissjóður Vestfirðinga Lífeyrissjóður Vestmannaeyja Lífeyrissjóður Vesturlands Lífeyrissjóðurinn Framsýn Lífeyrissjóðurinn Lífíðn Lífeyrissjóðurinn Skjöldur Sameinaði lífeyrissjóðurinn Samvinnulífeyrissjóðurinn Söfnunarsjóður lífeyrisréttinda</p> <p>VÁTRYGGINGAFÉLÖG</p>	<p>Akureyri Reykjavík Reykjavík Reykjavík Kópavogur Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Vestmannaeyjar Selfoss Keflavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Ísafjörður Vestmannaeyjar Akranes Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík Reykjavík</p> <p>Vátryggingamiðlarar sem falla undir starfsábyrgðartryggingu vátryggingamiðlana</p> <p>Árni Reynisson <i>Árni Reynisson ehf.</i> Eiríkur Hans Sigurðsson <i>Nýja vátryggingaþjónustan hf.</i> Hákon Hákonarson <i>Trygging og ráðgjöf ehf.</i> Karl Jónsson <i>Tryggingamiðlun Íslands ehf.</i> Ómar Einarsson <i>Nýja vátryggingaþjónustan hf.</i> Sigurður Rúnar Ástvaldsson <i>Trygg miðlun ehf.</i> Sigþór Hákonarson <i>DDF Vátryggingamiðlunin ehf.</i> Þorlákur Pétursson <i>Fjárfestingarmiðlun Íslands ehf.</i></p> <p>AÐRIR EFTIRLITSSKYLDIR AÐILAR</p> <p>Íbúðalánasjóður Reykjavík Íslandsþóstur hf. – póstgíró Reykjavík Nýsköpunarsjóður atvinnulífsins Reykjavík Tryggingarsjóður innstæðueigenda og fjárfesta Reykjavík Tryggingasjóður sparisjóða Reykjavík</p>
<p>Alþjóða líftryggingarfélagið hf. Reykjavík European Risk Insurance Company hf. Reykjavík Íslandstrygging hf. Reykjavík Íslensk endurtrygging hf. Reykjavík Líftryggingamiðstöðin hf. Reykjavík Líftryggingafélag Íslands hf. Reykjavík Sjóvá-Almennar líftryggingar hf. Reykjavík Sjóvá-Almennar tryggingar hf. Reykjavík Trygging hf. Reykjavík Tryggingamiðstöðin hf. Reykjavík Vátryggingafélag Íslands hf. Reykjavík Vélbátaábyrgðarfélagið Grötta g.t. Reykjavík Vélbátaábyrgðarfélag Ísfirðinga g.t. Ísafjörður Viðlagatrygging Íslands Reykjavík Vörður Vátryggingafélag hf. Akureyri</p> <p>VÁTRYGGINGAMIÐLANIR</p>	<p>4.4 Starfsemi erlendra fjármálafyrirtækja á Íslandi</p> <p>Í samræmi við réttarreglur á Evrópska efnahagssvæðinu geta ýmis erlend fjármálafyrirtæki þ.e. lánastofnanir, verðbréfasjóðir, ýmsir sjóðir, fjárfestinga-fyrirtæki og vátryggingafélög boðið þjónustu sína hér á landi á grundvelli starfsleyfis í heimaríki. Fjöldi erlendra aðila sem tilkynnt hafa að þeir hyggtast veita þjónustu hér á landi samkvæmt framangreindu er eftirfarandi:</p> <p>Erlendir bankar – 95 Verðbréfasjóðir – 35 Aðrir sjóðir – 8 Fjárfestingafyrirtæki – 680 Vátryggingafélög með starfsstöðvar – 2 Vátryggingafélög án starfsstöðvar – 204</p>
<p>Aon Limited London Árni Reynisson ehf. Reykjavík DDF Vátryggingamiðlunin ehf. Reykjavík Fjárfestingarmiðlun Íslands ehf. Kópavogur Heath Lambert Norway AS Osló Howden Insurance Brokers Ltd. London Marsh Ltd. London Nýja vátryggingaþjónustan ehf. Reykjavík Olaf Forberg Kópavogur Provins Insurance AB Svíþjóð Trygg miðlun ehf. Reykjavík Tryggingamiðlun Íslands ehf. Reykjavík Tryggingamiðlun Reykjavíkur ehf. Reykjavík Tryggingar og ráðgjöf ehf. Reykjavík UIB Nordic AB Svíþjóð Vilhelmina S. Kristinsdóttir Reykjavík Willis AB Stokkhólmur</p>	

Lög nr. 99/1999, um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.*Breytingar:*

- Lög nr. 137/2003: Með lögnum var hundraðshluta eftirlitsgjalds, sem kveðið er á um í 5. gr. laga nr. 99/1999, breytt til samræmis við áætlaðan rekstrarkostnað Fjármálaeftirlitsins, sbr. 2. gr. laga nr. 99/1999.

Lög nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki.*Breytingar:*

Lög nr. 4/2004: Með lögnum voru gerðar breytingar á VIII. kafla laganna um sparisjóði. Breytingarnar lutu m.a. að ákvæðum um sjálfseignarstofnun sem löggin kveða á um að skuli stofnuð þegar ákveðið hefur verið að breyta sparisjóði í hlutafélag, m.a. hvað varðar skipun stjórnar slíkra sjálfseignarstofnana. Jafnframt voru gerðar breytingar á ákvæðum um samruna sparisjóða.

Lög nr. 61/1997, um Nýsköpunarsjóð atvinnulífsins.*Breytingar:*

Lög nr. 92/2004: Með lögnum voru gerðar breytingar á I. kafla laganna er lutu m.a. að heimild Nýsköpunarsjóðs til þess að leggja fé úr stofnsjóði í framtaksjóð með öðrum fjárfestum.

Reglugerð nr. 244/2004, um heimildir fyrirtækja sem tengjast fjármálasviði og dótturfélögum lánastofnana með staðfestu í öðru ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins, til að stunda fjármálastarfsemi hér á landi.

Reglugerð þessi heimildir sameiginlegum dótturfyrirtækjum tveggja eða fleiri lánastofnana að stunda umsýslu greiðslukorta hér á landi að ákveðnum skilyrðum uppfylltum. Með sameiginlegum dótturfélögum er átt við slík félög í skilningi 19. gr. tilskipunar nr. 2000/12, um lánastofnanir. Reglugerðinni er einnig ætlað að innleiða ákvæði tilskipunar 2000/12/EB, um lánastofnanir, varðandi heimildir fyrirtækja sem tengjast fjármálasviði og dótturfélaga lánastofnana, eða sameiginlegra dótturfyrirtækja tveggja eða fleiri lánastofnana, til starfsemi innan Evrópska efnahagssvæðisins og ákvæði tilskipunar nr. 1993/22/EB, um fjárfestingarþjónustu, um upplýsingar sem Fjármálaeftirlitið skal veita lögberum yfirvöldum í gistiríki um breytingar á bótakerfum fyrir fjárfesta.

Reglur nr. 834/2003, um reikningsskil lánastofnana.

Reglurnar koma í stað reglna um ársreikninga lánastofnana nr. 692/2001 og reglna um árshlutauppgjör lánastofnana nr. 691/2001. Með reglunum voru m.a. gerðar breytingar sem kynntar voru í umræðuskjali nr. 1/2003, sem vörðuðu, í fyrsta lagi aukna upplýsingagjöf um laun stjórnar og framkvæmdastjóra, í öðru lagi upplýsingagjöf um þóknanir til ytri endurskoðanda og í þriðja lagi hertar afskriftareglur með hliðsjón af alþjóðlegum reikningsskilastaðli nr. 39.

Reglur nr. 530/2004, um viðmið við mat Fjármálaeftirlitsins á áhættu fjármálafyrirtækja og ákvörðun um eiginfjárlutfall umfram lögbundið lágmark.

Reglurnar kveða á um útfærslu á nýlegri heimild í 2. mgr. 84. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, til að ákveða hærra lágmarkseiginfjárlutfall en lögbundið 8% eiginfjárlutfall, fyrir einstök fjármálafyrirtæki. Í reglunum er byggt á sérstöku áhættumatskerfi og áfallaprófi sem Fjármálaeftirlitið hefur þróað og beitt í eftirliti á síðustu árum.

Lög nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki.*Breytingar:*

Lög nr. 4/2004: Með lögnum voru gerðar breytingar á VIII. kafla laganna um sparisjóði. Breytingarnar lutu m.a. að ákvæðum um sjálfseignarstofnun sem löggin kveða á um að skuli stofnuð þegar ákveðið hefur verið að breyta sparisjóði í hlutafélag, m.a. hvað varðar skipun stjórnar slíkra sjálfseignarstofnana. Jafnframt voru gerðar breytingar á ákvæðum um samruna sparisjóða.

Lög nr. 30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.

Með lögnum er m.a. innleidd breyting á tilskipun um sameiginlega fjárfestingu ásamt því að skapa hagstæðara umhverfi til reksturs sjóða um sameiginlega fjárfestingu hér á landi og stuðla að skilvirkari neytendavernd.

Lög nr. 33/2003, um verðbréfavíðskipti.

Með lögnum er komin heildarlöggjöf sem hefur að geyma hegðunarreglur á verðbréfamarkaði og ákvæði um réttindi og skyldur fjármálafyrirtækja sem heimild hafa til verðbréfavíðskipta. Ákvæði laganna byggja á þeim grunni sem lagður hefur verið í gildandi lögum um verðbréfavíðskipti, nr. 13/1996, og lögum um starfsemi kauphalla og skipulegra tilboðsmarkaða, nr. 34/1998.

5.4 Lífeyrissjóðir

Lög nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Breytingar:

Lög nr. 70/2004: með þeim voru gerðar breytingar á lögum nr. 129/1997. Lúta þær m.a. að því að erlendum viðskiptabönkum, sparissjóðum, verðbréfafyrirtækjum og líftryggingafélögum, sem hafa staðfestu og starfsleyfi í öðru ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins eða aðildarríkis stofnsamnings Fríverslunarsamtaka Evrópu, verði að uppfylltum vissum skilyrðum, heimilt að veita þjónustu skv. II. kafla laganna, þ.e. að taka við iðgjaldi með samningi um viðbótartryggingarvernd. Ennfremur voru gerðar breytingar á 36. gr. laganna varðandi fjárfestingarheimildir lífeyrissjóða.

5.5 Vátryggingamarkaður

Lög nr. 30/2004, um vátryggingasamninga.

Lög nr. 30/2004: Lögin koma til framkvæmda frá og með 1. janúar 2006. Þau gilda um alla nýja vátryggingarsamninga sem gerðir eru frá og með þeim degi, alla vátryggingarsamninga sem eru endurnýjaðir eða framlengdir frá og með þeim degi, svo og alla aðra vátryggingarsamninga sem eru í gildi á þeim degi. Við gildistöku laganna falla úr gildi lög um vátryggingarsamninga nr. 20/1954. Lögin munu hafa breytingu í för með sér á lögum um vátryggingastarfsemi nr. 60/1994, því nokkur ákvæði þeirra laga munu færast óbreytt í lögin um vátryggingarsamninga.

5.6 Leiðbeinandi tilmæli Fjármálaeftirlitsins

Fjármálaeftirlitið hefur gefið út almenn leiðbeinandi tilmæli á nokkrum sviðum fjármálamarkaðar. Leiðbeinandi tilmæli eru sett á grundvelli lagaheimildar í 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998, um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

Samkvæmt ákvæðinu er Fjármálaeftirlitinu heimilt að gefa út og birta opinberlega almenn leiðbeinandi tilmæli um starfsemi eftirlitsskyldra aðila, enda varði málefnið hóp eftirlitsskyldra aðila.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 2/2003, um túlkun og framkvæmd reglugerðar nr. 698/1998 um ráðstöfun iðgjalds til lífeyrissparnaðar og viðbótartryggingarverndar.

Tilmælunum er ætlað að stuðla að einsleitni og samræmi í framkvæmd framangreindra reglna og að framkvæmdin verði í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti. Taka tilmælin til allra þeirra er hafa heimild til að taka við iðgjaldi með samningi um viðbótartryggingavernd.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 3/2003, um greiningardeildir/greinendur.

Með tilmælunum setur Fjármálaeftirlitið fram viðmið um hvað teljist eðlilegir og heilbrigðir viðskiptahættir fjármálafyrirtækja við opinbera birtingu greininga og fjárfestingarráðgjafar. Leiðbeinandi tilmæli þessi eru sett fram til þess að auka traust á fjármálamarkaði og trúverðuleika markaðarins almennt. Leiðbeinandi tilmæli Fjármálaeftirlitsins nr. 1/2001 tengjast þessum tilmælum að nokkru leyti þar sem hagsmunaárestrar og trúverðuleiki eru aðalefni þeirra.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 4/2003, varðandi undanþágu frá starfrækslu endurskoðunardeildar hjá fjármálafyrirtæki.

Samkvæmt 16. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, skulu fjármálafyrirtæki önnur en rafeyrisfyrirtæki og verðbréfamiðlanir starfrækja endurskoðunardeild sem annast skal innri endurskoðun. Samkvæmt sama lagaákvæði getur Fjármálaeftirlitið veitt undanþágu frá starfrækslu endurskoðunardeildar, með hliðsjón af eðli og umfangi rekstrarins, og sett þeim fyrirtækjum skilyrði sem slika undanþágu fá. Í tilmælunum eru sett fram þau viðmið sem Fjármálaeftirlitið mun hafa til hliðsjónar við ákvörðun um veitingu undanþágu frá starfrækslu endurskoðunardeildar hjá fjármálafyrirtæki og hvaða skilyrði verða sett fyrir slíkri undanþágu.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 5/2003, um aðskilnað reksturs og vörslu og óhæði rekstrarfélaga verðbréfasjóða skv. 15. gr. laga nr. 30/2003, um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.

Í ljósi þess að rekstrarfélög verðbréfasjóða eru sjálfstæðir lögaðilar og sjálfstæð fjármálafyrirtæki var með tilmælunum gerðar ítarlegri kröfur til óhæðis og starfsemi rekstrarfélaga og aðskilnaðar þeirra frá vörslufyrirtæki eða öðru fjármálafyrirtæki innan sömu samstæðu.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 6/2003, um starfshætti sölufólks vátryggingafélaga.

Með leiðbeinandi tilmælum þessum er stefnt að því að svipaðar kröfur verði gerðar til starfsfólks vátryggingafélaga og gerðar eru til starfsfólks vátryggingamiðlara þó með þeim undantekningum sem við eiga hverju sinni m.t.t. til eðlis hvorrar starfsemi fyrir sig. Megintilgangur tilmællanna er að stuðla að því að starfshættir starfsfólks vátryggingafélaga verði í samræmi við heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti.

Leiðbeinandi tilmæli nr. 1/2004, um þátttöku viðskiptabanka, sparissjóða og lánafyrirtækja í atvinnustarfsemi og starfsheimildir þeirra skv. 20.-22. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki.

Tilmælunum er einkum ætlað að skýra lagaheimildir þessara fyrirtækja til að taka þátt í óskyldum atvinnurekstri, skýra eðlilegt verklag við ákvörðun um slíka þátttöku og koma á betra eftirliti og upplýsingagjöf til stjórnar og Fjármálaeftirlitsins. Tilmælin byggja á umræðuskjali nr. 11/2003, sem birt voru 29. október 2003 og voru sett að fenginni reynslu af skýrsluskilum til Fjármálaeftirlitsins sem komið var á við birtingu umræðuskjalsins. Auk þess var horft til athugasemda og ábendinga umsagnaraðila við setningu tilmællanna.

Skýrsla stjórnenda og staðfesting ársreiknings

Fjármálaeftirlitið starfar á grundvelli laga nr. 87/1998, um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, með síðari breytingum. Um starfsemi þess gilda enn fremur lög nr. 99/1999 með síðari breytingum, um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi og sérlög um starfsemi á fjármálamarkaði.

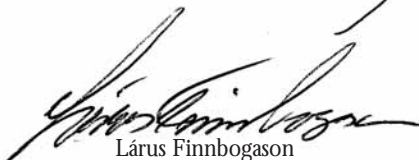
Tekjur af eftirlitsgjaldi, sem eftirlitsskyldir aðilar greiða, námu um 259,8 millj. kr. Ýmsar tekjur námu um 5,0 millj. kr. og fjármunatekjur námu um 2,9 millj. kr. Rekstrargjöld, að meðtöldum eignakaupum, námu um 261,7 millj. kr. Eignir í árslok 2003 námu samtals um 7,4 millj. kr. og skuldir um 2,6 millj. kr.

Eigið fé í ársbyrjun var neikvætt, um 1,3 millj. kr. Tekjuafgangur ársins nam um 6,1 millj. kr. og eigið fé í árslok 2003 nam því um 4,8 millj. kr.

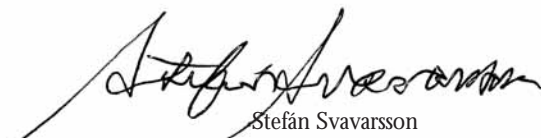
Ársreikningurinn er saminn í samræmi við reglur um framsetningu reikningsskila stofnana sem falla undir A-hluta ríkissjóðs.

Stjórn og forstjóri Fjármálaeftirlitsins staðfesta hér með ársreikning stofnunarinnar fyrir árið 2003 með undirritun sinni.

Reykjavík, 7. maí 2004.

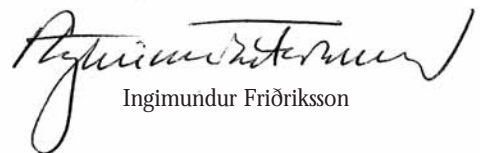
Stjórn

Lárus Finnbogason

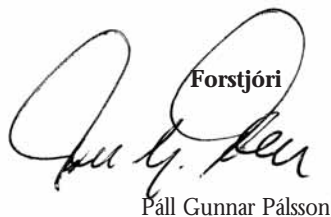

Stefán Svavarsson

formaður

Ingimundur Friðriksson

Forstjóri
Páll Gunnar Pálsson

Áritun endurskoðanda

Til stjórnar Fjármálaeftirlitsins

Við höfum endurskoðað ársreikning Fjármálaeftirlitsins fyrir árið 2003. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðstreymi og skýringar nr.1-14. Ársreikningurinn er lagður fram af stjórnendum og á ábyrgð þeirra í samræmi við lög, reglur og starfsskyldur. Ábyrgð okkar felst í því álitum sem við látum í ljós á grundvelli endurskoðunarinnar.

Endurskoðað var í samræmi við ákvæði laga um Ríkisendurskoðun og góða endurskoðunarvenju en í því felst m.a.:

- Að sannreyna að ársreikningurinn sé í öllum meginatriðum án annmarka.
- Að kanna innra eftirlit og meta hvort það tryggir viðeigandi árangur.
- Að kanna hvort reikningar séu í samræmi við heimildir fjárlaga, fjárukalaga, annarra laga, lögmæt fyrirmæli, starfsvenjur og rekstrarverkefni þar sem við á.
- Að kanna og votta áreiðanleika kennitalna um umsvif og árangur af starfsemi ef þær eru birtar með ársreikningi.

Endurskoðunin felur meðal annars í sér úrtakskannanir og athuganir á gögnum til að sannreyna fjárhæðir og aðrar upplýsingar sem fram koma í ársreikningnum. Endurskoðunin felur einnig í sér athugun á þeim reikningsskilaaðferðum og matsreglum sem beitt er við gerð hans og framsetningu í heild og gilda um A-hluta stofnanir. Við teljum að endurskoðunin sé nægjanlega traustur grunnur til að byggja álit okkar á.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af rekstri stofnunarinnar á árinu 2003, efnahag 31. desember 2003 og breytingu á handbæru fé á árinu 2003, í samræmi við lög og góða reikningsskilavenju fyrir A-hluta stofnanir rikissjóðs.

Ríkisendurskoðun, 7. maí 2004

Sigurður Þórðarson,
ríkisendurskoðandi

Rekstrarreikningur ársins 2003

Tekjur	Skýr.	2003	2002
Tekjur af eftirlitsgjaldi	1	259.834.124	211.097.487
Ýmsar tekjur	2	5.046.237	6.120.990
Tekjur samtals		264.880.361	217.218.477
Gjöld			
Launagjöld	3	187.342.205	189.941.568
Úrskurðarnefndir	4	4.743.138	5.693.131
Ferða- og starfstengdur kostnaður	5	20.638.901	18.407.888
Rekstrarvörur	6	5.622.451	7.107.304
Aðkeypt þjónusta	7	18.213.703	22.021.345
Húsnæðiskostnaður	8	21.415.777	22.676.879
Tilfærslur	9	491.610	450.000
Rekstrargjöld samtals		258.467.785	266.298.115
Eignakaup	10	3.213.175	5.488.657
Gjöld samtals		261.680.960	271.786.772
Rekstrarhagnaður/(halli)		3.199.401	(54.568.295)
Fjármunatekjur (og fjármagnsgjöld)	11	2.871.844	5.354.765
Tekjuafgangur/(halli)		6.071.245	(49.213.530)

Efnahagsreikningur 31. desember 2003

Eignir	2003	2002
Veltufjármunir:		
Viðskiptakröfur 12	2.068.581	1.937.848
Handbært fé	5.363.962	1.132.225
Eignir alls	7.432.543	3.070.073
Skuldir og eigið fé		
Eigið fé:		
Eigið fé (neikvætt) í ársbyrjun	(1.312.865)	47.900.665
Tekjuafgangur ársins/(halli)	6.071.245	(49.213.530)
Eigið fé (neikvætt) 13	4.758.380	(1.312.865)
Skuldir:		
Skammtímaskuldir: 14		
Greiðslustaða við ríkissjóð	706.387	620.281
Viðskiptaskuldir	403.200	360.680
Ógreidd gjöld	1.564.576	3.401.977
Skuldir	2.674.163	4.382.938
Skuldir og eigið fé alls	7.432.543	3.070.073

Sjóðstreymi árið 2003

Handbært fé frá rekstri	2003	2002
Tekjuafgangur ársins/(hali).....	6.071.245	(49.213.530)
Veltufé frá rekstri	6.071.245	(49.213.530)
Breyting á rekstrartengdum eignum og skuldum:		
Viðskiptakröfur, (hækkun), lækkun	(130.733)	1.931.195
Skammtímaskuldir, (lækkun), hækkun.....	(1.794.881)	(2.484.855)
	(1.925.614)	(553.660)
Handbært fé frá rekstri (til rekstrar)	4.145.631	(49.767.190)
Fjármögnunarhreyfingar		
Breyting á stöðu við ríkissjóð	(259.834.124)	(211.097.487)
Framlag ríkissjóðs, tekjur af eftirlitsgjaldi.....	259.920.230	211.576.006
Greitt úr ríkissjóði.....	86.106	478.519
Fjármögnunarhreyfingar		
	4.231.737	(49.288.671)
Hækkun/(lækkun) á handbæru fé.....		
	1.132.225	50.420.896
Handbært fé í upphafi árs.....		
	5.363.962	1.132.225
Handbært fé í lok árs		

Skýringar

Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskila

Ársreikningur Fjármálaeftirlitsins er gerður í samræmi við lög nr. 88/1977, um fjárreiður ríkisins, lög nr. 144/1994, um ársreikninga, og reglugerð nr. 696/1996, um framsetningu og innihald ársreikninga og samstæðureikninga.

Samkvæmt fjárreiðulögunum eiga A-hluta ríkisstofnanir ekki að eignfæra varanlega rekstrarfjármuni heldur skulu þeir gjaldfærðir á kaupári. Stofnanirnar eiga almennt ekki að taka lán til langs tíma og mega ekki gangast undir skuldbindingar til lengri tíma nema með heimild í fjárlögum.

Skattar

Ríkisstofnanir og ríkisfyrirtæki greiða almennt ekki tekju- og eignarskatt.

Skráning tekna

Stofnunin innheimtir eftirlitsgjöld af eftirlitsskyldum aðilum og er innheimtan skráð í innheimtukerfi ríkisins. Sértekjur Fjármálaeftirlitsins eru skráðar í bókhald við greiðslu innan ársins. Í lok árs eru óinnheimtar tekjur, sem tilheyra viðkomandi rekstrarári, færðar í rekstrarreikning og til eignar í efnahagsreikningi.

Skráning gjalda

Gjöld eru bókuð við greiðslu reikninga innan ársins. Í lok ársins eru áfallin gjöld, sem tilheyra viðkomandi rekstrarári, færð í rekstrarreikning sem gjöld og til skuldar í efnahagsreikningi.

Skammtímakröfur

Skammtímakröfur eru færðar á nafnverði.

Viðskiptaskuldir

Viðskiptaskuldir eru færðar á nafnverði

Handbært fé

Handbært fé samanstendur af bankainnstæðum.

Lífeyrisskuldbindingar

Lífeyrisskuldbinding vegna starfsmanna stofnunarinnar er áhvilandi. Í samræmi við reikningsskilareglu A-hluta ríkissjóðs er lífeyrisskuldbinding ekki færð í ársreikning einstaka A-hluta ríkisstofnana heldur er hún færð í einu lagi hjá ríkissjóði. Lífeyrisskuldbinding vegna núverandi og fyrrverandi starfsmanna stofnunarinnar hefur ekki verið reiknuð sérstaklega.

Bókhald og fjárvarsla

Fjármálaeftirlitið sér um bókhalds- og greiðsluþjónustu, innheimtu gjalda af eftirlitsskyldum aðilum og allan launaundirbúning, en launakeyrslan er hjá Fjársýslu ríkisins.

Fjárheimildir og rekstur

Framlög á fjárlögum ársins 2003 námu samtals 268,6 millj. kr. en rekstur Fjármálaeftirlitsins var hins vegar 14,8 millj. kr. lægri en fjárlög gerðu ráð fyrir, eða um 5,5%.

Í þús.kr.	Rekstur	Fjárlög	Frávik
Laun.....	187.342	173.900	13.442
Önnur gjöld.....	71.226	94.700	(23.474)
Eignakaup.....	3.213	0	3.213
Sértekjur.....	(8.019)	0	(8.019)
Samtals	<u>253.762</u>	<u>268.600</u>	<u>(14.838)</u>

Rekstrargjöld, að frádregnum sértekjum, á árinu 2003 námu samtals 253,8 millj. kr. en 260,3 millj. kr. á árinu 2002, lækkun milli ára er 2,5%. Í sértekjum er tekið tillit til fjármagnstekjuskatts en dráttarvextir eru í öðrum rekstrargjöldum. Sundurliðun er sem hér greinir:

	2003	2002
Laun	187.342	189.941
Önnur gjöld	71.226	76.417
Eignakaup.....	3.213	5.489
Sértekjur	(8.019)	(11.536)
Samtals	<u>253.762</u>	<u>260.311</u>

Sundurliðanir

1. Tekjur af eftirlitsgjaldi

Tekjur af eftirlitsgjaldi sem eftirlitsskyldir aðilar greiða til Fjármálaeftirlitsins.

2. Ýmsar tekjur

Innheimt er gjald af váttryggingafélögum og Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja til að mæta launum nefndarmanna í úrskurðarnefnd í váttryggingamálum og úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Aðrar tekjur, eða 300.765 kr., eru að stærstum hluta tekjur vegna yfirlesturs útboðslýsinga og sektargjalda. Ýmsar tekjur sundurliðast með eftirtöldum hætti:

	2003	2002
Tekjur vegna tveggja úrskurðarnefnda	4.745.472	5.695.227
Aðrar tekjur	300.765	425.763
Ýmsar tekjur samtals	<u>5.046.237</u>	<u>6.120.990</u>

3. Launagjöld

Launin lækka um 2,6 millj. kr. eða um 1,4% frá fyrra ári, vegna fækkunar starfsfólks. Í ársbyrjun 2003 voru 37 starfsmenn í 34,6 stöðugildum en í árslok voru þeir 35 í 32,7 stöðugildum. Einnig var starfsfólk ráðið í afleysingar. Meðalstöðugildi á árinu 2003 voru 33,8 en 36,1 á árinu 2002. Í stjórn og varastjórn Fjármálaeftirlitsins eru samtals sex fulltrúar.

Dagvinna	117.043.337	119.417.349
Yfirvinna	34.081.762	34.467.918
Aukagreiðslur	4.670.380	5.079.620
Launatengd gjöld	31.546.726	30.976.681
Launagjöld samtals	<u>187.342.205</u>	<u>189.941.568</u>

4. Úrskurðarnefndir

Fjármálaeftirlitið leggur út fyrir launum nefndarmanna í úrskurðarnefndum í váttryggingamálum og um viðskipti við fjármálfyrirtæki en innheimtir síðan kostnaðinn hjá váttryggingafélögum og Samtökum banka, sparisjóða og fjármálfyrirtækja. Kostnaður vegna þessara nefnda er með eftirtöldum hætti:

	2003	2002
Úrskurðarnefnd í váttryggingamálum; 257 mál.....	3.598.341	4.144.339
Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálfyrirtæki; 33 mál.....	1.144.797	1.548.792
Úrskurðarnefndir samtals	<u>4.743.138</u>	<u>5.693.131</u>

5. Ferða- og starfstengdur kostnaður

Farnar voru 65 ferðir til útlanda á árinu, á samstarfsfundum og ráðstefnum, en stofnunin tekur þátt í samstarfi banka-, verðbréfa- og váttryggingaefirlita á alþjóðlegum vettvangi. Á árinu 2002 voru ferðirnar samtals 50. Stærsti hlutinn í liðnum „Akstur“ eru greiðslur samkvæmt bifreiðasamningum. Samtals hefur ferða- og starfstengdur kostnaður hækkað um 2,2 millj. kr. milli ára eða um 12,1%.

	2003	2002
Ferða- og dvalarkostnaður innanlands	819.634	431.836
Ferða- og dvalarkostnaður erlendis	10.748.035	9.217.249
Fundir, námskeið, risna o.fl.	7.184.063	6.510.234
Akstur	1.887.169	2.248.569
Ferðir, fundir, námskeið o.fl. samtals	<u>20.638.901</u>	<u>18.407.888</u>

6. Rekstrarvörur

	2003	2002
Tímarit, blöð og bækur	1.369.044	2.013.300
Skrifstofuvörur og áhöld	1.953.435	3.000.090
Aðrar vörur	2.299.972	2.093.914
Rekstrarvörur samtals	<u>5.622.451</u>	<u>7.107.304</u>

7. Aðkeypt þjónusta

Aðkeypt þjónusta á árinu 2003 nam um 18,2 millj. kr. í samanburði við um 22,0 millj. kr. á árinu 2002 eða lækkingu um 17,3%.

	2003	2002
Tölvu- og kerfisfræðiþjónusta	1.198.634	3.594.133
Önnur sérfræðiþjónusta	2.277.959	4.713.442
Rekstrarleiga, önnur leigugjöld, sími o.fl.	10.928.136	10.090.943
Prentun, póstur, auglýsingar o.þ.h.	3.808.974	3.622.827
Aðkeypt þjónusta samtals	<u>18.213.703</u>	<u>22.021.345</u>

8. Húsnæðiskostnaður

Stofnunin er með aðsetur að Suðurlandsbraut 32, Reykjavík. Húsnæðið er tekið á leigu til 12 ára. Í byrjun árs 2002 tók Fjármálaeftirlitið 5. hæð hússins á leigu en það leigir einnig 3. og 4. hæð hússins. Þessi liður lækkar á milli ára um 1,3 millj. kr. eða um 5,6%.

Húsaleiga, sameign, ræsting	20.507.926	20.305.696
Rafmagn	586.546	525.751
Verkkaup og byggingarvörur	321.305	1.845.432
Húsnæðiskostnaður samtals	<u>21.415.777</u>	<u>22.676.879</u>

9. Tilfærslur

Á árinu greiddi Fjármálaeftirlitið framlag til starfsmannafélags stofnunarinnar að fjárhæð 491,6 þús.kr.

10. Eignakaup

Eignakaup á árinu 2003 námu 3,2 millj. kr. en 5,5 millj. kr. á árinu 2002. Þau lækkuðu um 2,3 millj. kr. eða um 41.5%.

	2003	2002
Tölvubúnaður	2.485.183	2.974.352
Húsgögn	70.057	768.291
Önnur tæki og búnaður	657.935	1.746.014
Eignakaup samtals	<u>3.213.175</u>	<u>5.488.657</u>

11. Fjármunatekjur (og fjármagnsgjöld)

	2003	2002
Vaxtatekjur	3.302.613	6.016.489
Fjármagnstekjuskattur	(330.261)	(601.648)
Vaxtagjöld	(100.508)	(60.076)
Fjármunatekjur (og fjármagnsgjöld) samtals	<u>2.871.844</u>	<u>5.354.765</u>

12. Viðskiptakröfur

Kröfur á fjármálfyrirtæki eru vegna álagðra eftirlitsgjalda. Stofnunin á einnig útistandandi innskatt hjá tollstjóraembættinu.

Viðskiptakröfur skiptast með eftirtöldum hætti:

	2003	2002
Fjármálfyrirtæki.....	1.572.477	981.262
Tollstjóraembættið.....	496.104	956.586
Viðskiptakröfur samtals	<u>2.068.581</u>	<u>1.937.848</u>

13. Eigið fé

Skilgreining á framlagi ríkissjóðs og færsluáðferð leiðir af sér að eigið fé Fjármálaeftirlitsins sýnir uppsafnaðan rekstrarárangur stofnunarinnar gagnvart fjárlögum og fjárheimildum. Í árslok 2003 var eigið fé stofnunarinnar jákvætt um tæpar 4,8 millj. kr.

Eigið fé (neikvætt) 1. janúar 2003	(1.312.865)
Tekjur samals	267.852.713
Gjöld samtals	261.781.468
Tekjuafgangur	<u>6.071.245</u>
Eigið fé 31. desember 2003	<u>4.758.380</u>

14. Skammtímaskuldir

Greiðslustaðan við ríkissjóð sýnir skuld Fjármálaeftirlitsins vegna séreignarlífeyrissparnaðar.

Viðskiptaskuldir stofnunarinnar eru að stærstum hluta vegna úrskurðarnefnda.

Annað

Fjögurra ára yfirlit í þúsundum króna á verðlagi hvers árs.

	2002	2001	2000	1999
Rekstur				
Tekjur	222.633	210.035	197.034	204.496
Gjöld	266.358	206.657	182.382	161.173
Eignakaup	5.489	7.851	876	13.462
Gjöld umfram tekjur	(49.214)	(4.473)	13.776	29.861
Ríkisframlag	0	0	3.000	5.737
Tekjuafgangur/(halli)	(49.214)	(4.473)	16.776	35.598
Efnahagur				
Veltufjármunir	3.070	54.290	54.670	37.239
Eignir alls	3.070	54.290	54.670	37.239
Höfuðstóll	(1.313)	47.901	52.374	35.598
Skammtímaskuldir	4.383	6.389	2.296	1.641
Eigið fé og skuldir alls	3.070	54.290	54.670	37.239

Fjármálaeftirlitið
Suðurlandsbraut 32
108 Reykjavík
Sími 525 2700
Fax 525 2727
Netfang: fme@fme.is
www.fme.is

